EITEM AR YR AGENDA: 7

PWYLLGOR ARCHWILIO
AWDURDOD TÂN AC ACHUB GOGLEDD CYMRU

23 Medi 2013

DATGANIAD O GYFRIFON 2012-13

Adroddiad gan Ken Finch, Trysorydd i'r Awdurdod

Diben yr Adroddiad

1 Mae'r adroddiad hwn yn cyflwyno'r Datganiad o Gyfrifon archwiliedig am 2012-13 (Atodiad 1) a'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol (Atodiad 2) i'r Aelodau i'w cymeradwyo.

2 Mae'r Pwyllgor Archwilio wedi cael awdurdod dirprwyedig i gymeradwyo'r cyfrifon. Oherwydd amseriad y cyfarfod archwilio olaf, nid oedd modd cwblhau'r cyfrifon yn derfynol a'u dosbarthu i'r aelodau cyn cyfarfod yr Awdurdod Tân ac Achub, felly gofynnwyd am awdurdod dirprwyedig.

Gwybodaeth

3 Yn unol â Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Diwygio) (Cymru) 2010 mae'n ofynnol i'r cyfrifon archwiliedig gael eu cymeradwyo gan yr Aelodau erbyn 30 Medi. Rhoddwyd awdurdod dirprwyedig am gymeradwyo'r cyfrifon i'r Pwyllgor Archwilio.

4 Mae hefyd yn ofynnol i'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol gael ei gyflwyno i'r Aelodau gyda'r Datganiad o Gyfrifon, a chynhwyswyd y rhain fel Atodiad i'r cyfrifon. Lluniwyd y datganiad yn unol â'r egwyddorion sydd yn y fframwaith 'Delivering Good Governance in Local Government' a gyhoeddwyd gan y Sefydliad

Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifyddiaeth (CIPFA) a Chymdeithas Prif Weithredwyr Awdurdodau Lleol (SOLACE), a chafodd ei gymeradwyo'n gyntaf gan yr Aelodau'r Panel Gweithredol ar 15 Gorffennaf 2013.

5 Yng nghyfarfod yr Awdurdod Tân ac Achub ar 17 Mehefin 2013, derbyniodd yr Aelodau adroddiad ar Berfformiad Ariannol am 2012-13, ac roedd hwnnw'n nodi'r gwariant gwirioneddol am y flwyddyn o'i gymharu â'r gyllideb, a cheisiwyd cymeradwyaeth yr Aelodau i neilltuo arian o'r tanwariant i nifer o Gronfeydd wrth gefn a Darpariaethau. Pasiwyd y trafodion hyn yn y cyfrifon, ac mae'r manylion am y rheini ar gael ar dudalen 31 a 32.

Newidiadau wedi Archwilio

6 Mae'r cyfrifon bellach wedi cael eu harchwilio gan yr Archwilydd a benodwyd gan Swyddfa Archwilio Cymru, ac maent wedi eu diwygio yn unol â chanfyddiadau'r archwiliad a'r trafodaethau a gafwyd wedyn ynglŷn â thrin y cyfrifon, diffiniadau a'r modd y cyflwynir eitemau penodol o fewn y cyfrifon.

7 Mae dadansoddiad manwl o'r camddatganiadau a welwyd ac a gywirwyd yn y cyfrifon drafft yn rhan o'r 'Adroddiad Archwiliad o Ddatganiadau Ariannol' a gyflwynir i'r Pwyllgor Archwilio Penodedig gyda'r cyfrifon. Rhestrir crynodeb o'r newidiadau isod.

a) Ailgategoreiddio rhai eitemau gwariant o refeniw i gyfalaf;
b) Newidiadau i gyfanswm yr Asedau Sefydlog drwy roi yn ôl rai cerbydau a dynnwyd yn anghywir, a newid y dibrisiad a gyfrifiwyd am y flwyddyn;
c) Ailgategoreiddio Darpariaeth i Gredydwr;
d) Newid rhai o'r ffigurau a'r tablau sydd yn y nodiadau i'r cyfrifon er mwyn gwella'r modd y cânt eu cyflwyno.

8 Mae'r cronfeydd defnyddadwy yn cynnwys y Gronfa Gyffredinol, Cronfeydd a Glustnodwyd ac Incwm Grant a ddygwyd ymlaen o'r flwyddyn flaenorol. Gall yr Awdurdod ddefnyddio'r cronfeydd hyn i ariannu gwariant yn y blynyddoedd i ddod. Nid oes modd troi'r

cronfeydd annefnyddadwy yn arian parod, ac maent yn cynnwys arian a neilltuwyd eisoes i ariannu gwariant; ailbrisiadau i adlewyrchu cynnydd yng ngwerth asedau; a'r Gronfa wrth gefn ar gyfer Pensiynau, sy'n gronfa ddiffyg.

Llythyrau Sylwadau

9 Ynghlwm wrth yr adroddiad hwn, fel Atodiad 3, mae llythyr sylwadau sydd wedi ei gyfeirio at Swyddfa Archwilio Cymru a KPMG gan yr Awdurdod. Mae'n un o ofynion y Safonau Archwilio sef bod angen i KPMG gael sylwadau gan yr Awdurdod i gefnogi eu barn archwilio. Ceir manylion pellach yn y llythyr.

Argymhelliad

10 Bod yr Aelodau'n cymeradwyo'r Datganiad o Gyfrifon archwiliedig am 2012-13, ac yn cydnabod y Llythyr Sylwadau a anfonwyd at yr Archwilwyr Allanol.

Atodiad 1

Awdurdod Tân ac Achub Gogledd Cymru – Datganiad o Gyfrifon 2012-13

TABL CYNNWYS

	RHIF TUD.
Rhagair Esboniadol ac Adolygiad o Wariant	1-6
Datganiad o Gyfrifoldebau / Tystysgrif y Trysorydd	7
Adroddiad yr Archwiliad	8-9
Datganiadau Craidd	
Datganiad ar y Symudiad mewn Cronfeydd	10
Datganiad Cynhwysfawr ar Incwm a Gwariant	11
Y Fantolen	12
Datganiad Llif Arian	13
Nodiadau i'r Datganiadau Ariannol	
Datganiad o Bolisïau Cyfrifyddu	14-20
Nodyn 1 - Crebwyll wrth ddilyn Polisïau Cyfrifyddu	21
Nodyn 2 - Tybiannau a wneir am y Dyfodol a Ffynonellau Pwysig Eraill o Ansicrwydd wrth Amcangyfrif	21
Nodyn 3 - Eitemau Pwysig o Incwm a Gwariant	22
Nodyn 4 - Digwyddiadau ar ôl Dyddiad y Fantolen	22
Nodyn 5 - Addasiadau rhwng Sail Cyfrifyddu a Chyllido dan Reoliadau	24
Nodyn 6 - Trosglwyddiad i ac o'r Cronfeydd a Neilltuwyd	25
Nodyn 7 - Gwariant ac Incwm Gweithredu Eraill	25
Nodyn 8 - Incwm a Buddsoddi Ariannu a Buddsoddi	25
Nodyn 9 - Trethiant ac Incwm Grant Amhenodol	25
Nodyn 10 - Eiddo, Peiriannau, Offer ac Asedau Anniriaethol	26-27
Nodyn 11 - Addasiadau Ariannol	28-29
Nodyn 12 - Gwerth Teg o Asedau ac Ymrwymiadau ar Gost wedi ei Amorteiddio	30
Nodyn 13 - Rhestrau stoc	30
Nodyn 14 - Dyledwyr	31
Nodyn 15 - Arian a Chyfwerth ag Arian	31
Nodyn 16 - Credydwyr	31
Nodyn 17 - Darpariaethau	31-32
Nodyn 18 - Cronfeydd Defnyddadwy	32-33
Nodyn 19 - Cronfeydd Annefnyddadwy	33-36
Nodiadau 20 i 22-Datganiad Llif Arian–Gweithgarwch Gweithredu, Buddsoddi ac Ariannu	36-37
Nodyn 23 - Symiau a Adroddwyd ar gyfer Dyrannu Adnoddau	37-39
Nodyn 24 - Gweithrediadau Masnachu	39
Nodyn 25 - Lwfansau Aelodau	40
Nodyn 26 - Taliadau i Swyddogion	41
Nodyn 27 - Ffioedd Archwilio	41
Nodyn 28 - Grantiau	42
Nodyn 29 - Partïon Cysylltiedig	43
Nodyn 30 - Gwariant Cyfalaf ac Ariannu	43-44
Nodyn 31 - Lesoedd	44-45
Nodyn 32 - Buddion Terfynu	45
Nodyn 33 - Trafodion yn ymwneud â Buddion Ôl-gyflogi	45-50
Nodyn 34 - Natur a Maint y Risg sy'n deillio o Offerynnau Ariannol	50-51
Nodyn 35 - Ymrwymiadau wrth gefn	51
Cyfrif Cronfa Bensiwn y Diffoddwyr Tân	52-53

RHAGAIR ESBONIADOL

1. Mae'r cyfarwyddyd gweithredol ar gyfer y Gwasanaethau Tân ac Achub yng Nghymru i'w gael yn y Fframwaith Cenedlaethol a luniwyd gan Lywodraeth Cymru. Mae'r Fframwaith Cenedlaethol yn ceisio ehangu rôl y Gwasanaethau Tân ac Achub o safbwynt atal, addysgu ac ymwneud â'r cymunedau y maent yn eu gwasanaethu, gan sicrhau'r un pryd nad amherir ar eu gallu i ymladd tanau. Fel gyda phob Gwasanaeth Cyhoeddus yng Nghymru, mae'r Awdurdod Tân yn wynebu llai o arian yn y blynyddoedd i ddod, a'r her i'r Awdurdod yw darparu lefelau derbyniol o wasanaeth o fewn y cyfyngiadau hynny heb beryglu diogelwch y cyhoedd.

Mae Gwasanaethau Tân ac Achub Gogledd Cymru yn paratoi cynlluniau gweithredu blynyddol er mwyn lleihau'r risgiau a gwella gwasanaethau, gyda phwyslais cynyddol ar atal ac addysgu. Mae'r Gwasanaeth yn weithgar gyda'r cymunedau y mae'n eu gwasanaethu, enghraifft o hyn yw nifer yr Archwiliadau Diogelwch Tân yn y Cartref a gwblhaodd y Gwasanaeth, sef 22,201 yn 2012/13. Mae'r Awdurdod yn gweithio mewn partneriaeth â gwasanaethau brys eraill, er enghraifft rheolir y portffolio eiddo gan Adran Rheoli Cyfleusterau ar y cyd â Heddlu Gogledd Cymru, ac mae Ystafell Reoli'r Gwasanaeth Tân mewn adeilad sy'n cael ei rannu gyda'r Heddlu yn Llanelwy. Mae'r Awdurdod hefyd yn cymryd rhan mewn nifer o brosiectau eraill sy'n adlewyrchu amcanion y Fframwaith Cenedlaethol, er enghraifft Cymdeithas y Diffoddwyr Tân Ifanc sy'n cael ei rhedeg gan ddiffoddwyr tân pan nad ydynt ar ddyletswydd, gyda changhennau ledled y Gogledd; prosiect y Ffenics sydd wedi bod yn llwyddiannus iawn gyda phobl ifanc yn yr ardal; ac Addysg Diogelwch ar y Ffyrdd mewn partneriaeth â Heddlu Gogledd Cymru a Gwasanaeth Ambiwlans Cymru trwy nifer o ddigwyddiadau Effeithiau Angheuol trwy'r Gogledd.

Mae Datganiad o Gyfrifon yr Awdurdod yn gyhoeddiad sy'n ofynnol dan y gyfraith; a'i ddiben yn bennaf yw darparu gwybodaeth glir ynghylch sefyllfa ariannol a pherfformiad ariannol Awdurdod Tân Gogledd Cymru am y flwyddyn ariannol 2012-13.

2(a). Dyma'r datganiadau, a'u dibenion:-

(i) **<u>Datganiad o gyfrifoldebau am y Datganiad o Gyfrifon</u>**

Mae'r datganiad hwn yn dangos y symudiad yn y flwyddyn yn y gwahanol gronfeydd a ddelir gan yr awdurdod, wedi eu dadansoddi yn 'gronfeydd defnyddadwy' (h.y. y rhai y gellir eu defnyddio i ariannu gwariant neu i leihau cyfraniadau gan yr Awdurdodau Cyfansoddol) a chronfeydd eraill wrth gefn. Mae'r Gwarged neu'r (Diffyg) ar y llinell Darpariaeth Gwasanaethau yn dangos gwir gost economaidd darparu gwasanaethau'r awdurdod, a dangosir rhagor o fanylion yn y Datganiad Cynhwysfawr Incwm a Gwariant. Mae'r rhain yn wahanol i'r symiau statudol y mae'n rhaid eu codi ar Falans y Gronfa Gyffredinol a ariennir gan gyfraniadau gan y chwe Awdurdod Cyfansoddol. Mae'r Cynnydd / Gostyngiad Net cyn y llinell Trosglwyddiadau i'r Cronfeydd a Neilltuwyd yn dangos Balans y Gronfa Gyffredinol statudol cyn unrhyw drosglwyddiadau a wnaed gan yr Awdurdod yn ôl disgresiwn i neu o'r cronfeydd a neilltuwyd.

(ii) **<u>Y Cyfrif Cynhwysfawr Incwm a Gwariant</u>**

Mae'r datganiad hwn yn dangos y gost cyfrifyddu yn y flwyddyn o ddarparu gwasanaethau yn unol â'r arferion cyfrifyddu a dderbynnir yn gyffredinol, yn hytrach na'r swm i'w ariannu gan gyfraniadau. Mae gwariant yr Awdurdod yn cael ei ariannu gan gyfraniadau gan y chwe Awdurdod Lleol yng Ngogledd Cymru yn unol â'r rheoliadau; gallai hyn fod yn wahanol i'r gost cyfrifyddu. Dangosir sefyllfa'r cyfraniad yn y Datganiad Symudiad yn y Cronfeydd.

(iii) **Datganiad ar y Sefyllfa Ariannol (Y Fantolen)**

Mae'r Fantolen yn dangos gwerth yr asedau a'r ymrwymiadau a gydnabyddir gan yr Awdurdod fel yr oeddent ar ddyddiad y Fantolen. Mae asedau net yr Awdurdod (asedau llai ymrwymiadau) yn cael eu cyfateb gan y cronfeydd wrth gefn sydd gan yr awdurdod. Adroddir ynghylch y cronfeydd wrth gefn mewn dau gategori. Mae'r categori cyntaf yn gronfeydd y gellir eu defnyddio, h.y. y cronfeydd y gallai'r Awdurdod eu defnyddio i ddarparu gwasanaethau, yn ddibynnol ar yr angen i gadw lefel ddarbodus o gronfeydd wrth gefn ac unrhyw gyfyngiadau statudol ar eu defnydd (e.e. y Gronfa Derbyniadau Cyfalaf na ellir ei defnyddio ond i ariannu gwariant cyfalaf neu ad-dalu dyled). Yr ail gategori o gronfeydd yw'r rhai nad yw'r Awdurdod yn gallu eu defnyddio i ddarparu gwasanaethau. Mae'r categori hwn yn cynnwys cronfeydd wrth gefn sy'n dal enillion a colledion heb eu gwireddu (e.e. y Gronfa Ailwerthuso), lle na fyddai symiau ond yn dod ar gael i ddarparu gwasanaethau petai'r asedau'n cael eu gwerthu; a chronfeydd sy'n dal gwahaniaethau o ran amseru a ddangosir yn y llinell Datganiad Symudiad mewn Cronfeydd, sef 'Addasiadau rhwng sail cyfrifyddu a sail ariannu dan y rheoliadau'.

(iv) **Datganiad Llif Arian**

Mae'r Datganiad Llif Arian yn dangos y newidiadau yn arian a chyfwerth ag arian yr awdurdod yn ystod y cyfnod adrodd. Mae'r datganiad yn dangos sut mae'r awdurdod yn creu ac yn defnyddio arian a chyfwerth ag arian trwy gategoreiddio llif arian fel gweithgareddau gweithredu, buddsoddi ac ariannu. Mae swm y llif arian net sy'n codi o'r gweithgareddau gweithredu yn ddangosydd allweddol o'r graddau y mae gweithrediadau'r Awdurdod yn cael eu hariannu trwy gyfraniadau ac incwm grant neu gan dderbynwyr y gwasanaethau a ddarperir gan yr awdurdod. Mae'r gweithgareddau buddsoddi yn dangos y graddau y mae'r all-lifiadau arian wedi eu gwneud ar gyfer adnoddau sydd â'u bwriad o gyfrannu at y modd y gall yr Awdurdod ddarparu gwasanaethau yn y dyfodol. Mae'r llifiadau arian sy'n codi o weithgareddau ariannu yn ddefnyddiol wrth ragweld ceisiadau o lifiadau arian yn y dyfodol gan ddarparwyr cyfalaf (h.y. benthyca) i'r Awdurdod.

(vii) **Cyfrif Cronfa Bensiwn y Diffoddwyr Tân**

Mae hyn yn dangos sefyllfa ariannol cyfrif cronfa bensiwn y Diffoddwyr Tân, gan nodi a oes arian yn ddyledus i'r Awdurdod gan Lywodraeth Cymru neu iddi, a hynny er mwyn cael balans yn y cyfrif, ynghyd â manylion am ei asedau net.

.

(vi) **Datganiad o gyfrifoldebau am y Datganiad o Gyfrifon**

Mae hwn yn gosod cyfrifoldebau priodol yr Awdurdod a'i swyddogion am lunio a chymeradwyo'r Datganiad o Gyfrifon.

Ar dud. 7, rhoddir datganiad ynghylch y cyfrifoldebau dros y datganiad hwn o gyfrifon.

(vii) **Nodiadau i'r Datganiadau Cyfrifyddu**

Mae'r nodiadau'n cyflwyno gwybodaeth am sail llunio'r datganiadau ariannol a'r polisïau cyfrifyddu penodol a ddefnyddiwyd. Maent yn rhoi gwybodaeth na chyflwynir yn unlle arall yn y datganiadau ariannol, ac maent yn berthnasol er mwyn deall y cyfrifon.

2(b). Mae'r Datganiad Symudiad ar Gronfeydd, y Datganiad Cynhwysfawr Incwm a Gwariant, y Fantolen, y Datganiad Llif Arian a Chyfrif y Gronfa Bensiwn yn cael eu cefnogi gan nodiadau sy'n darparu gwybodaeth ychwanegol. Mae'r Datganiad o Gyfrifon yn cwrdd â gofynion y Cod Ymarfer ar Gyfrifyddu Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2012-13 (y Cod) a Chod Ymarfer Adrodd y Gwasanaeth (SeRCOP) a gyhoeddwyd gan y Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifyddiaeth (CIPFA), a'r Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) 2005 a Diwygiadau 2007 i'r Rheoliadau.

3. CRYNODEB O FLWYDDYN ARIANNOL 2012-2013

Gwariant Refeniw 2012-2013

Cymeradwywyd cyllideb o £31,772,011ar gyfer y flwyddyn gan Aelodau'r Awdurdod. Yn Nodyn 23, ceir rhagor o fanylion am y gwariant gweithredol, sef gwariant gwirioneddol yr Awdurdod heb y newidiadau cyfrifyddu. Roedd y gwariant gwirioneddol yn is na'r hyn y cyllidebwyd ar ei gyfer, a llwyddwyd i gael hyn trwy gwtogi ar y gwariant lle bo modd er mwyn lliniaru'r pwysau a ddisgwylir yn y blynyddoedd i ddod a chreu darpariaethau ychwanegol ar gyfer ymrwymiadau posibl wrth gefn. Roedd modd i'r Awdurdod neilltuo £466k i gronfa gyffredinol a fydd yn darparu rhywfaint o sicrwydd bod arian ar gael i gynorthwyo mewn blynyddoedd i ddod ac a fydd yn golygu y gall yr Awdurdod dynnu o'r cronfeydd hyn yn hytrach na gorfod gofyn am ardollau ychwanegol.

	Cyllideb £000	Gwir £000	Amrywiant £000
Refeniw			
Gwariant	32,052	31,450	(602)
Incwm	(280)	(347)	(67)
Gwariant Net	31,772	31,103	(669)
Cronfeydd a Darpariaethau a Neilltuwyd	0	203	203
Cyfraniadau Awdurdodau Unedol	(31,772)	(31,772)	0
(Gwarged) /Diffyg	0	(466)	(466)
Cyfalaf			
(gan gynnwys llithriant a ddygwyd drosodd)	3,980	3,075	(905)

Cysoni 'Gwarged y Refeniw' gyda'r Gwarged ar y Ddarpariaeth Gwasanaethau

	£'000
*Gwariant Net	31,103
**Addasiadau Cyfrifyddu	279
***Cost Gwasanaethau	31,382

*ceir manylion yn Yr Alldro ar gyfer y Flwyddyn 2012/13 (uchod)

**ceir manylion yn Nodyn 23

***ceir manylion yn y Cyfrif Cynhwysfawr Incwm a Gwariant

Mae'r Awdurdod yn mynd i wariant refeniw ar eitemau a ddefnyddir o fewn y flwyddyn fel arfer, a chaiff hyn ei ariannu gan gyfraniadau gan y chwe awdurdod lleol cyfansoddol yn ôl y boblogaeth. Dyma'r cyfraniadau yn 2012-13:

Awdurdod	Cyfraniad 2012/2013 £	Cyfran %
Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy	5,206,959	16.39
Cyngor Sir Ynys Môn	3,219,270	10.13
Cyngor Gwynedd	5,525,827	17.39
Cyngor Sir Ddinbych	4,569,316	14.38
Cyngor Sir y Fflint	6,981,590	21.97
Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam	6,269,049	19.74
CYFANSWM	31,772,011	

Derbyniodd yr Awdurdod nifer o grantiau refeniw gan Lywodraeth Cymru yn ystod y flwyddyn er mwyn hyrwyddo gwahanol gynlluniau yn y Gogledd. Cyfanswm y grantiau a dderbyniwyd oedd £2.3m (2.69 miliwn yn 2011-12). Ceir manylion am y grantiau yn Nodyn 28 i'r cyfrifon.

Ffynonellau Refeniw Cyllid sydd yn y Cyfrif Cynhwysfawr Incwm a Gwariant

2011/12 £'000		2012/13 £'000
31,933	Cyfraniadau'r Awdurdodau Unedol	**31,772**
35	Grantiau Refeniw	**39**
27	Llog	**24**
256	Ffioedd a Chostau	**284**

Gwariant Cyfalaf 2012-2013

Cyfanswm y gwariant cyfalaf yn ystod y flwyddyn oedd £3,075 miliwn. Ceir rhagor o fanylion yn Nodyn 30 i'r cyfrifon.

2011/12 £'000		2012/13 £'000
1,349	Eiddo – Adnewyddu, addasu, adeiladau newydd	2,380
2,920	Cerbydau a Pheiriannau	193
222	Offer yr Ochr Weithredol a TGCh	502
4,491	**Cyfanswm y Gwariant Cyfalaf**	**3,075**

Benthyg Cyfalaf

Dan y Cod Materion Ariannol, gall yr Awdurdod ariannu'r rhaglen gyfalaf yn unol â pha ddull bynnag o ariannu sydd fwyaf cost-effeithiol. Yn 2012-13, ariannwyd y rhaglen gyfalaf yn bennaf gan fenthyciadau gan y Bwrdd Benthyciadau Gwaith Cyhoeddus ac Awdurdodau Lleol eraill (£2,632k), cyfraniad refeniw (£330k), grantiau (£74k) a Thalebau Cyfalaf (£39k).

Cyflwynwyd adroddiad manwl am weithgarwch ariannol y flwyddyn i'r Awdurdod Tân ar 17 Mehefin 2013, ac mae ar gael ar wefan y Gwasanaeth Tân (www.gwastan-gogcymru.org.uk).

Ymrwymiad Pensiynau

Yn 20121-13, ymddeolodd 9 aelod o staff lifrai amser cyflawn. Mae cost net Cynllun Pensiwn y Diffoddwyr Tân i'r gyllideb refeniw yn parhau i dyfu, ynghyd â'r ymrwymiad o ran pensiynau yn y dyfodol. Yr ymrwymiad a aseswyd yn actiwaraidd ar 31 Mawrth 2013 oedd £242.16 miliwn ar gyfer cynllun pensiwn y Diffoddwyr Tân, a £9.74 miliwn i'r cynllun pensiwn Llywodraeth Leol.
Dan Safon Cyfrifyddu Rhyngwladol 19 (Buddion Gweithwyr), mae gofyn i'r Awdurdod ddarparu manylion asedau ac ymrwymiadau'r dyfodol ar gyfer pensiynau sy'n daladwy i weithwyr y gorffennol a'r presennol. Amlinelllir hyn yn fanylach yn y datgeliadau i'r cyfrifon.

Cost neu gredyd perthnasol neu anarferol

Oherwydd rhai problemau gyda'r rhaglen gyfalaf, yn arbennig mewn perthynas â phrosiect Wrecsam, bu angen codi £0.88m ar y cyfrif refeniw am ffioedd proffesiynol am waith a wnaed yn 2012-13 gan nad yw'n eglur a ellid dyrannu'r costau hyn i'r rhaglen gyfalaf. Dangosir yr ymrwymiad ar y fantolen fel credydwr, ac mae nodyn 16 i'r cyfrifon yn cynnwys y swm hwn o dan Awdurdodau Lleol.

Costau Ariannu Cyfalaf

Y gost a roddwyd ar gyfrifon refeniw'r gwasanaeth i adlewyrchu cost asedau sefydlog a ddefnyddiwyd i ddarparu gwasanaethau oedd £2.9 miliwn. Dyma gost dybiannol ar gyfer dibrisiant, a gwneir addasiad i'r balans diwedd blwyddyn fel nad yw'n effeithio ar y cyfraniadau sydd eu hangen i ariannu'r gwasanaeth. Y gost wirioneddol i'r gwasanaeth am gyfalaf ariannu yw £374k o log benthyciad, a £1,988k o Ddarpariaeth Isafswm Refeniw a Darpariaeth Refeniw Gwirfoddol.
Mae'r cynnydd mewn benthyciad yn ddibynnol ar nifer o ffactorau; swm y gwariant cyfalaf i'w ariannu trwy fenthyca a dyled y benthyciad i'w dalu'n ôl fel rhan o'r Ddarpariaeth Isafswm Refeniw. Dyled benthyciad yr Awdurdod ar 31 Mawrth 2013 oedd £22.969 miliwn.

Darpariaethau a Chronfeydd wrth gefn

Mae gan yr Awdurdod ddarpariaethau i ddiwallu sawl ymrwymiad i ddod yn sgîl digwyddiadau yn y gorffennol. Y balans ar ddechrau'r flwyddyn oedd £0.646 miliwn, ac ar ddiwedd y flwyddyn roedd yn £0.441 miliwn. Roedd y symudiad yn y flwyddyn yn ganlyniad neilltuo arian ychwanegol i ymorol am ôl-gyfraniadau pensiwn i staff y system RDS yn dilyn hawliad cyflog cyfartal; a thaliadau i staff y system RDS i setlo'r hawliad cyflog cyfartal.

Rhoddwyd arian o'r neilltu mewn cronfa gan mai peth doeth i'r Awdurdod yw adeiladu Cronfa Gyffredinol, a'r disgwyl yw mai'r meysydd lle y caiff ei ddefnyddio fydd:-

- codiadau cyflog;
- gwrthbwyso cynnydd ym mhris tanwydd na chyllidebwyd ar ei gyfer;
- toriadau i'r Grant Cynnal Refeniw;
- ymorol am gostau unrhyw ymddeoliadau cynnar ar sail effeithlonrwydd;
- gostyngiad mewn arian grant;
- cynnydd yng nghyfraniadau Pensiwn y Cyflogwr

Yn Nodiadau 17 ac 18 i'r datganiadau ariannol craidd, ceir rhagor o fanylion am y darpariaethau a'r cronfeydd a ddelir.

Effaith yr Hinsawdd Economaidd sydd ohoni

Roedd y dirywiad economaidd cenedlaethol, ynghyd â chanlyniadau'r Adolygiad Cynhwysfawr o Wariant ym mis Tachwedd 2010, yn rhoi arwydd o lefel y toriadau i wasanaethau cyhoeddus sydd i'w ddisgwyl yn y blynyddoedd i ddod. Er mwyn sicrhau y byddai'r Awdurdod yn gallu bodloni'r toriadau hyn a chynnal y lefelau gwasanaeth, cytunwyd ar gynllun tair blynedd, gan osod targedau arbedion i'w sicrhau dros y tair blynedd nesaf. 2012-13 oedd ail flwyddyn y cynllun tair blynedd, a'r targed arbedion y cytunwyd arno oedd £815k. Roedd y rhan fwyaf o'r arbedion ar ofal tân rheng flaen trwy newid y system rota. Ceir arbedion eraill trwy rewi rhywfaint o swyddi'r ochr gefnogol a diogelwch tân cymunedol. Roedd deiliaid cyllidebau yn ymwybodol o'r angen i weld ffyrdd i fod yn effeithlon ac i gael arbedion lle bo modd, nid yn unig yn y dyfodol ond hefyd o fewn y flwyddyn ariannol. Gyda'r mesurau hyn yn eu lle, mae'r Awdurdod wedi llwyddo i gyrraedd ei darged arbedion, ac i wneud arbedion pellach o fewn y flwyddyn.

Trydydd flwyddyn y cynllun oedd sicrhau cyllideb sefydlog, ac oherwydd effaith y codiadau chwyddiannol a'r dyfarniad cyflog, bydd angen i'r Awdurdod wneud arbedion o £482k. Mae gan yr Awdurdod gynlluniau yn eu lle i sicrhau'r arbedion hyn. Efallai na fydd modd sicrhau'r arbedion o fewn yr amserlenni, ac efallai y bydd llithriant. Fel bod gan yr Awdurdod rywfaint o ddiogelwch ariannol rhag hyn, cytunwyd y gellir defnyddio'r gronfa gyffredinol yn y tymor byr i ymorol am unrhyw ddiffyg.

4. GWYBODAETH YCHWANEGOL

Mae gwybodaeth ychwanegol am y cyfrifon hyn ar gael gan Drysorydd yr Awdurdod ym Modlondeb, Conwy. Hefyd, mae gan aelodau o'r cyhoedd sydd â diddordeb hawl statudol i ddarllen y cyfrifon cyn i'r archwiliad gael ei gwblhau. Hysbysebir yn y wasg leol, ac ar wefannau Awdurdod Tân ac Achub Gogledd Cymru (www.gwastan-gogcymru.org.uk) a Chyngor Bwrdeistref Sirol Conwy (www.conwy.gov.uk), fod y cyfrifon ar gael i'w darllen.

DATGANIAD O GYFRIFOLDEB AM Y DATGANIAD O GYFRIFON

CYFRIFOLDEBAU'R AWDURDOD

Mae'n ofynnol i'r Awdurdod:

- wneud trefniadau i weinyddu ei faterion ariannol yn gywir ac i sicrhau bod gan un o'i swyddogion y cyfrifoldeb am weinyddu'r materion hynny. Yn yr Awdurdod hwn, y cyfryw swyddog yw'r Trysorydd

- rheoli ei faterion i sicrhau defnydd economaidd, effeithlon ac effeithiol o adnoddau a diogelu ei asedau

- cymeradwyo'r Datganiad o Gyfrifon

CYFRIFOLDEBAU'R TRYSORYDD

Y Trysorydd sy'n gyfrifol am baratoi Datganiad o Gyfrifon yr Awdurdod yn unol ag arferion priodol fel y nodir yng Nghod Ymarfer CIPFA/LASAAC ar Gyfrifyddu Awdurdod Lleol yn y Deyrnas Unedig (y Cod). Mae'n ofynnol i'r Datganiad o Gyfrifon gyflwyno darlun cywir a theg o sefyllfa ariannol yr Awdurdod ar y dyddiad cyfrifyddu a'i incwm a'i wariant am y flwyddyn yn diweddu 31 Mawrth 2013.

Wrth baratoi'r Datganiad o Gyfrifon, mae'r Trysorydd wedi:

- dethol polisïau cyfrifyddu addas, ac yna wedi eu defnyddio'n gyson;

- gwneud dyfarniadau ac amcangyfrifiadau a oedd yn rhesymol a darbodus;

- cydymffurfio â Chod awdurdodau lleol.

Mae'r Trysorydd hefyd wedi:

- cadw cofnodion cyfrifyddu cywir a oedd yn gyfoes;

- cymryd camau rhesymol i atal a darganfod twyll ac anghysonderau eraill.

TYSTYSGRIF Y TRYSORYDD

DATGANIAD O GYFRIFON 2012/2013

Rwy'n tystio bod y cyfrifon yn darparu golwg gwir a theg o sefyllfa ariannol yr Awdurdod ar 31 Mawrth 2013 a'i incwm a'i wariant am y flwyddyn a ddaeth i ben bryd hynny.

ARWYDDWYD:____ DYDDIAD:______

K W FINCH CPFA)

Trysorydd Awdurdod Tân Gogledd Cymru

ADRODDIAD YR ARCHWILYDD ANNIBYNNOL I AELODAU AWDURDOD TÂN GOGLEDD CYMRU

Rwyf wedi archwilio datganiadau cyfrifyddu a nodiadau cysylltiedig:

- Awdurdod Tân Gogledd Cymru; a
- Chronfa Bensiwn y Diffoddwyr Tân

am y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2013 dan Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004.

Mae datganiadau cyfrifyddu Awdurdod Tân Gogledd Cymru yn cynnwys y Datganiad Symudiad mewn Cronfeydd, y Datganiad Cynhwysfawr Incwm a Gwariant, y Fantolen, y Datganiad Llif Arian, a'r nodiadau cysylltiedig.

Mae datganiadau cyfrifyddu Cronfa Bensiwn y Diffoddwyr Tân yn cynnwys Cyfrif y Gronfa a'r Datganiad Asedau Net.

Mae'r fframwaith adrodd ariannol a ddefnyddiwyd wrth eu paratoi yn gyfraith berthnasol, ac mae'r Cod Ymarfer ar Gyfrifyddu Awdurdodau Leol yn y Deyrnas Unedig 2012/13 yn seiliedig ar y Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol (IFRS).

Cyfrifoldebau unigol y swyddog ariannol cyfrifol a'r archwilydd annibynnol

Fel yr eglurwyd yn llawnach yn y Datganiad o Gyfrifoldebau am y Datganiad o Gyfrifon sydd ar dud. 7, mae'r swyddog ariannol cyfrifol yn gyfrifol am baratoi'r datganiad o gyfrifon, gan gynnwys cyfrifon y gronfa bensiwn, sy'n rhoi golwg gwir a theg.

Fy nghyfrifoldeb i yw archwilio'r datganiadau cyfrifyddu ac unrhyw nodiadau cysylltiedig yn unol â'r gyfraith berthnasol a'r Safonau Rhyngwladol ar Archwilio (Y Deyrnas Unedig ac Iwerddon). Mae'r safonau hynny yn ei gwneud yn ofynnol i mi gydymffurfio â'r Safonau Moesegol ar gyfer Archwilwyr gan y Bwrdd Arferion Archwilio.

Cwmpas yr archwiliad a'r datganiadau cyfrifyddu

Mae archwiliad yn golygu cael tystiolaeth am y symiau a'r datgeliadau yn y datganiadau cyfrifyddu a'r nodiadau cysylltiedig sy'n ddigon i roi sicrwydd rhesymol fod y datganiadau cyfrifyddu a'r nodiadau cysylltiedig yn rhydd o gamddatganiadau pwysig, p'un ai oherwydd twyll neu gamgymeriad. Mae hyn yn cynnwys asesiad o p'un ai yw'r polisïau cyfrifyddu yn briodol i amgylchiadau Awdurdod Tân Gogledd Cymru a Chronfa Bensiwn y Diffoddwyr Tân, ac wedi eu defnyddio'n gyson a'u datgelu'n ddigonol; natur resymol yr amcangyfrifon cyfrifyddu sylweddol a wneir gan y swyddog ariannol cyfrifol a chyflwyniad cyffredinol y datganiadau cyfrifyddu a'r nodiadau cysylltiedig.

Hefyd, rwyf wedi darllen yr holl wybodaeth ariannol ac anariannol yn y Rhagair Esboniadol er mwyn nodi unrhyw anghysonderau pwysig gyda'r datganiadau cyfrifyddu archwiliedig a'r nodiadau cysylltiedig. Os byddaf yn dod yn ymwybodol o unrhyw gamddatganiadau neu anghysonderau amlwg, byddaf yn ystyried y goblygiadau ar gyfer fy adroddiad.

Barn ar ddatganiadau cyfrifyddu Awdurdod Tân Gogledd Cymru

Yn fy marn i, mae'r datganiadau cyfrifyddu a'r nodiadau cysylltiedig:

- yn rhoi golwg gwir a theg o sefyllfa ariannol Awdurdod Tân Gogledd Cymru fel yr oedd ar 31 Mawrth 2013, ynghyd â'i incwm a'i wariant am y flwyddyn a ddaeth i ben bryd hynny; ac
- wedi cael eu paratoi'n briodol yn unol â'r Cod Ymarfer ar Gyfrifyddu Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2012/13.

Barn ar ddatganiadau cyfrifyddu Cronfa Bensiwn y Diffoddwyr Tân

Yn fy marn i, mae cyfrifon y gronfa bensiwn a'r nodiadau cysylltiedig:

- yn rhoi golwg gwir a theg o drafodion ariannol Cronfa Bensiwn y Diffoddwyr Tân yn ystod y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2013, ynghyd â swm a lleoliad asedau ac ymrwymiadau'r gronfa ar y dyddiad hwnnw; ac
- wedi cael eu paratoi'n briodol yn unol â'r Cod Ymarfer ar Gyfrifyddu Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2012/13.

Barn ar faterion eraill

Yn fy marn i, mae'r wybodaeth sydd yn y Rhagair Esboniadol am y flwyddyn ariannol y mae'r datganiadau cyfrifyddu a'r nodiadau cysylltiedig wedi eu paratoi yn eu cylch, yn gyson â'r datganiadau cyfrifyddu a'r nodiadau cysylltiedig.

Materion yr wyf yn adrodd yn eu cylch trwy eithriad

Nid oes gennyf ddim i'w adrodd ynghylch y Datganiad Llywodraethu yr wyf yn adrodd i chi os nad yw, yn fy marn i, yn adlewyrchu cydymffurfiaeth â'r Fframwaith *Delivering Good Governance in Local Government* a gyhoeddwyd gan CIPFA/SOLACE ym Mehefin 2007, neu os yw'r datganiad yn gamarweiniol neu'n anghyson â gwybodaeth arall yr wyf yn ymwybodol ohoni o ganlyniad i'm harchwiliad.

Ardystiad o gwblhau archwiliad

Rwy'n tystio fy mod wedi cwblhau'r archwiliad o gyfrifon Awdurdod Tân Gogledd Cymru yn unol â gofynion Deddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004 a'r Cod Ymarfer Archwilio a gyhoeddwyd gan Archwilydd Cyffredinol Cymru.

Anthony Barrett
Archwilydd Penodedig
Swyddfa Archwilio Cymru,
24 Heol y Gadeirlan,
Caerdydd,
CF11 9LJ

Medi 2013

DATGANIADAU ARIANNOL CRAIDD

DATGANIAD SYMUDIAD MEWN CRONFEYDD

Symudiad yn y Datganiad Cronfeydd wrth gefn ar gyfer blynyddoedd yn diweddu 31 Mawrth 2012 & 2013	Nodyn	Balans Cronfa Gyffredinol	Cronfeydd wrth gefn grant a glustnodwyd	Cronfa wrth gefn talebau cyfalaf	Cyfanswm Cronfeydd wrth gefn gellid ei defnyddio	Cronfeydd wrth Gefn annefnyddiol	Cyfanswm Cronfeydd wrth Gefn yr Awdurdod
		£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Balans 31 Mawrth 2011		**641**	**479**	**0**	**1,120**	**(180,804)**	**(179,684)**
Symudiad mewn Cronfeydd wrth Gefn yn ystod 2011/12							
Gweddill neu (Diffyg) ar y Darpariaeth o Wasanaethau		(10,877)	0	0	(10,877)	0	(10,877)
Incwm a Gwariant arall cynhwysfawr		0	0	0	0	(6,763)	(6,763)
Cyfanswm Incwm a Gwariant Cynhwysfawr		**(10,877)**	**0**	**0**	**(10,877)**	**(6,763)**	**(17,640)**
Cyweiriadau rhwng sail cyfrifyddu a sail cronfa o dan y rheoliadau	5	12,003	0	(21)	11,982	(11,982)	0
(Cynnydd)/Gostyngiad Net cyn trosi i'r Cronfeydd wrth Gefn a glustnodwyd		1,126	0	(21)	1,105	(18,745)	(17,640)
Cyweiriad		1	0	0	1	(1)	0
Trosiannau i/(o) Cronfeydd wrth Gefn a glustnodwyd	6	(624)	417	21	(186)	186	0
(Cynnydd)/Gostyngiad yn 2011/12		**503**	**417**	**0**	**920**	**(18,560)**	**(17,640)**
Balans 31 Mawrth 2012		**1,144**	**896**	**0**	**2,040**	**(199,364)**	**(197,324)**

Symudiad yn Natganiad Cronfeydd wrth Gefn	Nodyn	Balans Cronfa Gyffredinol	Cronfeydd wrth gefn grant ac glustnodwyd	Cronfa wrth gefn talebau cyfalaf	Cyfanswm Cronfeydd wrth gefn gellid ei defnyddio	Cronfeydd wrth Gefn annefnyddiol	Cyfanswm Cronfeydd wrth Gefn yr Awdurdod
		£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Balans 31 Mawrth 2012		**1,144**	**896**	**0**	**2,040**	**(199,364)**	**(197,324)**
Symudiad mewn Cronfeydd wrth Gefn yn ystod 2012/13							
Gweddill neu (Diffyg) ar y Darpariaeth o Wasanaethau		(10,319)	0	0	(10,319)	0	(10,319)
Incwm a Gwariant arall cynhwysfawr		0	0	0	0	(28,576)	(28,576)
Cyfanswm Incwm a Gwariant Cynhwysfawr		**(10,319)**	**0**	**0**	**(10,319)**	**(28,576)**	**(38,895)**
Cyweiriadau rhwng sail cyfrifyddu a sail cronfa o dan y rheoliadau	5	10,351	0	(39)	10,312	(10,312)	0
(Cynnydd)/Gostyngiad Net cyn trosi i'r Cronfeydd wrth Gefn a glustnodwyd		32	0	(39)	(7)	(38,888)	(38,895)
Cyweiriad		0	0	0	0	0	0
Trosiannau i/(o) Cronfeydd wrth Gefn a glustnodwyd	6	433	(472)	39	0	0	0
(Cynnydd)/Gostyngiad yn 2012/13		**465**	**(472)**	**0**	**(7)**	**(38,888)**	**(38,895)**
Balans Mawrth 2013		**1,609**	**424**	**0**	**2,033**	**(238,252)**	**(236,219)**

Y CYFRIF CYNHWYSFAWR INCWM A GWARIANT

2011/12				2012/13			
Gwariant Gros	**Incwm Gros**	**Gwariant Net**		**Nodyn**	**Gwariant Gros**	**Incwm Gros**	**Gwariant Net**
£'000	**£'000**	**£'000**			**£'000**	**£'000**	**£'000**
2,213	(50)	2,163	Diogelwch Tân Cymunedol - Arolygiad ac Ardystiad		2,215	(60)	2,155
4,237	0	4,237	Diogelwch Tân Cymunedol - Atal ac Addysgu		4,198	0	4,198
21,261	(201)	21,060	Diffodd Tân - Ymateb Gweithredol		21,140	(236)	20,904
3,574	0	3,574	Diffodd Tân - Cyfathrebu a throi allan		3,654	0	3,654
173	0	173	Diffodd Tân - Diogelu Cyflenwadau dwr		228	0	228
186	0	186	Costau Craidd Corfforaethol a Democrataidd		205	0	205
13	0	13	Costau heb eu dosbarthu		38	0	38
31,657	**(251)**	**31,406**	**Cost Gwasanaethau**		**31,678**	**(296)**	**31,382**
18	(21)	(3)	Gwariant Gweithredu Arall	**7**	0	(39)	(39)
12,257	(850)	11,407	Incwm a Gwariant Ariannu a Buddsoddi	**8**	11,543	(795)	10,748
0	(31,933)	(31,933)	Cyfraniadau gan Awdurdodau Cyfansoddol		0	(31,772)	(31,772)
		10,877	**(Gweddill) neu Ddiffyg ar Ddarpariaeth o Wasanaethau**				**10,319**
		9	Gweddill neu ddiffyg ar ailbrisio eiddo ac asedau offer				(192)
		6,754	Union Enillion/Golledion ar Asedau/ Pensiwn				28,768
		6,763	**Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall**				**28,576**
		17,640	**Cyfanswm Incwm a Gwariant Cynhwysfawr**				**38,895**

Y FANTOLEN

31 Mawrth 2012		Nodyn	31 Mawrth 2013
£'000			£'000
37,506	Eiddo ac Offer	9	37,032
0	Asedau nas ellid eu cyffwrdd	9	0
37,506	**Asedau Hir Dymor**		**37,032**
313	Rhestr Eiddo	12	383
1,624	Dyledwyr Tymor Byr	13	2,548
1,201	Arian a chyfwerth ariannol	14	2,236
3,138	**Asedau Cyfredol**		**5,167**
11,031	Benthyca tymor byr	10	10,008
2,393	Credydwyr tymor byr	15	2,998
646	Darpariaethau	16	141
14,070	**Rhwymedigaethau Cyfredol**		**13,147**
214,193	Rhwymedigaeth Pensiwn	18	251,900
0	Darpariaethau	16	300
9,705	Benthyca Hir Dymor	10	13,071
223,898	**Rhwymedigaethau Hir Dymor**		**265,271**
(197,324)	**Asedau Net**		**(236,219)**
2,040	Cronfeydd wrth Gefn gellid defnyddio	17	2,033
(199,364)	Cronfeydd wrth Gefn nas ellid defnyddio	18	**(238,252)**
(197,324)	**Cyfanswm Cronfeydd wrth Gefn**		**(236,219)**

DATGANIAD LLIF ARIAN

2011/12		Nodyn	2012/13
£'000			£'000
10,877	Gweddill/Diffyg Net ar Ddarpariaeth o Wasanaethau		10,319
(10,526)	Addasiadau i'r Net (Gweddill) neu Ddiffyg ar Ddarpariaeth o Wasanaethau ar gyfer Symudiadau di-ariannol		(11,362)
(337)	Addasiadau i Eitemau wedi'u cynnwys yn y net (Gweddill) neu Ddiffyg ar Ddarpariaeth o Wasanaethau sy'n Weithgareddau Buddsoddi ac Ariannu		(333)
14	Llif Arian Net o Weithgareddau gweithredu	19	(1,376)
4,249	Gweithgareddau Buddsoddi	20	2,700
(2,161)	Gweithgareddau ariannu	21	(2,359)
2,102	Net (Cynnydd) neu Ostyngiad mewn arian neu gyfwerth ariannol		(1,035)
(3,303)	**arian a chyfwerth ariannol ar ddechrau'r cyfnod adroddi**		**(1,201)**
(1,201)	**Arian a chyfwerth ariannol ar ddiwedd y cyfnod adroddi**	14	**(2,236)**

NODIADAU I'R DATGANIADAU ARIANNOL

DATGANIAD O BOLISÏAU CYFRIFYDDU

1. CYFFREDINOL

Mae'r Datganiad o Gyfrifon yn crynhoi trafodion yr Awdurdod am flwyddyn ariannol 2012/13, a'i sefyllfa ar ddiwedd y flwyddyn ar 31 Mawrth 2013. Mae'n ofynnol i'r Awdurdod baratoi Datganiad blynyddol o Gyfrifon dan Reoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) 2005, ac mae'r Rheoliadau hynny yn ei gwneud yn ofynnol iddynt gael eu paratoi gydag arferion cyfrifyddu priodol. Yn bennaf, mae'r arferion hyn yn cynnwys y Cod Ymarfer ar Gyfrifyddu Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig (y Cod) a Chod Ymarfer Adrodd y Gwasanaeth 2012/13 (SERCOP), a gefnogir gan Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol (IFRS) a'r cyfarwyddyd statudol a gyhoeddwyd dan Adran 12 o Ddeddf 2003.

Yr arfer cyfrifyddu a fabwysiadwyd yn y Datganiad o Gyfrifon yw cost hanesyddol yn bennaf, a hwnnw wedi ei addasu trwy ailwerthuso rhai categorïau o asedau anghyfredol ac offerynau ariannol.

Mae'r gymhareb rhwng Ymrwymiadau Cyfredol ac Asedau Cyfredol yn uchel, a byddai hyn yn dangos fod gan yr Awdurdod broblem gyda hylifedd efallai o ran bod heb ddigon o adnoddau ar gael i ddiwallu ei rwymedigaethau tymor byr. Fodd bynnag, mae modd i'r Awdurdod gael gafael yn rhwydd ar fenthyciadau gan Fwrdd Benthyciadau Gwaith Cyhoeddus a ffynonellau eraill, ac nid oes risg sylweddol os bydd yn methu cael cyllid i gwrdd â'i rwymedigaethau.

2. INCWM A GWARIANT

Yn y cyfrifon refeniw, rhoddir cyfrif am yr incwm a'r gwariant, yn net o TAW, yn y flwyddyn y maent yn codi, nid pan wneir neu pan dderbynnir y taliadau arian parod. Yn arbennig:

- Rhoddir cyfrif am y ffioedd, costau a rhenti sy'n ddyledus gan gwsmeriaid fel incwm ar y dyddiad y mae'r Awdurdod yn darparu'r nwyddau neu'r gwasanaethau perthnasol.
- Cofnodir y cyflenwadau fel gwariant pan gânt eu defnyddio – pan fo bwlch rhwng y dyddiad yn cael eu derbyn a phryd y cânt eu defnyddio, nodir hwy fel stoc ar y Fantolen.
- Nodir gwaith fel gwariant pan fydd wedi ei gwblhau, a chyn hynny caiff ei nodi ar y Fantolen fel gwaith yn mynd rhagddo.
- Rhoddir cyfrif am y llog sy'n daladwy ar fenthyciadau ac sy'n dderbynadwy ar fuddsoddiadau ar sail y gyfradd llog sydd mewn grym ar gyfer yr offeryn ariannol perthnasol yn hytrach na'r llif arian sy'n cael ei osod neu ei benderfynu gan y contract.
- Pan fo incwm a gwariant wedi ei gydnabod, ond nad oes arian wedi ei dderbyn na'i dalu, cofnodir dyledwr neu gredydwr y swm perthnasol ar y Fantolen. Pan fo amheuaeth a fydd dyledion yn cael eu setlo, ysgrifennir balans y dyledwyr a nodir cost ar y refeniw am yr incwm na fydd modd ei chasglu efallai.

3. ARIAN A CHYFWERTH AG ARIAN

Arian yw arian mewn llaw ac adnau gyda sefydliadau ariannol sy'n daladwy heb gost ar rybudd o ddim mwy na 24 awr. Cyfwerth ag arian yw buddsoddiadau sy'n aeddfedu ymhen tri mis neu lai o ddyddiad caffael, ac maent i'w troi'n symiau hysbys o arian gyda risg ansylweddol o newid gwerth.

Yn y Datganiad Llif Arian, dangosir yr arian a'r cyfwerth ag arian yn net o orddrafftiau banc sy'n daladwy ar gais ac sy'n rhan annatod o reolaeth arian yr Awdurdod.

4. COSTAU AR Y REFENIW AM ASEDAU ANGHYFREDOL

Darperir dibrisiad ar gyfer cerbydau ar sail llinell syth, gyda chaffaeliadau'n cael eu dibrisio yn y flwyddyn ar ôl eu prynu. Mae adeiladau wedi eu dibrisio ar sail llinell syth dros oes ddefnyddiol amcangyfrifiedig yr asedau, fel y cyflenwyd gan Wilks Head and Eve, y Syrfëwyr Siartredig.

Caiff dibrisiad ei godi ar adrannau'r gwasanaeth o fewn y cyfrif incwm a gwariant. Caiff y swm hwn ei gredydu ar Falans y Gronfa Gyffredinol, felly mae'n cael effaith niwtral ar y cyfraniadau a wneir gan yr awdurdodau cyfansoddol.

Caiff asedau eu dibrisio gan ddefnyddio'r dull llinell syth dros y cyfnodau canlynol:-

Adeiladau	35-60 blynedd
Seilwaith	5-20 blynedd
Cerbydau, Peiriannau ac Offer	3-20 blynedd
Asedau Anniriaethol	5-15 blynedd

Nid yw'n ofynnol i'r Awdurdod godi ardoll i ariannu dibrisiad, ailwerthusiad a cholledion amhariadau neu amorteiddiad. Fodd bynnag, y mae'n ofynnol iddo wneud cyfraniad blynyddol o'r refeniw at y gostyngiad yn ei ofyniad benthyca cyffredinol. Fodd bynnag, mae'r cyfraniad o Fantolenni'r Gronfa Gyffredinol (MRP) yn cymryd lle'r dibrisiad, ailwerthusiad a cholledion amhariadau ac amorteiddiad drwy drosglwyddiad addasu gyda'r Cyfrif Addasu Cyfalaf yn y Symudiad mewn Cronfeydd am y gwahaniaeth rhwng y ddau.

5. BUDDION GWEITHWYR

Buddion yn daladwy yn ystod cyflogaeth

Bydd cyflogau a thaliadau'n gysylltiedig â chyflogaeth yn cael eu cydnabod yn y cyfnod pryd y derbynnir y gwasanaeth gan y gweithwyr. Mae cost hawliad seibiant blynyddol a enillwyd ond na chymerwyd gan y gweithwyr ar ddiwedd y cyfnod yn cael ei chydnabod yn y datganiadau ariannol i'r graddau y mae gan y gweithwyr hawl i gario seibiant drosodd i'r cyfnod canlynol.

Buddion terfynu

Buddion terfynu yw symiau sy'n daladwy o ganlyniad i benderfyniad a wneir gan yr Awdurdod i derfynu cyflogaeth swyddog cyn y dyddiad ymddeol arferol neu benderfyniad swyddog i dderbyn diswyddiad gwirfoddol, a chânt eu talu ar sail croniadau i'r Datganiad Cynhwysfawr Incwm a Gwariant.

6. BUDDION ÔL-CYFLOGI

Mae'r Awdurdod yn cymryd rhan mewn dau gynllun pensiwn gwahanol, sy'n diwallu anghenion grwpiau gwahanol o weithwyr. Dyma'r cynlluniau:

Cynllun Pensiwn y Diffoddwyr Tân (CPDT)

Mae cynllun pensiwn y diffoddwyr tân yn gynllun gyda buddion, nad yw'n cael ei ariannu, ac ystyr hynny yw nad oes unrhyw asedau buddsoddi wedi eu casglu i gwrdd â'r ymrwymiadau o ran pensiynau a rhaid creu arian i gwrdd â'r taliadau pensiwn eu hunain pan maent yn ddyledus. Mae cyfraniadau'r gweithiwr a'r cyflogwr yn seiliedig ar gyfran o'r cyflog pensiynadwy a osodir yn genedlaethol gan Lywodraeth Cymru, ac mae hyn yn destun ailwerthusiad bob tair blynedd gan Adran Actiwari'r Llywodraeth.

Caiff y gronfa bensiwn ei thrin fel datganiad incwm a gwariant ar wahân yn y Datganiad o Gyfrifon, ac mae'n cael ei neilltuo er mwyn sicrhau eglurder, gweler Nodyn 19, 33 a 'Chyfrif Cronfa Bensiwn y Diffoddwyr Tân' ar dud. 52 i gael rhagor o fanylion. Trwy'r gronfa bensiwn y mae'r Awdurdod yn cyflawni ei gyfrifoldeb o ran talu pensiynau swyddogion sydd wedi ymddeol, y rhai sy'n eu goroesi ac eraill sy'n gymwys am fuddion dan y cynllun.

Caiff ymrwymiad tymor hir amcangyfrifiedig yr Awdurdod Tân ac Achub i dalu'r costau eu hun eu datgelu gan Nodyn i'r cyfrifon fel sy'n ofynnol gan IAS 19.

Staff yr Ochr Gefnogol a'r Ystafell Reoli

Dyma gynllun a ariennir, gyda'r pensiwn yn cael ei dalu o'r cronfeydd buddsoddi gwaelodol a reolir gan gronfa bensiwn Cyngor Sir y Fflint (y 'gronfa') sy'n rhan o'r Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol (CPLlL). Actiwarïaid sy'n pennu cyfradd cyfraniad y cyflogwr. Mae rhagor o gostau'n codi mewn perthynas â rhai pensiynau a delir i weithwyr sy'n ymddeol ar sail heb ei ariannu. Gweler Nodyn 33 am ragor o fanylion.

7. DIGWYDDIADAU AR ÔL Y CYFNOD ADRODD

Digwyddiadau ar ôl y cyfnod adrodd yw'r digwyddiadau hynny, boed ffafriol neu anffafriol, sy'n digwydd rhwng diwedd y cyfnod adrodd a'r dyddiad y mae'r datganiadau ariannol wedi eu hawdurdodi i gael eu cyhoeddi. Gellir nodir dau fath o ddigwyddiad.

a) y rheini sy'n darparu tystiolaeth o amodau a oedd yn bodoli ar ddiwedd y cyfnod adrodd (digwyddiadau sy'n addasu ar ôl y cyfnod adrodd), a
b) y rheini sy'n dangos amodau a gododd ar ôl y cyfnod adrodd (digwyddiadau nad ydynt yn addasu ar ôl y cyfnod adrodd).

8. EITEMAU EITHRIADOL

Pan fo eitemau incwm a gwariant yn bwysig, datgelir eu natur a'u swm ar wahân, naill yn y Datganiad Cynhwysfawr Incwm a Gwariant neu yn y nodiadau i'r cyfrifon, gan ddibynnu ar ba mor arwyddocaol yw'r eitemau i ddeall perfformiad ariannol yr Awdurdod.

9. ADDASIADAU I'R CYFNOD BLAENOROL, NEWIDIADAU MEWN POLISÏAU CYFRIFYDDU AC AMCANGYFRIFON A GWALLAU

Gall addasiadau i'r cyfnod blaenorol godi o ganlyniad i newid mewn polisïau cyfrifyddu neu i gywiro gwall pwysig. Rhoddir cyfrif yn rhagolygol am newidiadau mewn amcangyfrifon cyfrifyddu, h.y. yn y flwyddyn gyfredol a'r blynyddoedd i ddod pryd y bydd y newid yn effeithio arnynt ac nad ydynt yn arwain at addasiad cyn y cyfnod.

Ni chaiff newidiadau i bolisïau eu gwneud ond pan fo hynny'n ofynnol gan arferion cyfrifyddu priodol neu bod y newid yn darparu gwybodaeth fwy dibynadwy neu berthnasol ynglŷn ag effeithiau trafodion, digwyddiadau ac amodau eraill ar sefyllfa ariannol neu berfformiad ariannol yr Awdurdod. Pan gaiff newid ei wneud, caiff ei wneud am yn ôl (oni bai y nodir fel arall) trwy addasu balansau agoriadol a symiau cymharol ar gyfer y cyfnod blaenorol fel petai'r polisi newydd wedi cael ei ddilyn erioed.

10. OFFERYNNAU ARIANNOL

Y diffiniad o Offeryn Ariannol yw 'unrhyw gytundeb sy'n achosi ased ariannol un endid ac ymrwymiad ariannol neu offeryn ecwiti un arall'. Bydd ymrwymiadau ariannol (benthyciadau) ac asedau ariannol (buddsoddiadau) yn cael eu mesur i ddechrau ar werth teg, ac yn cael eu cario ar eu cost amorteiddiedig. Bydd y llog blynyddol a delir ac a dderbynir yn y cyfrif Incwm a Gwariant yn seiliedig ar swm cludo'r benthyciad neu'r buddsoddiad wedi ei luosogi gan gyfradd effeithiol y llog ar gyfer yr offeryn. O ran pob benthyciad a buddsoddiad sydd gan yr Awdurdod, y symiau sydd yn y Fantolen yw'r prifswm sy'n aros, ynghyd ag unrhyw log cronedig am y flwyddyn.

11. BUDDSODDIADAU

Dangosir y buddsoddiadau yn y Fantolen ar eu cost i'r Awdurdod, a chânt eu heitemeiddio mewn Nodyn ar wahân.

12. TROSI ARIAN TRAMOR

Mae'r rhan fwyaf o drafodion yr Awdurdod mewn punnoedd sterling. Pan fo'r Awdurdod wedi cael trafodion mewn arian tramor, caiff yr arian ei drosi i bunnoedd sterling ar y gyfradd gyfnewid pryd y gwnaed y trafodion.

13. RHOI CYFRIF AM GRANTIAU'R LLYWODRAETH

Ni ellir rhoi grantiau'r Llywodraeth yn erbyn asedau sefydlog, ond bydd grantiau'r llywodraeth (a chyfraniadau eraill) yn cael eu cydnabod ar unwaith yn y Cyfrif Cynhwysfawr Incwm a Gwariant pan fo'r amodau gofynnol wedi cael eu bodloni. Yna, trosglwyddir yr incwm i'r Cyfrif Addasu Cyfalaf neu'r Cyfrif Grantiau Cyfalaf Heb eu Defnyddio, yn ddibynnol ar p'un ai bydd wedi ei ddefnyddio ai peidio. Yn ei hanfod, defnyddir Grantiau'r Llywodraeth a ddyfernir ar gyfer cynlluniau cyfalaf fel ffynhonnell arian ar gyfer y rhaglen gyfalaf.

14. RHESTRAU STOC

Mae rhestrau stoc wedi cael eu prisio gan ddefnyddio FIFO neu fformiwlâu cost ar gyfartaledd wedi eu pwysoli. Pan fo telerau taliadau gohiriedig ar gyfer prynu rhestrau stoc, ystyrir hyn yn drefniant ariannu, ac mae'r gwahaniaeth rhwng y pris a fyddai wedi cael ei dalu o dan delerau credyd "arferol" a'r swm a dalwyd mewn gwirionedd wedi cael ei gydnabod fel gwariant llog dros y cyfnod ariannu.

15. LESOEDD

Lesoedd Cyllid

Pan mai'r Awdurdod sy'n cynnal pob risg a gwobr bod yn berchen ar ased ar les, caiff yr ased ei chofnodi fel Eiddo, Peiriannau ac Offer a chofnodir ymrwymiad cyfatebol. Y gwerth a gydnabyddir ar gyfer y ddau yw'r isaf o werth teg yr ased neu werth presennol isafswm y taliadau les, wedi ei ddisgowntio gan ddefnyddio'r gyfradd llog sy'n ymhlyg yn y les. Y gyfradd llog sy'n ymhlyg yw'r hyn sy'n cynhyrchu cyfradd llog rheolaidd a chyson ar yr ymrwymiad sy'n weddill. Caiff yr ased a'r ymrwymiad eu cydnabod ar gychwyn y les, a chânt eu dadgydnabod pan gaiff yr ymrwymiad ei ryddhau, ei ganslo neu pan ddaw i ben. Caiff y rhent blynyddol ei rannu rhwng ad-dalu'r ymrwymiad a'r cost cyllido. Caiff y gost cyllido flynyddol ei chyfrifo trwy roi'r gyfradd llog sy'n ymhlyg at yr ymrwymiad sy'n weddill, a chaiff ei chodi ar y Costau Ariannu yn y Datganiad Cynhwysfawr Incwm.

Lesoedd Gweithredu

Pan fo asedau ar gael i'w defnyddio dan drefniadau les, caiff y rhenti sy'n daladwy eu codi ar gyfrif y gwasanaeth priodol ar sail llinell syth, ni waeth beth fo'r trefniadau talu. Gan nad yw'r Awdurdod yn berchen ar yr asedau hyn, nid yw'r costau'n ymddangos yn y Fantolen. Felly hefyd, caiff yr ymrwymiad i dalu costau rhentu yn y dyfodol eu heithrio, ond atodir Nodyn ar wahân i'r Fantolen.

16. DYRANNU COSTAU GWEINYDDOL CANOLOG

Mae'r gwasanaethau gweinyddol canolog mawr, megis Cyllid, Rheoli Eiddo a'r Gefnogaeth Gyfreithiol a Gweinyddol yn cael eu prynu gan Awdurdodau Lleol eraill. Mae'r costau hyn, a chostau gweinyddiaeth ganolog yn yr Awdurdod Tân, wedi cael eu dyrannu i wasanaethau rheng-flaen yn unol â Datganiad CIPFA ar Gyfrifyddu Gorbenion a Chod Ymarfer Cyfrifyddu Gwerth Gorau, ac eithrio:

- Craidd Corfforaethol a Democrataidd – costau sy'n ymwneud â statws yr Awdurdod fel sefydliad amlswyddogaethol a democrataidd.
- Costau heb eu dosrannu – cost y buddion yn ôl disgreisiwn a roddir i weithwyr sy'n ymddeol a cholledion amhariadau i'w codi ar Asedion a Ddelir ar Werth.

Diffinir y ddau gategori costau hyn yn SeRCOP, a rhoddir cyfrif amdanynt fel penawdau ar wahân yn y Cyfrif Cynhwysfawr Incwm a Gwariant, fel rhan o Gost Gwasanaethau.

17. EIDDO, PEIRIANNAU AC OFFER

Cydnabod

Caiff Eiddo, Peiriannau ac Offer eu cyfalafu pan:

- mae'n cael ei gadw i'w ddefnyddio i ddarparu gwasanaethau neu i ddibenion gweinyddol;
- mae'n debygol y bydd buddion economaidd yn y dyfodol yn llifo i'r Awdurdod, neu y bydd gwasanaeth yn debygol o gael ei ddarparu iddo;
- mae disgwyl iddo gael ei ddefnyddio am fwy nag un flwyddyn ariannol;
- gellir mesur cost yr eitem yn ddibynadwy;
- mae'r eitemau'n rhan o gost gychwynnol cyfarparu neu sefydlu adeilad newydd neu wrth adnewyddu gorsaf neu swyddfeydd, ni waeth beth fo'u cost unigol neu ar y cyd. Pan fo ased mawr, er enghraifft adeilad, yn cynnwys nifer o gydrannau gyda gwahaniaeth mawr yn oes yr ased, e.e. peiriannau ac offer, yna caiff y cydrannau hyn eu trin fel asedau ar wahân, a'u dibrisio dros eu hoes economaidd ddefnyddiol eu hunain.

Oes Economaidd Ddefnyddiol Asedau

Caiff yr asedau eu dal gan y gwasanaeth am eu hoes economaidd ddefnyddiol am y cyfnodau a ganlyn;

Adeiladau	35-60 blynedd
Seilwaith	5-20 blynedd
Cerbydau, Peiriannau ac Offer	3-20 blynedd
Asedau Anniriaethol	5-15 blynedd

Asedau Anarbenigol yr Ochr Weithredol ac Anweithredol

Mae tir ac adeiladau anarbenigol yr ochr weithredol ac anweithredol yn cael eu cario drosodd ar Werth Teg, sy'n cael ei bennu fel arfer yn ôl tystiolaeth y farchnad, sef yn gyffredinol y gwerth ar y farchnad agored, ond mae'r Cod yn caniatáu i'r rhain gael eu cario drosodd ar y gwerth defnydd presennol.

Asedau o Natur Arbenigol

O ran asedau o natur arbenigol lle nad oes unrhyw dystiolaeth ar y farchnad, mae amcangyfrif o werth teg wedi cael ei seilio ar Gost Amnewid Dibrisiedig (*Depreciated Replacement Cost (DRC*)), gyda'r prisiad yn Ased Cyfwerth Modern (*Modern Equivalent Asset (MEA*)) gan ddefnyddio'r dull "adeiladu ar unwaith". Mae gorsafoedd tân yn cael eu cynnwys yn y categori hwn.

Tir ac Adeiladau

Rhoddwyd cyfrif am dir ac adeiladau ar wahân, a thybir bod oes ddiddiwedd gan dir.

Asedau sy'n cael eu Hadeiladu

Mae asedau sy'n cael eu hadeiladu wedi cael eu prisio ar gost hanesyddol.

Asedau dros ben

Mae asedau dros ben wedi cael eu prisio ar Werth Teg, sef yr hyn a ystyrir yn werth ar y farchnad agored. Pan nad yw'r ased yn cael ei ddal er mwyn creu llif arian, y gwerth a ddefnyddir yw gwerth presennol potensial gwasanaeth yr ased sy'n weddill, a thybir bod hynny yn gyfwerth o leiaf â chost amnewid y potensial gwasanaeth hwnnw a'i ddefnyddio fel mesur o werth teg.

Os yw'r ased dros ben o natur arbenigol, yna bydd y gost amnewid dibrisiedig wedi cael ei ddefnyddio fel amcangyfrif o werth teg. Mae asedau dros ben wedi eu dibrisio, gyda'r dibrisiad wedi ei ddangos yn erbyn "costau na ddosrannwyd" yn hytrach na gwasanaeth penodol.

Cyfrifyddu Cydadrannol

Cydran o eiddo, peiriant ac offer yw eitem sydd â chost yn sylweddol mewn perthynas â chyfanswm cost yr ased. Dylid dibrisio cydrannau'n unigol dros eu hoes ddefnyddiol. Fodd bynnag, wrth drosi i'r Cod, nid yw cyfrifyddu cydrannol ond wedi cael ei ddefnyddio pan fo cydran yn cael ei newid neu ei wella'n rhannol, a'r hen gydran wedi ei ddadgydnabod.

Ailbrisio

Pan fo ased yn cael ei ailbrisio, gwneir Nodyn rhwng y Gronfa Ailbrisio a'r Cyfrif Addasu Cyfalaf, sy'n cynrychioli'r gwahaniaeth rhwng y dibrisiad yn seiliedig ar gost hanesyddol a swm yr ailbrisiad.

Colledion Ailbrisio

Bydd colled ailbrisio o ganlyniad i dreulio budd economaidd, os bydd gwraged ailbrisio ar yr ased hwnnw, yn cael ei godi i ddechrau yn erbyn y gwarged i faint y gwarged hwnnw, gyda balans y golled yn cael ei godi ar y Cyfrif Cynhwysfawr Incwm a Gwariant.

Cafodd y prisiad llawn diwethaf o'r eiddo ei gynnal ar 1 Ebrill 2009 gan Wilks Head and Eve, cwmni priswyr o Lundain. Cafodd nifer o eiddo eu hailbrisio ar 1 Ebrill 2012 oherwydd i waith gael ei wneud ar yr eiddo hyn ac yn rhan o'r polisi a gyflwynwyd gan yr Awdurdod i brisio ei eiddo ar raglen dreigl yn hytrach na gwneud prisiad llawn bob 5 mlynedd. Mae'r lle swyddfeydd wedi eu prisio ar werth eu defnydd presennol, ac mae'r gorsafoedd tân ar gost amnewid dibrisiedig. Er mwyn cydymffurfio â'r Cod Ymarfer, fe wnaeth y prisiwr amcangyfrif yr oes sydd ar ôl i holl adeiladau'r Awdurdod er mwyn gallu cyfrifo cost dibrisio. Mae asedau eraill yn cael eu cydnabod ar gost hanesyddol, sef y gost gyfredol ar asedau oes fer ac sy'n dibrisio dros eu hoes ddefnyddiol.

Amhariad

Mae'r asedau'n cael eu cario heb fod dim uwch na'u swm adferadwy, a mesurir yr amhariad trwy gymharu'r gwerth sy'n cael ei gario gyda'r uchaf o'r gwerth teg, llai y costau i werthu (cyfwerth â'r pris gwerthu net) a'r gwerth o'u defnyddio. Bydd yr amhariad yn cael eu fesur bob blwyddyn, ac mae'r dangosyddion i wrth-droi'r amhariad yr un fath ar gyfer asedau diriaethol ac asedau anniriaethol. Bydd yr holl golledion amhariad ar asedau wedi eu hailbrisio yn cael eu cydnabod yn y Gronfa Ailbrisio Ailbrisio hyd at y swm yn y Gronfa Ailbrisio ar gyfer pob ased unigol.

18. DERBYNIADAU CYFALAF

Bydd derbyniadau asedau y cafwyd gwared arnynt yn cael eu dal fel Derbyniadau Cyfalaf Defnyddadwy yn y gronfa Derbyniadau Cyfalaf Defnyddadwy hyd oni fyddant yn cael eu defnyddio i ariannu gwariant cyfalaf.

19. CRONFEYDD DROS BEN A DARPARIAETHAU

Gwneir darpariaethau pan fo rhywbeth wedi digwydd sy'n rhoi rhwymedigaeth ar yr awdurdod sy'n debygol o ofyn am setliad trwy drosglwyddo buddion economaidd, ond lle bo amseriad y trosglwyddiad yn ansicr.

Codir tâl am y darpariaethau ar gyfrif refeniw'r gwasanaeth priodol yn y flwyddyn y mae'r awdurdod yn dod yn ymwybodol o'r rhwymedigaeth, yn seiliedig ar yr amcangyfrif gorau o'r setliad tebygol. Pan wneir y taliadau, cânt eu codi ar y ddarpariaeth a sefydlir yn y Fantolen. Bydd setliadau amcangyfrifol yn cael eu hadolygu ar ddiwedd pob blwyddyn ariannol – lle bo hi'n fwy tebyg na pheidio na fydd angen trosglwyddo buddion economaidd bellach (neu y gwneir setliad is na'r disgwyl), bydd y ddarpariaeth yn cael ei gwrth-droi a'i chredydu'n ôl i gyfrif refeniw priodol y gwasanaeth.

Mae'r Awdurdod yn cadw cronfeydd i ymorol am wariant yn y dyfodol. Cânt eu datgelu o fewn y fantolen, ac esbonnir eu diben yn nodiadau'r fantolen.

20. YMRWYMIADAU AMODOL

Bydd ymrwymiad amodol yn codi pan fo digwyddiad wedi bod sy'n gwneud ymrwymiad posib ar yr Awdurdod na chaiff ei gadarnhau ond trwy fodolaeth, neu fel arall, rywbeth nad yw'n llwyr o fewn rheolaeth yr Awdurdod. Bydd ymrwymiadau amodol eraill yn codi mewn amgylchiadau pan fyddai darpariaeth yn cael ei gwneud fel arall, ond nad yw'n debygol y bydd angen all-lif o adnoddau, neu na ellir mesur swm yr ymrwymiad yn ddibynadwy.

Ni fydd ymrwymiadau amodol yn cael eu cydnabod yn y Fantolen, ond yn cael eu datgelu mewn Nodyn i'r cyfrifon.

21. TRETH AR WERTH

Mae TAW yn cael ei gynnwys yn y cyfrifon incwm a gwariant, boed o natur gyfalaf neu refeniw, dim ond i'r graddau y mae'n anadferadwy.

22. ASEDAU ANNIRIAETHOL

Mae asedau anniriaethol a grëir yn fewnol yn cael eu cyfalafu lle bo'r meini prawf ar gyfer cydnabod yn cael eu hateb. Dyma'r meini prawf: rhaid iddi fod yn bosib gwahanu'r ased oddi wrth yr endid, rhaid i'r endid reoli'r ased, rhaid bod budd economaidd yn y dyfodol i'r ased, rhaid iddi fod yn debygol y bydd y manteision economaidd yn llifo i'r endid, ac y gellir mesur cost yr ased yn ddibynadwy. I ddechrau, bydd yr ased anniriaethol yn cael ei fesur ar gost, bydd pob ailbrisiad yn cael eu codi i ddechrau ar y gronfa ailbrisio, ac nid oes uchafswm ar oes ddefnyddiol yr ased.

23. SAFONAU CYFRIFYDDU A GYHOEDDWYD OND NA FABWYSIADWYD ETO

Mae'r IASB (International Accounting Standards Board) wedi cyhoeddi IAS19 diwygiedig – Cyfrifyddu ar gyfer Costau Pensiwn, a ddaw i rym ar gyfer cyfnodau ariannol sy'n dechrau ar 1 Ionawr 2013 neu wedi hynny. Dyma'r prif newidiadau:-

- Cyfrifir yr enillion ar asedau ar y gyfradd ostyngedig, yn hytrach na chyfradd ddisgwyliedig ar gyfer enillion;
- Caiff y llog ar gost y gwasanaeth ei gynnwys yng nghost y gwasanaeth ei hun, ac

Ar gyfer yr Awdurdod hwn, fel yn achos y rhan fwyaf o sefydliadau, bydd hyn yn arwain at dâl uwch Elw a Cholled yn y dyfodol.
Caiff y datgeliad hwn ei ymgorffori'n llwyr yn Natganiad o Gyfrifon 2013-14. Fodd bynnag, mae IAS8 yn ei gwneud yn ofynnol i ddatgelu effaith ddisgwyliedig y darpar-newidiadau. Cynhwyswyd y datgeliad hwn yn Nodyn 33.

NODIADAU I'R CYFRIFON

1. PENDERFYNIADAU WRTH DDILYN POLISÏAU CYFRIFYDDU

Wrth ddilyn y polisïau cyfrifyddu sydd ar dudalennau 14-20, mae'r Awdurdod wedi gorfod arfer doethineb wrth ymdrin â thrafodion cymhleth neu'r rhai lle mae ansicrwydd am y dyfodol. Rhaid penderfynu ar rai pethau yn y datganiad o gyfrifon oherwydd bod llawer o ansicrwydd am lefelau'r cyllid yn y dyfodol ar gyfer Llywodraeth Leol. Fodd bynnag, mae'r Awdurdod wedi penderfynu nad yw'r ansicrwydd hwn yn ddigon eto i ddarparu arwydd y gallai asedau'r Awdurdod gael eu niweidio o ganlyniad i'r angen i leihau lefelau darpariaeth gwasanaethau.

2. RHAGDYBIAETHAU A WNAED AM Y DYFODOL A FFYNONELLAU MAWR ERAILL O ANSICRWYDD WRTH AMCANGYFRIF

Mae'r Datganiad o Gyfrifon yn cynnwys ffigyrau amcangyfrifiedig sy'n seiliedig ar ragdybiaethau a wnaed gan yr Awdurdod ynglŷn â'r dyfodol neu bethau eraill sy'n ansicr. Mae'r amcangyfrifon yn ystyried profiad hanesyddol, y tueddiadau presennol a ffactorau perthnasol eraill. Fodd bynnag, gan na ellir penderfynu ar falansau gyda sicrwydd, gallai'r canlyniadau gwirioneddol fod yn wahanol iawn i'r rhagdybiaethau a'r amcangyfrifon.

Y prif eitem ar Fantolen yr Awdurdod ar 31 Mawrth 2013 y mae y mae iddi risg sylweddol o gael eu

Eitem	Ansicrwydd	Yr Effaith os yw'r Canlyniadau Gwirioneddol yn wahanol i'r Tybiaethau
PENSIYNAU DIFFODDWYR TÂN Y SYSTEM RDS	Mae'r Awdurdod wedi gwneud darpariaeth o £300,000 ar gyfer mynediad posibl at gynllun pensiwn y Diffoddwyr Tân i ddiffoddwyr tân y system RDS gan fod trafodaethau'n parhau rhwng Undeb yr FBU a'r DCLG. Gwnaed asesiad o uchafswm y costau i'r Awdurdod, ac amcangyfrifid fod hyn yn £960k, yn seiliedig ar y ragdybiaeth y byddai holl staff y system RDS sydd yn y cynllun pensiwn ar hyn o bryd yn ôl-ddyddio.	Roedd y ddarpariaeth yn seiliedig ar amcangyfrif y byddai traean o staff y system RDS yn ôl-ddyddio o bosib. Os bydd hyn yn sylweddol uwch, bydd angen ychwanegu at y ddarpariaeth.
YMRWYMIAD PENSIYNAU	Mae'r amcangyfrif o'r ymrwymiad net i dalu pensiynau yn dibynnu ar nifer o dybiaethau cymhleth yn ymwneud â'r gyfradd disgownt a ddefnyddiwyd, y gyfradd yr amcanestynnir y bydd cyflogau'n codi, newidiadau mewn oedrannau ymddeol, cyfraddau marw ac, ar gyfer Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol, yr enillion a ddisgwylir ar asedau'r gronfa bensiwn. Defnyddir actiwariaid i roi asesiad o'r ymrwymiadau.	Mae newidiadau cymharol fach yn y rhagdybiaethau yn gallu cael effaith sylweddol ar ymrwymiad net pensiynau. Ni fydd yr ymrwymiad net pensiynau a ddangosir yn y fantolen yn dod yn daladwy dros gyfnod ymddeol y gweithwyr cyfredol a'r rhai sydd wedi ymddeol, fel bod modd ymestyn addasiadau i'r ymrwymiadau dros gyfnod o flynyddoedd drwy newidiadau i gyfraniadau gweithwyr a chyflogwyr. Mae cynnydd yng nghyfraniadau cyflogwyr yn cael effaith uniongyrchol ar y gyllideb.

haddasu'n fawr yn y flwyddyn ariannol sy'n dod, yw:-

3. EITEMAU PWYSIG INCWM A GWARIANT

Oherwydd rhai problemau gyda'r rhaglen gyfalaf, yn arbennig mewn perthynas â phrosiect Wrecsam, bu angen codi £0.88m ar y cyfrif refeniw am ffioedd proffesiynol am waith a wnaed yn 2012-13 gan nad yw'n eglur a ellid dyrannu'r costau hyn i'r rhaglen gyfalaf. Dangosir yr ymrwymiad ar y fantolen fel credydwr, ac mae nodyn 16 i'r cyfrifon yn cynnwys y swm hwn o dan Awdurdodau Lleol.

4. DIGWYDDIADAU AR ÔL DYDDIAD Y FANTOLEN

Awdurdodwyd y Datganiad o Gyfrifon i'w gyhoeddi gan Drysorydd yr Awdurdod Tân ar 23 Medi 2013. Nid yw digwyddiadau sy'n dilyn y dyddiad hwn yn cael eu hadlewyrchu yn y datganiadau ariannol na'r nodiadau. Pan fo digwyddiadau cyn y dyddiad hwn yn darparu gwybodaeth am amodau a oedd yn bodoli ar 31 Mawrth 2013, mae'r ffigurau yn y datganiadau ariannol a'r nodiadau wedi cael eu haddasu ymhob agwedd bwysig er mwyn adlewyrchu ardrawiad yr wybodaeth hon.

5. ADDASIADAU RHWNG SAIL CYFRIFYDDU A SAIL ARIANNU DAN REOLIADAU

Mae'r Nodyn hwn yn rhestru'r addasiadau a wneir i gyfanswm yr incwm a'r gwariant cynhwysfawr a gydnabyddir gan yr Awdurdod yn y flwyddyn, a hynny yn unol â'r arfer cyfrifyddu priodol i'r adnoddau a enwir gan y darpariaethau statudol fel rhai sydd ar gael i'r Awdurdod ar gyfer cwrdd â gwariant cyfalaf a refeniw yn y dyfodol.

2012/13	Cronfeydd wrth gefn gellid defnyddio				wrth gefn nas ellid
	Balans Cronfa wrth GefnGyffredinol	Cronfa wrth Gefn Cyfalaf wedi'i glustnodi	Cronfa wrth Gefn Talebion Cyfalaf	Cyfanswm Cronfeydd wrth gefn gellid defynddio	Symudiad yn y Cronfeydd wrth Gefn nas ellid defnyddion
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Addasiadau'n bennaf yn ymwneud â Chyfrif Cyfalaf wedi'i addasu					
Gwrthdroi eitemau wedi'u debydu/credydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr					
Costau ar gyfer dibrisiad a nam ar asedau anghyfredol	(3,652)	0	0	(3,652)	3,652
Ailbrisio colledion ar Eiddo ac Offer					
Amorteiddiad Asedau Anghyffwrddadwy	0			0	0
Grantiau cyfalaf a chyfraniadau wnaed	74	0	0	74	(74)
Symudiad yn y Cyfrif Asedau a roddwyd	0	0	0	0	0
Addasiad	122	0	0	122	(122)
Cynnwys yr eitemau heb eu debydu na'u credydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr					
Darpariaeth Statudol ar gyfer ariannu buddsoddiad cyfalaf	1,988	0	0	1,988	(1,988)
Addasiadau'n bennaf yn ymwuend â Chronfa wrth Gefn Talebau Cyfalaf					
Trosglwyddo elw gwerthiant ariannol a gredydwyd fel rhan o'r gwerthiant ennill/colli i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	0	0	0	0	0
Defnydd o gronfa wrth gefn talebau cyfalaf i ariannu gwariant cyfalaf newydd	0	0	39	39	(39)
Cyfraniad o'r cronfa wrth gefn talebau cyfalaf tuag at gostau gweinyddol o werthiant asedau anghyfredol	0	0	0	0	0
Addasiad yn bennaf yn ymwneud a'r Cronfa wrth Gefn Pensiynau					
Gwrthdroi eitemau'n berthnasol i fuddio ymddeol wedi'u debydu neu credydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr (gweler Nodyn 19)	(12,045)	0	0	(12,045)	12,045
cyfraniadau pensiwn gan y cyflogwr a thaliadau uniongyrchol i bensiynwyr a dalwyd yn ystod y flwyddyn	3,106	0	0	3,106	(3,106)
Addasiad yn bennaf yn ymwneud a'r Cyfrif Absenoldebau Cronedig:					
y swm a dalwyd o'r ariannu swyddogion i'r Datganiad Incwm a Gwariant yn wahanol ar sail cronni'r arian oedd yn daladwy yn y flwyddyn yn unol ag anghenion statudol.	56	0	0	56	(56)
Cyfanswm Addasiadau	(10,351)	0	39	(10,312)	10,312

Ffigyrau Cymharol 2010/11	Cronfeydd wrth gefn gellid defnyddi				Cronfeydd wrth gefn
	Balans Cronfa wrth Gefn Gyffredinol	Cronfa wrth Gefn Cyfalaf wedi'i glustnodi	Cronfa wrth Gefn Talebion Cyfalaf	Cyfanswm Cronfeydd wrth gefn gellid defnyddio	Symudiad yn y Cronfeydd wrth Gefn nas ellid defnyddion
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Addasiadau'n bennaf yn ymwneud â Chyfrif Cyfalaf wedi'i addasu					
Gwrthdroi eitemau wedi'u debydu/credydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr					
Costau ar gyfer dibrisiad a nam ar asedau anghyfredol	(3,434)	0	0	(3,434)	3,434
Ailbrisio colledion ar Eiddo ac Offer					
Amorteiddiad Asedau Anghyffwrddadwy	(9)			(9)	9
Grantiau cyfalaf a chyfraniadau wnaed	94	0	0	94	(94)
Symudiad yn y Cyfrif Asedau a roddwyd	0	0	0	0	0
Addasiad	(3)	0	0	(3)	3
Cynnwys yr eitemau heb eu debydu na'u credydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr					
Darpariaeth Statudol ar gyfer ariannu buddsoddiad cyfalaf	1,959	0	0	1,959	(1,959)
Addasiadau'n bennaf yn ymwuend â Chronfa wrth Gefn Talebau Cyfalaf					
Trosglwyddo elw gwerthiant ariannol a gredydwyd fel rhan o'r gwerthiant ennill/colli i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	0	0	0	0	0
Defnydd o gronfa wrth gefn talebau cyfalaf i ariannu gwariant cyfalaf newydd	0	0	21	21	(21)
Addasiad yn bennaf yn ymwneud a'r Cronfa wrth Gefn Pensiynau					
Gwrthdroi eitemau'n berthnasol i fuddio ymddeol wedi'u debydu neu credydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr (gweler Nodyn 18)	(13,809)	0	0	(13,809)	13,809
cyfraniadau pensiwn gan y cyflogwr a thaliadau uniongyrchol i bensiynwyr a dalwyd yn ystod y flwyddyn	3,192	0	0	3,192	(3,192)
Addasiad yn bennaf yn ymwneud a'r Cyfrif Absenoldebau Cronedig:					
y swm a dalwyd o'r ariannu swyddogion i'r Datganiad Incwm a Gwariant yn wahanol ar sail cronni'r arian oedd yn daladwy yn y flwyddyn yn unol ag anghenion statudol.	7	0	0	7	(7)
Cyfanswm Addasiadau	**(12,003)**	**0**	**21**	**(11,982)**	**11,982**

6. TROSGLWYDDIADAU I AC O'R CRONFEYDD A NEILLTUWYD

Mae'r Nodyn hyn yn rhestru'r trosglwyddiadau i'r cronfeydd wrth gefn, ac ohonynt, ers 1 Ebrill 2010.

	Balans 1 Ebrill 2011 £000	Trosglwydd -iadau i mewn 2011/12 £000	Trosglwydd -iadau allan 2011/12 £000	**Balans 31 Mawrth 2012 £000**	Trosglwy dd -iadau allan 2012/13 £000	Trosglwydd-iadau i mewn 2012/13 £000	**Balans 31 Mawrth 2013 £000**
Cronfa Gyffredinol	**(641)**	624	(1,127)	**(1,144)**	0	(465)	**(1,609)**
Cronfeydd wrth gefn grantiau a rhai a neilltuwyd	**(479)**	0	(417)	**(896)**	688	(216)	**(424)**
Cyfanswm	**(1,120)**	624	(1,544)	**(2,040)**	688	(681)	**(2,033)**

7. GWARIANT AC INCWM GWEITHREDU ERAILL

2011/12 £000		**2012/13 £000**
18	Diffyg ar Weithrediadau Masnachu	0
(21)	Enillion/colledion wrth gael gwared ar asedau anghyfredol	(39)
(3)	**Cyfanswm**	**(39)**

8. INCWM A GWARIANT CYLLID A BUDDSODDIADAU

2011/12 £000		**2012/13 £000**
363	Llog taladwy a thaliadau tebyg	374
(27)	Llog	(24)
11,894	Costau Llog Pensiynau	11,169
(823)	Enillion ar Asedau Pensiynau	(771)
11,407	**Cyfanswm**	**10,748**

9. TRETHIANT AC INCYMAU GRANT AMHENODOL

2011/12 £000		**2012/13 £000**
(31,933)	Ardollau Awdurdodau Lleol	(31,772)
(31,933)	**Cyfanswm**	**(31,772)**

10. EIDDO PEIRIANNAU AC OFFER AC ASEDAU ANNIRIAETHOL

Caiff yr asedau eu prisio fel yr amlinellir yn Nodyn 4 a Nodyn 17 o'r Polisïau Cyfrifyddu. Isod, ceir manylion yr asedau a ddelid ar 31 Mawrth 2013 a ffigurau cymharol 31 Mawrth 2012, ynghyd â manylion symudiad yn ystod y flwyddyn:-

2012-2013	***Tir ac Adeiladau*** £'000	***Cerbydau ac Offer*** £'000	***Seilwaith*** £'000	***Asedau Anweith-redol*** £'000	**Cyfanswm Eiddo, Peiriannau ac Offer** £'000	***Cyfanswm Asedau Anniriaethol*** £'000
Gwerth Llyfr Gros ar 1 Ebrill 2012	24,465	24,669	260	61	49,455	65
GWERTH AR 1 EBRILL 2012	**24,465**	**24,669**	**260**	**61**	**49,455**	**65**
Ychwanegiadau	2,268	695	0	112	3,075	0
Ailbrisiadau	173	0	0	0	173	0
Gwariant a Gomisiynwyd	0	0	0	0	0	0
Gwaredu	0	(243)	0	0	(243)	0
Amhariad/Cyfalafu dan Statud	(818)	0	0	0	(818)	0
GWERTH LLYFR GROS AR 31 MAWRTH 2013	**26,088**	**25,121**	**260**	**173**	**51,642**	**65**
Dibrisiad Cronedig ar 1 Ebrill 2013	(1,810)	(9,899)	(240)	0	(11,949)	(65)
Ailbrisiad	68	165	0	0	233	0
Dibrisiad am y flwyddyn	(782)	(1,862)	(2)	0	(2,646)	0
Amhariad CIES	(188)	0	0	0	(188)	0
Amhariad Cronfeydd Refeniw	(49)	0	0	0	(49)	0
Addasu/Les	1	(255)	0	0	(254)	0
Gwaredu	0	243	0	0	243	0
Dibrisiad Cronedig ar 31 Mawrth 2013	**(2,760)**	**(11,608)**	**(242)**	**0**	**(14,610)**	**(65)**
GWERTH LLYFR NET AR 31 MAWRTH 2013	**23,328**	**13,513**	**18**	**173**	**37,032**	**0**
GWERTH LLYFR NET AR 31 MAWRTH 2012	**22,655**	**14,770**	**20**	**61**	**37,506**	**0**

Data Cymharol 2011-2012	***Tir ac Adeiladau*** £'000	***Cerbydau ac Offer*** £'000	***Seilwaith*** £'000	***Asedau Anweith-redol*** £'000	***Cyfanswm* Eiddo, Peiriannau ac Offer** £'000	***Cyfanswm Asedau Anniriaethol*** £'000
Gwerth Llyfr Gros ar 1 Ebrill 2011	24,193	19,765	260	2,175	46,393	65
GWERTH AR 1 EBRILL 2011	**24,193**	**19,765**	**260**	**2,175**	**46,393**	**65**
Ychwanegiadau	1,323	3,142	0	25	4,490	0
Ailbrisiadau	11	0	0	0	11	0
Gwariant a Gomisiynwyd	0	2,139	0	(2,139)	0	0
Gwaredu	0	(377)	0	0	(377)	0
Amhariad/Cyfalafu dan Statud	(1,062)	0	0	0	(1,062)	0
GWERTH LLYFR GROS AR 31 MAWRTH 2012	**24,465**	**24,669**	**260**	**61**	**49,455**	**65**
Dibrisiad Cronedig ar 1 Ebrill 2011	(1,164)	(8,607)	(238)	0	(10,009)	(56)
Ailbrisiad	55	0	0	0	55	0
Dibrisiad am y flwyddyn	(701)	(1,669)	(2)	0	(2,372)	(9)
Addasu	0	0	0	0	0	0
Gwaredu	0	377	0	0	377	0
Dibrisiad Cronedig ar 31 Mawrth 2011	**(1,810)**	**(9,899)**	**(240)**	**0**	**(11,949)**	**(65)**
GWERTH LLYFR NET AR 31 MAWRTH 2012	**22,655**	**14,770**	**20**	**61**	**37,506**	**0**
GWERTH LLYFR NET AR 31 MAWRTH 2011	**23,029**	**11,158**	**22**	**2,175**	**36,384**	**9**

11. OFFERYNNAU ARIANNOL

Categorïau Offerynnau Ariannol

Mae'r categorïau canlynol o offerynnau ariannol yn cael eu cario yn y Fantolen:

	Hir Dymor			Cyfredol	
	31 Mawrth 2013	31 Mawrth 2012		31 Mawrth 2013	31 Mawrth 2012
	£'000	£'000		£'000	£'000
Buddsoddiadau					
Benthyciadau a swm sy'n dderbyniadwy	-	-		2,210	2,240
Asedau ariannol sydd ar gael i'w gwerthu	-	-		-	-
Cyfanswm Buddsoddiadau	**0**	**0**		**2,210**	**2,240**
Dyledwyr					
Benthyciadau a swm sy'n dderbyniadwy	-	-		-	-
Asedau ariannol a wnaed ar gyfansymiau cytundeb	-	-		179	164
Cyfanswm Dyledwyr	**0**	**0**		**179**	**164**
Benthyciadau					
Rhwymedigaeth ariannol ar gost armoteiddio	13,071	9,705		10,008	11,031
Cyfanswm Benthyciadau	**13,071**	**9,705**		**10,008**	**11,031**
Credydwyr					
Rhwyedigaethau ariannol a wnaed ar gyfanswm	-	-		909	1,084
Cyfanswm Credydwyr	**-**	**-**		**909**	**1,084**

Nodyn 1 – Dan y gofynion cyfrifyddu, dangosir gwerth cludo'r offeryn ariannol yn y fantolen, sy'n cynnwys y prif swm a gafodd ei fenthyg neu y rhoddwyd ei fenthyg, ac addasiadau pellach ar gyfer costau torri neu fenthyciadau a llog mewn camau (mesurir hyn trwy gyfrifiad o'r gyfradd llog effeithiol) gan gynnwys llog wedi cronni. Dangosir y llog cronedig ar wahân yn yr asedau/ymrwymiadau cyfredol, lle mae'r taliadau/derbyniadau yn ddyledus o fewn blwyddyn. Y gyfradd llog effeithiol yw'r llog cronedig a dderbynir dan yr offeryn, wedi ei haddasu ar gyfer amorteiddiad unrhyw bremiymau neu ddisgowntiau sydd yn y pris prynu.

Nodyn 2 – Mesurir y gwerth teg trwy:

- Gyfeirio'n uniongyrchol at y dyfynbrisiau a gyhoeddir mewn marchnad fyw; a/neu
- Amcangyfrif trwy ddefnyddio techneg prisio.

Pan ganfyddir bod amhariad ar asedau oherwydd tebygolrwydd o ganlyniad i ddigwyddiad blaenorol na chaiff y taliadau dan y contract eu talu, ysgrifennir yr ased i lawr a'i roi ar yr Datganiad Cynhwysfawr Incwm a Gwariant.
Caiff unrhyw enillion a cholledion ar ddadgydnabod yr ased eu credydu/debydu i'r Datganiad Cynhwysfawr Incwm a Gwariant.

Er nad oes angen llunio gwybodaeth fwy manwl, bydd angen gwybodaeth ychwanegol er hynny yn yr amgylchiadau canlynol, er eu bod yn anhebygol:

- Unrhyw symudiadau anarferol;
- Ailddosbarthu offerynnau;
- Dadgydnabod offerynnau;
- Sicrwydd cyfochrog;
- Lwfans ar gyfer colledion credyd; a
- Diffygdalu a thramgwyddo.

Rhoddir esboniadau o'r rhain isod

Enillion/Colledion Offerynnau Ariannol

Dyma'r enillion a'r colledion sy'n cael eu cydnabod yn y Datganiad Cynhwysfawr Incwm a Gwariant mewn perthynas â'r offerynnau ariannol:

Enillion a Cholledion Offerynnau Ariannol				
	2011/12		2012/13	
	Ymrwymiadau Ariannol Mesurir ymrwymiadau ar gost amorteiddiedig £000	Asedau Ariannol Benthyciadau a derbyniadau £000	Ymrwymiadau Ariannol Mesurir ymrwymiadau ar gost amorteiddiedig £000	Asedau Ariannol Benthyciadau a derbyniadau £000
Gwariant llog	363		374	
Cyfanswm y gwariant yn y Gwarged neu'r Diffyg ar Ddarparu Gwasanaethau	**363**		**374**	
Incwm Llog		(27)		(24)
Cyfanswm yr incwm yn y Gwarged neu'r Diffyg ar Ddarparu Gwasanaethau		**(27)**		**(24)**
Enillion(colledion) net am y flwyddyn	(363)	27	(374)	24

Benthyca Allanol

Mae'r benthyciadau sy'n weddill wedi dod trwy'r Bwrdd Benthyciadau Gwaith Cyhoeddus. Mae'r tabl canlynol yn rhoi dadansoddiad o'r benthyciadau yn ôl adeg aeddfedu.

Ffynhonnell y Benthyciad	***Cyfradd Llog Taladwy 2012/13 %***	***Cyfyngiadau cymeradwy Isafswm i Uchafswm %***	***Gwir % Mawrth 2012***	***Gwir % Mawrth 2013***	***Cyfanswm yn weddill ar 31 Mawrth 2012*** **£'000**		***Cyfanswm yn weddill ar 31 Mawrth 2013*** **£'000**	
Bwrdd Benthyca Gwaith Cyhoeddus	1.09 – 4.9					13,724		16,071
Benthyciadau'r Farchnad	0.30 – 0.40					7,000		7,000
<u>DADANSODDI BENTHYCIADAU YN OL AEDDFEDIAD</u>		0% - 55%	53.18%	43.34%		11,020		10,000
Rhwng 1 flwyddyn		0% - 50%	14.48%	21.68%	3,000		5,000	
Rhwng 1 a 2 flynedd		0% - 50%	9.65%	11.23%	2,000		2,592	
Rhwng 2 a 5 mlynedd		0% - 75%	12.06%	9.75%	2,500		2,250	
Rhwng 5 a 10 mlynedd		0% - 100%	10.63%	14.00%	2,204		3,229	
Dros 10 mlynedd								
CYFANSWM						**20,724**		**23,071**

Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy sy'n rheoli swyddogaeth y Trysorlys ar ran yr Awdurdod Tân, ac mae wedi broceru benthyciadau'r farchnad tymor byr dan enw Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy er mwyn manteisio ar y cyfraddau is sydd ar gael i Awdurdod Lleol.

12. GWERTH TEG O ASEDAU AC YMRWYMIADAU SY'N CAEL EU CARIO AR GOST AMORTEIDDIEDIG

Mae'r ymrwymiadau ariannol a'r asedau ariannol a gynrychiolir gan fenthyciadau a derbyniadau yn cael eu cario ar y fantolen ar gost amorteiddiedig (mewn asedau/ymrwymiadau tymor hir gyda llog cronedig mewn asedau/ymrwymiadau cyfredol). Gellir asesu eu gwerth teg trwy gyfrifo gwerth presennol y llif arian sy'n digwydd dros weddill oes yr offerynnau, gan ddefnyddio'r rhagdybiaethau canlynol:

- O ran benthyciadau gan y Bwrdd Benthyciadau Gwaith Cyhoeddus a benthyciadau eraill sy'n daladwy, mae benthyciadau gan y Bwrdd wedi cael eu defnyddio i ddarparu gwerth teg dan weithdrefnau ad-dalu dyledion y Bwrdd;
- O ran benthyciadau a dderbynnir, defnyddiwyd y cyfraddau farchnad meincnod cyffredinol i ddarparu'r gwerth teg;
- Ni chydnabyddir ad-daliad cynnar nac amhariad;
- Pan fo offeryn yn aeddfedu ymhen llai na 12 mis, neu pan fo'n swm masnach neu'n swm derbynadwy arall, cymerir mai'r gwerth teg yw'r swm sy'n cario neu'r swm ar y bil;
- Cymerir mai gwerth teg swm masnach neu swm derbynadwy arall yw'r swm ar yr anfoneb neu'r bil.

Dyma'r gwerthoedd teg a gyfrifir:

	31 Mawrth 2012		31 Mawrth 2013	
	Swm cario £000	**Gwerth teg £000**	**Swm cario £000**	**Gwerth teg £000**
Dyled y BBGC	13,724	15,009	16,071	17,559
Dyled nad yw i'r BBGC	7,000	7,000	7,000	7,000
Cyfanswm y ddyled	**20,724**	**22,009**	**23,071**	**24,559**

Mae'r gwerth teg wedi cael ei gyfrifo gan gyfeirio'n benodol at ddyfynbrisiau a gyhoeddwyd mewn marchnad weithredol. Yn achos yr Awdurdod Tân, maent yn seiliedig ar bremiymau a fyddai'n daladwy pe ildiwyd benthyciadau PWLB ac yn darparu rhagamcan o'r llog ychwanegol sy'n daladwy i'w gymharu â'r un benthyciad ar gyfraddau cyfredol y farchnad â disgownt yn ôl i'r cyfnod presennol.

13. RHESTRAU STOC

Isod, dangos dadansoddiad o'r stoc a ddelir, a'r symudiadau yn ystod y flwyddyn fel yr oedd pethau ar 31 Mawrth 2012 a 31 Mawrth 2013.

	Prif Storfeydd		***Stoc Faniau Cludiant***		***Cyfansymiau***	
	2011-12 £'000	***2012-13 £'000***	***2011-12 £'000***	***2012-13 £'000***	***2011-12 £'000***	***2012-13 £'000***
Balans ar ddechrau'r flwyddyn	263	299	12	14	275	313
Pryniadau	289	252	29	21	318	273
Cydnabyddir fel Gwariant yn y flwyddyn	(203)	(182)	(27)	(21)	(230)	(203)
Dilead yn y flwyddyn	(50)	0	0	0	(50)	0
Balans sy'n weddill ar ddiwedd y flwyddyn	**299**	**369**	**14**	**14**	**313**	**383**

14. DYLEDWYR

	31 Mawrth 2012 £'000	*31 Mawrth 2013 £'000*
Cyrff Llywodraeth Ganolog	1,421	2,293
Awdurdodau Lleol Eraill	24	34
Cyrff y GIG	21	39
Corfforaethau Cyhoeddus a Chronfeydd Masnachu	94	91
Endidau ac Unigolion Eraill	64	91
CYFANSWM DYLEDWYR	**1,624**	**2,548**

15. ARIAN A CHYFWERTH AG ARIAN

Mae'r arian gwirioneddol mewn llaw yn cynrychioli'r arian a ddangosir yn y Fantolen, ynghyd â'r trafodion nad effeithir arnynt o fewn y balans banc wedi ei glirio ar 31 Mawrth 2013. Mae'r tabl canlynol yn crynhoi'r sefyllfa:-

	31 Mawrth 2012 £'000	*31 Mawrth 2013 £'000*
Cyfrifon Galw Banc	2,240	2,210
Buddsoddiadau Tymor Byr	0	0
Cyfrifon Banc Cyfredol	(1,044)	23
Imprest Arian Mân	5	3
Cyfanswm yr Arian a'r Cyfwerth ag Arian	**1,201**	**2,236**

16. CREDYDWYR

	31 Mawrth 2012 £'000	*31 Mawrth 2013 £'000*
Cyrff Llywodraeth Ganolog	274	329
Awdurdodau Lleol Eraill	277	964
Corfforaethau Cyhoeddus a Chronfeydd Masnachu	143	77
Endidau ac Unigolion Eraill	1,699	1,628
CYFANSWM Y CREDYDWYR	**2,393**	**2,998**

17. DARPARIAETHAU

Ar 31 Mawrth 2013 roedd yr Awdurdod yn dal tair darpariaeth. Roedd y ddarpariaethau a ddelid, a'r symudiad ar y darpariaethau, fel a ganlyn.

Darpariaeth Bensiynau

Neilltuwyd darpariaeth ar gyfer gwneud taliadau lwmp-swm i'r Gronfa Bensiwn o ganlyniad i Ddiffoddwyr Tân llawn amser yn ymddeol ar sail afiechyd. Mae lefel y ddarpariaeth yn seiliedig ar ymrwymiadau hysbys y taliadau yn y dyfodol i'r gronfa bensiwn. Ni fu unrhyw symudiad ar y gronfa eleni gan fod modd ariannu'r costau hyn o'r gyllideb refeniw.

Darpariaeth Cyflog Cyfartal

Mae darpariaeth wedi cael ei chydnabod i'w defnyddio ar gyfer canlyniadau ariannol yr adeg pan fydd diffoddwyr tân y system RDS yn cael hawl i'r un amodau gwasanaeth â diffoddwyr tân amser cyflawn. Cynyddwyd y ddarpariaeth i ymorol am gostau Treth a chyfraniadau Yswiriant Gwladol. Talwyd y rhan fwyaf o'r taliadau yn 2012-13 a disgwylir y defnyddir y ddarpariaeth yn llawn yn 2013-14.

Darpariaeth ar gyfer Ol-bensiynau

Dyma ddarpariaeth newydd eleni i ymorol am y posibilrwydd o ôl-ddyddio cyfraniad y cyflogwr i'r gronfa bensiwn ar gyfer staff y system RDS yn dilyn yr hawliad cyflog cyfartal. Disgwylir y bydd yn cymryd cryn amser, os bydd y trafodaethau'n llwyddiannus, i sefydlu a chyfrifo'r symiau dyledus, felly dynodwyd hon yn ddarpariaeth tymor hir.

	Darpariaeth Bensiynau *£'000*	*Darpar-iaeth Cyflog Cyfartal* *£'000*	*Darpariaeth ar gyfer Ol-bensiynau* *£'000*	*Llai na Chyfansymiau Un Flwyddyn* *£'000*	*Mwy na chyfansymiadau 1 flwyddyn* *£'000*
Balans Terfynol 31/03/11	(75)	(407)	0	(482)	0
Trosglwyddiadau (i mewn)/allan,	(25)	(139)	0	(164)	0
Balans Terfynol 31/03/12	(100)	(546)	0	(646)	0
Trosglwyddiad i mewn 2012-13	0	505	(300)	505	(300)
Balans Terfynol 31/03/13	**(100)**	**(41)**	**(300)**	**(141)**	**(300)**

18. CRONFEYDD DEFNYDDADWY

Cronfeydd Cyffredinol

Rhoddwyd arian o'r neilltu i gronfa gyffredinol wrth gefn gan mai doeth yw i'r Awdurdod adeiladu Cronfa Gyffredinol, a'r disgwyl mai'r meysydd lle bydd yn cael ei ddefnyddio fydd:-

- codiadau cyflog;
- yn erbyn cynnydd ym mhris tanwydd na chyllidebwyd ar ei gyfer;
- toriadau i'r Grant Cynnal Refeniw;
- costau pontio'r system gylchrestru newydd;
- gostyngiad mewn arian grant;
- cynnydd yn y cyfraniadau Pensiwn Cyflogwyr.

Balans y gronfa ar 31 Mawrth 2013 yw £1,609, 061 (31 Mawrth 2012, £1,143,269).

Cronfeydd a Glustnodwyd

Sefydlwyd nifer o gronfeydd a neilltuwyd ar gyfer cynlluniau y mae'r Awdurdod wedi cytuno i'w hariannu.

	Balans 1 Ebrill 11 *£'000*	*Trosglwydd-iadau i mewn/(allan) 11/12* *£'000*	*Balans 31 Mawrth 12* *£'000*	*Trosglwydd-iadau i mewn/(allan) 12/13* *£'000*	*Balans 31 Mawrth 13* *£'000*
Cronfa Pensiwn	169	0	169	0	169
Cynllun Terfynu'n gynnar	0	300	300	(300)	0
Prynu'r Pencadlys – Ffioedd	0	68	68	(68)	0
Prynu Meddalwedd	0	65	65	(65)	0
Cyrsiau Rheoli Digwyddiadau	0	0	0	116	116
Cronfa Log	0	0	0	100	100
Cyfansymiau	**169**	**433**	**602**	**(217)**	**385**

Cronfeydd Grantiau

Dan Safonau IFRS, mae unrhyw grantiau a dderbyniwyd gan yr Awdurdod ar gyfer cynlluniau penodol ond sydd heb gael eu defnyddio yn y flwyddyn yn cael eu dangos dan Gronfeydd

Defnyddadwy. Mae'r grantiau sydd wedi cael eu cario drosodd ar gyfer 2012-13 yn ymwneud â grantiau Cydnerth. Balans y gronfa ar 31 Mawrth 2013 yw £39,143 (31 Mawrth 2012 - £294,445).

31 Mawrth 2012 £'000		*31 Mawrth 2013 £'000*
1,143	Cronfa Gyffredinol	1,609
602	Cronfeydd a Glustnodwyd	385
295	Cronfeydd Grantiau	39
2,040	**Cyfanswm y Cronfeydd Defnyddadwy**	**2,033**

19. CRONFEYDD ANNEFNYDDADWY

31 Mawrth 2012 £'000		*31 Mawrth 2013 £'000*
3,081	Cronfa Ailbrisio	3,147
12,087	Cyfrif Addasu Cyfalaf	10,783
(214,193)	Cronfa Bensiynau	(251,900)
(339)	Cyfrif Absenoldebau Cronedig	(282)
(199,364)	**Cyfanswm y Cronfeydd Annefnyddadwy**	**(238,252)**

Cronfa Ailbrisio

Mae'r Gronfa Ailbrisio yn cynnwys yr enillion a wnaed gan yr Awdurdod yn codi o gynnydd yng ngwerth ei Eiddo, ei Beiriannau a'i Offer. Bydd y balans yn cael ei ostwng pan fo asedau gydag enillion cronedig yn:

- cael eu hailbrisio am i lawr, neu eu hamharu a'r enillion yn cael eu colli
- cael eu defnyddio i ddarparu gwasanaethau, a'r enillion yn cael eu treulio trwy ddibrisiad, neu
- cael eu gwared, a'r enillion yn cael eu gwireddu.

Nid yw'r Gronfa ond yn cynnwys enillion cronedig ers 1 Ebrill 2007, sef y dyddiad y crëwyd y Gronfa. Mae enillion cronedig sy'n codi cyn y dyddiad hwnnw'n cael eu cyfuno yn y balans ar y Cyfrif Addasu Cyfalaf.

2011/12 £'000	*Cronfa Ailbrisio*	*2012/13 £'000*
3,121	**Balans ar 1 Ebrill**	**3,081**
66	Ailbrisio asedau am i fyny	173
	Ailbrisio asedau am i lawr, a cholledion amhariad na roddir ar y Gwarged/Diffyg ar y Ddarpariaeth Gwasanaethau Gwaredu Dibrisiad	68 (49)
(106)	Gwahaniaeth rhwng dibrisiad gwerth teg a dibrisiad cost hanesyddol	(126)
3,081	**Balans ar 31 Mawrth**	**3,147**

Cyfrif Addasu Cyfalaf

Mae'r Cyfrif Addasu Cyfalaf yn ymgorffori'r gwahaniaethau amseru sydd rhwng y trefniadau gwahanol ar gyfer rhoi cyfrif am dreuliant asedau anghyfredol ac ar gyfer ariannu caffael, adeiladu neu wella'r asedau hynny dan y darpariaethau statudol. Debydir y Cyfrif gyda chost caffael, adeiladu neu wella gan fod dibrisiad, colled amhariad ac amorteiddiad yn cael eu codi ar y Datganiad Cynhwysfawr Incwm a Gwariant (gyda chofnodion cyson o'r Gronfa Ailbrisio i drosi ffigurau gwerth teg yn sail cost hanesyddol). Credydir y Cyfrif gyda'r symiau a neilltuwyd gan yr Awdurdod fel arian ar gyfer costau caffael, adeiladu a gwella. Mae'r Cyfrif yn cynnwys enillion a cholledion cronedig ar Eiddo Buddsoddi, ac enillion a gydnabuwyd ar asedau rhoddedig sydd eto i gael eu treulio gan yr Awdurdod. Mae'r Cyfrif hefyd yn cynnwys enillion prisio a gronnwyd ar Eiddo, Peiriannau ac Offer cyn 1 Ebrill 2007, sef y dyddiad y crëwyd y Gronfa Ailbrisio ar gyfer dal enillion o'r fath.

2011/12		2012/13
£'000		£'000
13,239	Balans 1af Ebrill	12,087
	gwrthdroi eitemau sy'n berthnasol i wariant cyfalaf wedi'l ddebydu neu'i gredydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr:	
(3,254)	▪ Costau dibrisiad ac amhariad asedau anghyfredol	(3,339)
(74)	▪ Ailbrisio colledion ar Eiddo ac Offer	(188)
(9)	▪ Amorteiddiad Asedau Anghyffwrddadwy	0
(3,337)		(3,527)
(3,337)	cyfanswm net dibrisio ar asedau anghyfredol a ddefnyddiwyd yn y flwyddyn	(3,527)
	Cyllido cyfalaf a wnaed yn y flwyddyn	
21	▪ Defnydd o Gronfa Wrth Gefn Talebion Cyfalaf i ariannu gwariant cyfalaf newydd	39
94	▪ Grantiau a chyfraniadau cyfalaf a gredydwyd i'r Datganiad Inwcm a Gwariant Cynhwysfawr a ddefnyddiwyd ar gyfer ariannu cyfalaf	404
1,959	▪ Darpariaeth statudol ar gyfer ariannu buddsoddiad cyfalaf a gostiwyd yn erbyn y cronfa gyffredinol	1,988
111	▪ Addasiad prydles blwyyddyn blaenorol	(208)
(1,152)		(1,304)
1,135	Symudiadau yn y Cyfrif Asedau Rhoddedig a gredydwyd i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	0
12,087	**Balans 31 Mawrth**	**10,783**

.

Mae'r nodiadau gwrthgyferbyniol ar gyfer Dibrisio, costau Amhariad ac Ailbrisio yn cael eu rhoi naill ar y Gronfa Ailbrisio neu'r Cyfrif Addasu Cyfalaf yn ôl y meini prawf uchod. Mae'r tabl isod yn dangos y trafodion a wnaed ar y Gronfa Ailbrisio a'r Cyfrif Addasu Cyfalaf.

2012-13	*Datganiad Asedau Sefydlog (Nodyn 10)*	*Cronfa Ailbrisio*	*Cyfrif Addasu Cyfalaf*	*Cyfansymiau*
Dibrisio	(2,646)	(126)	(2,520)	(2,646)
Amhariad	(1,055)	(49)	(1,006)	(1,055)
Ailbrisiadau	173	173	0	173
Dibrisio Ailbrisiadau	68	68	0	68
Cyfanswm	(3,460)	66	(3,526)	(3,460)
2011-12	***Datganiad Asedau Sefydlog (Nodyn 10)***	***Cronfa Ailbrisio***	***Cyfrif Addasu Cyfalaf***	***Cyfansymiau***
Dibrisio & Impairment	(2,372)	(106)	(2,266)	(2,372)
Amhariad	(1,062)	0	(1,062)	(1,062)
Ailbrisiadau	0	0	0	0
Dibrisio Ailbrisiadau	66	66	0	66
Cyfanswm	(3,368)	(40)	(3,196)	(3,368)

Cronfa wrth gefn ar gyfer Pensiynau

Mae'r Gronfa wrth gefn ar gyfer Pensiynau yn amsugno'r gwahaniaethau amseru sy'n codi oherwydd y trefniadau gwahanol ar gyfer cyfrifyddu buddion ôl-gyflogi a buddio ariannu yn unol â'r darpariaethau statudol. Mae'r Awdurdod yn rhoi cyfrif am fuddion ôl-gyflogi yn y Datganiad Cynhwysfawr Incwm a Gwariant gan fod y buddion yn cael eu hennill gan weithiwyr sy'n cronni blynyddoedd o wasanaeth, gan ddiweddaru'r ymrwymiadau a gydnabyddir i adlewyrchu chwyddiant, newid rhagdybiaethau ac adenillion buddsoddiadau ar unrhyw adnoddau a neilltuir i gwrdd â'r costau. Fodd bynnag, mae trefniadau statudol yn ei gwneud yn ofynnol i unrhyw fuddion a enillir gael eu hariannu gan fod yr Awdurdod yn gwneud cyfraniadau cyflogwr i'r cronfeydd pensiwn neu'n talu unrhyw bensiynau yn y pen draw y mae'n gyfrifol amdanynt. Felly, mae'r balans debyd ar y Gronfa wrth gefn a gyfer Pensiynau yn dangos diffyg sylweddol yn y buddion a enillwyd gan weithwyr blaenorol a chyfredol a'r adnoddau y mae'r Awdurdod wedi eu neilltuo ar eu cyfer. Bydd y trefniadau statudol yn sicrhau y bydd arian wedi ei neilltuo erbyn yr adeg y bydd y buddion i'w talu.

2011/12 £'000	***SYMUDIADAU ar y GRONFA WRTH GEFN AR GYFER PENSIYNAU***	***2012/13 £'000***
(196,832)	Balans Agoriadol 1 Ebrill	**(214,193)**
(13,809)	Gwrthdroi eitemau a ddebydir i Ddarparu Gwasanaeth yn y Datganiad Cynhwysfawr Incwm a Gwariant	(12,045)
3,192	Cyfraniadau pensiwn y cyflogwr a thaliadau uniongyrchol i bensiynwyr yn y flwyddyn	3,106
10	Addasiad Blwyddyn Flaenorol	0
(6,754)	Enillion Actiwaraidd neu Golledion ar yr asedau a'r ymrwymiadau pensiwn	(28,768)
(17,361)	**SYMUDIAD AR Y GRONFA WRTH GEFN AR GYFER PENSIYNAU**	**(37,707)**
(214,193)	**BALANS TERFYNOL**	**(251,900)**

Cyfrif Absenoldebau Cronedig

Mae'r Cyfrif Absenoldebau Cronedig yn ymgorffori'r gwahaniaethau a fyddai fel arall yn codi ar falans y Gronfa Cyffredinol o ganlyniad i absenoldebau digolledol a enillwyd ond na chymerwyd yn y flwyddyn, e.e. hawl i wyliau blynyddol wedi ei gario drosodd ar 31 Mawrth. Mae trefniadau statudol yn ei gwneud yn ofynnol bod yr ardrawiad ar Falans y Gronfa Gyffredinol yn cael eu niwtraleiddio trwy drosglwyddo i mewn neu allan o'r Cyfrif.

2011/12 £'000	***Cyfrif Absenoldebau Cronedig***	***2012/13 £'000***
(332)	**Balans ar 1 Ebrill**	**(339)**
332	Setlo neu ganslo croniad a wnaed ar ddiwedd y flwyddyn flaenorol	339
(339)	Symiau a gronnwyd ar ddiwedd y flwyddyn gyfredol	(282)
(339)	**Balans ar 31 Mawrth**	**(282)**

20. DATGANIAD LLIF ARIAN – GWEITHGARWCH GWEITHREDU

2011/12 £'000		2012/13 £'000
10,877	**(Gwarged)/Diffyg Net ar y Ddarpariaeth Gwasanaethau**	**10,319**
	Addasiadau i'r (Gwarged/Diffyg Net ar gyfer Symudiadau Anariannol	
38	Cynnydd/(Gostyngiad) yn y Stoc	70
468	Cynnydd/(Gostyngiad) yn y Dyledwyr	924
1,651	(Cynnydd)/Gostyngiad yn y Credydwyr	267
(2,381)	Cost Dibrisio	(2,646)
94	Grantiau a dderbyniwyd gan y Llywodraeth	74
(10,617)	Addasiadau Pensiwn IAS 19	(8,939)
(1,062)	Codi am Amhariad	(1,006)
65	Ailbrisio	(191)
21	Enillion ar gael gwared ar Asedau	39
145	Addasiad ar gyfer Les Cyllid	209
165	Cyfraniad (i)/o Wahanol Ddarpariaethau	7
(26)	Gostyngiad yn y Gronfa Grantiau	255
920	Trosglwyddiad i/(o) Gronfeydd wrth gefn	(369)
(7)	Cronfa wrth gefn Absenoldebau Cronedig	(56)
(10,526)	**Llai'r Cyfanswm**	**(11,362)**
	Addasiadau am eitemau sydd yn y (Gwarged) neu'r Diffyg net yn Darparu Gwasanaethau sy'n Weithgareddau Buddsoddi ac Ariannu	
(367)	Llog a dalwyd	(357)
30	Llog a dderbyniwyd	24
(337)	**Llai'r Cyfanswm**	**(333)**
14	**Llif Arian net o Weithgareddau Gweithredu**	**(1,376)**

21. DATGANIAD LLIF ARIAN – GWEITHGARWCH BUDDSODDI

2011/12 £'000		*2012/13 £'000*
4,364	Prynu eiddo, peiriannau ac offer, eiddo buddsoddi ac asedau anniriaethol	2,813
(21)	Elw o werthu eiddo, peiriannau ac offer, eiddo buddsoddi ac asedau anniriaethol	(39)
(94)	Derbyniadau eraill o weithgareddau buddsoddi	(74)
4,249	**Llif arian net o weithgareddau buddsoddi**	**2,700**

22. DATGANIAD LLIF ARIAN – GWEITHGAREDDAU ARIANNU

2011/12 £'000		*2012/13 £'000*
(22,371)	Derbyniadau arian parod o fenthyca tymor byr a thymor hir	(29,397)
21,052	Ad-dalu benthyca tymor byr a thymor hir	31,741
(1,110)	Gostyngiad mewn cyfrifon galw a buddsoddiadau tymor byr (Nodyn 14) llai'r llog sy'n ddyledus	(30)
268	Taliadau eraill am weithgareddau buddsoddi	45
(2,161)	**Llif arian net o weithgareddau ariannu**	**(2,359)**

23. SYMIAU A ADRODDIR AR GYFER PENDERFYNIADAU DYRANNU ADNODDAU

Y dadansoddiad o incwm a gwariant yn ôl gwasanaeth yn y Datganiad Cynhwysfawr Incwm a Gwariant yw'r hyn a nodir yn y *Cod Ymarfer Adrodd y Gwasanaeth*. Fodd bynnag, bydd penderfyniadau ar ddyrannu adnoddau yn cael eu gwneud gan yr Awdurdod Tân ar sail adroddiadau'r gyllideb. Caiff yr adroddiadau hyn eu paratoi ar sail wahanol i'r polisïau cyfrifyddu a ddefnyddiwyd yn y datganiadau ariannol. Yn arbennig:

- ni chodir dim mewn perthynas â gwariant cyfalaf, lle bo dibrisio, ailbrisio a cholledion amhariad yn uwch na'r balans ar y Gronfa Ailbrisio, a chodir amorteiddiadau i wasanaethau yn y Datganiad Cynhwysfawr Incwm a Gwariant

- mae cost buddion ymddeol yn seiliedig ar lif arian (talu cyfraniadau pensiwn y cyflogwr) yn hytrach na chost buddion cyfredol y gwasanaeth wedi eu cronni yn y flwyddyn.

- Mae ffordd yr Awdurdod Tân o adrodd am y gyllideb yn seiliedig ar ddadansoddiad goddrychol o wariant ac incwm, e.e. Costau gweithwyr, Safleoedd, Cludiant ayyb, yn hytrach na'r sail gwrthrychol a adroddir yn y cyfrifon, e.e. Diffodd Tanau – Ymateb yr Ochr Weithredol, Diogelwch Tân Cymunedol – Archwilio ac Ardystio.

Dyma grynodeb o adroddiad y gyllideb a gyflwynir i'r Aelodau sy'n adrodd bod y sefyllfa ariannol fel a ganlyn:-

Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru
Crynodeb o'r Cyfrifon Rheolaeth 2011/12 a 2012/13

2011/12		2012/13
	GWARIANT	
	COSTAU GWEITHWYR	
13,804,968	Diffoddwyr Tân - Llawn Amser	13,197,815
4,260,324	Diffoddwyr Tân - Rhan amser	3,851,556
3,811,308	Staff Cefnogi	3,835,740
405,230	Costau Hyfforddi	418,077
12,982	Taliadau Atodol i Gronfeydd Pensiynau	38,083
394,539	Taliadau Pensiwn	437,186
230,096	Costau Eraill Staff	75,347
22,919,446	**CYFANSWM COSTAU GWEITHWYR**	**21,853,804**
	COSTAU ADEILADAU	
854,307	Cyfleustodau a Threthiant	918,853
351,668	Cynnal a Chadw	338,470
207,315	Rhenti	171,166
18,398	Arall	882,124
1,431,688	**CYFANSWM COSTAU ADEILADAU**	**2,310,613**
	TRAFNIDIAETH	
859,897	Costau Cynnal a Chadw	882,523
211,992	Costau Teithio a Chynllun Car Prydles	253,282
276,569	Taliadau Prydles Gweithredu	198,029
1,348,458	**CYFANSWM COSTAU TRAFNIDIAETH**	**1,333,834**
	CYFLENWADAU A GWASANAETHAU	
314,744	Offer	317,340
1,611,675	TG a Chyfathrebu	1,421,031
700,590	Cyflenwadau a gwasanaethau eraill	934,453
2,627,009	**CYFANSWM CYFLENWADAU A GWA**	**2,672,824**
	GWASANAETHAU CEFNOGI	
328,309	Taliadau Asiantaeth	322,515
337,552	Cytundebau Gwasanaeth Cefnogi	384,838
665,861	**CYFANSWM GWASANAETHAU CEFN**	**707,353**
0	Cyfraniad i costau cyfalaf am gerbydau les a TGCh	209,463
2,154,074	**COSTAU ARIANNU CYFALAF**	2,362,432
31,146,536	**CYFANSWM GWARIANT**	**31,450,323**
	INCWM	
(290,986)	Gwerthiant, Ffioedd a Chostau	(302,515)
(26,880)	Incwm arall	(44,588)
(317,866)	**CYFANSWM INCWM**	**(347,103)**
30,828,670	**COSTAU GWEITHREDU NET**	**31,103,220**
1,103,984	Cyfraniad i Ddarpariaethau a Chronfeydd wrth gefn	668,791
(31,932,654)	Incwm o Gyfraniadau	(31,772,011)
0	GWEDDILL/DIFFYG AR GYFER Y FLWYDDYN	0

Cysoniad Incwm a Gwariant y Gwasanaeth a gyflwynwyd yn y Cyfrifon Rheolaeth i Gost Gwasanaethau yn y Datganiad Cynhwysfawr Incwm a Gwariant

Mae'r cysoniad hwn yn dangos sut mae'r ffigurau sydd yn y Cyfrifon Rheolaeth yn ymwneud â'r symiau a gynhwysir yn y Datganiad Cynhwysfawr Incwm a Gwariant.

2011/12 £'000			***2012/13 £'000***	
	30,829	Gwariant net yn Nadansoddiad y Gwasanaeth		31,103
		Symiau yn y Datganiad Cynhwysfawr Incwm a Gwariant nad adroddwyd i'r rheolwyr yn y Dadansoddiad		
2,381		Dibrisiad	2,646	
(12)		Addasu Iesoedd	(120)	
(94)		Gohirio Grant Llywodraeth	(74)	
(454)		IAS 19 – Addasiad Pensiynau (Nodyn	(1,459)	
1,062		33)		
7		Amhariad	1,006	
		Absenoldebau cronedig	(56)	
	(2,890	**Symiau wedi eu cynnwys yn y Dadansoddiad sydd heb eu cynnwys yn y Datganiad Cynhwysfawr Incwm a Gwariant**		1,943
(1,959)		Ad-dalu Dyledion (MRP a VRP)	(1,988)	
(363)		Llog a dalwyd	(374)	
27		Llog a dderbyniwyd	24	
0		Darpariaethau a Chronfeydd	669	
0		Trosglwyddiad o Ddarpariaethau	5	
(18)		Diffyg yn y Cyfrif Masnachu	0	
	(2,313)			1,664)
	31,406	**Cost Gwasanaethau yn y Datganiad Cynhwysfawr Incwm a Gwariant**		**31,382**

24. GWEITHREDIADAU MASNACHU

Agorodd yr Awdurdod ei Orsaf Dân Gymunedol gyntaf yn Rhyl yn 2008-09. Mae'r cyfleuster yn darparu ystafelloedd cyfarfod ar gyfer y gymuned leol, a'r nod yw adennill costau ar yr incwm a dderbynnir o logi ystafelloedd a'r costau gweithredu. Mae'r crynodeb isod yn dangos yr holl incwm a gwariant am y flwyddyn hon a'r llynedd.

2011/12 £'000		***2012/13 £'000***
(24)	Trosiant	(34)
42	Gwariant	34
18	**Diffyg/(Gwarged)**	0

25. LWFANSAU AELODAU

Yn ystod 2012-2013, talwyd swm o £58,826 (55,387 yn 2011-2012) i'r Aelodau ar ffurf Lwfansau Aelodau a threuliau teithio.

2011/12		2012/13
	Lwfans Blwyddyn Gyfan	
9,744	Cadeirydd	10,085
7,489	Dirprwy Gadeirydd	5,095
0	Cadeirydd Pwyllgor Archwilio	5,095
1,143	Aelod	1,350
48,952	Cyfanswm lwfansau aelodau a dalwyd	**48,049**
6,435	Cyfanswm treuliau'r aelodau a dalwyd	**10,777**

26. TALU SWYDDOGION

TALIADAU I UWCH SWYDDOGION 2012-2013 – CYFLOG RHWNG £60,000 A £150,000

TEITL SWYDD	***Blwyddyn***	***CYFLOG (gan gynnwys ffioedd a lwfansau) £***	***AD-DALU TREULIAU £***	***BUDD MEWN NWYDDAU (Cerbyd) £***	***CYFANSWM (gan eithrio cyfraniadau pensiynau) £***	***CYFRAN-IADAU PENSIWN £***	***CYFANSWM Y TALIADAU £***
Prif Swyddog Tân	2011/12	116,387	52	5,648	122,087	0	122,087
	2012/13	116,387	106	4,378	120,871	0	120,871
Dirprwy Brif Swyddog Tân	2011/12	90,280	19	3,963	94,262	19,230	113,492
	2012/13	90,280	267	4,068	94,615	19,230	113,845
Prif Swyddog Tân Cynorthwyol	2011/12	83,990	21	5,965	89,976	17,863	107,839
	2012/13	83,990	390	2,731	87,111	17,863	104,974
Prif Swyddog Tân Cynorthwyol	2011/12	83,990	334	3,158	87,482	17,863	105,345
	2012/13	0	0	0	0	0	0
Prif Swyddog Tân Cynorthwyol	2011/12	73,407	64	3,781	77,252	15,609	92,861
	2012/13	73,407	62	2,966	76,435	15,609	92,044

Nid oes gan yr Awdurdod unrhyw weithwyr sy'n derbyn cyflog sy'n uwch na £150k. Ymddeolodd un o'r Prif Swyddogion Tân Cynorthwyol ym mis Mawrth 2012, a bu'r swydd yn wag yn 2012-13. Ni chynhwysir Trysorydd yr Awdurdod yn y tabl uchod gan nad yw'n un o weithwyr Awdurdod Tân Gogledd Cymru.

Dyma nifer y gweithwyr yr oedd eu cydnabyddiaeth ariannol yn £60,000 neu fwy, mewn bandiau o £5,000:-

BAND TALIAD	***NIFER Y GWEITHWYR 2011/12***	***NIFER Y GWEITHWYR 2012/13***
£70,000 - £74,999	3	3
£65,000 - £69,999	0	0
£60,000 - £64,999	1	1

Mae'r tâl yn cynnwys pob swm a dalwyd neu i'w dderbyn gan weithiwr, lwfansau treuliau, i'w godi ar dreth a gwerth arian buddion. Nid yw'r data uchod yn cynnwys cyfraniadau pensiwn y cyflogwr.
Nid yw Tâl Uwch Swyddogion wedi eu cynnwys yn y tabl uchod.

Yn y tabl isod ceir nifer y pecynnau ymadael gyda chyfanswm y gost yn ôl bandiau. Ni fu unrhyw ddiswyddiadau gorfodol yn 2011-12 na 2012-13.

Band cost pecyn ymadael (gan gynnwys taliadau arbennig)	Nifer yr ymadawiadau y cytunwyd arnynt		Cyfanswm Cost y pecynnau ymadael ym mhob band	
	2011/12	2012/13	2011/12 £	2012/13 £
£0 - £20,000	5	0	47,643	0
£20,001 - £40,000	3	0	83,319	0
£40,001 - £60,000	1	0	40,167	0
Cyfanswm	9	0	171,129	0

27. COSTAU ARCHWILIO ALLANOL

Y ffioedd a oedd yn daladwy i'r archwilwyr statudol oedd £60,082 (2011-12 58,286) am y gwasanaethau archwilio allanol a dderbyniwyd.

	2011/2012 £000	**2012/2013 £000**
Ffioedd yn daladwy i Archwilydd Cyffredinol Cymru am y gwasanaethau archwilio allanol a wnaethpwyd gan yr archwilydd penodedig	58	60
Ffioedd yn daladwy i Archwilydd Cyffredinol Cymru am archwiliad Statudol	0	0
Ffioedd yn daladwy am wasanaethau eraill a ddarparwyd gan yr archwilydd penodedig	0	0

28. GRANTIAU

Derbyniwyd y grantiau canlynol gan yr Awdurdod:-

	2011/12 £'000	**2012/13 £'000**
Airwave	485	416
Cydnerthu Cymru gyfan	138	74
Tîm Lleihau Llosgi Bwriadol	270	290
Partneriaeth Diogelwch Cymunedol	52	28
Defra/DEIIT Cyfnod 1	12	60
Archwiliadau Tân yn y Cartref – Risg Uchel	30	0
Archwiliadau Tân yn y Cartref – Datblygu Partneriaethau	18	41
Ymyriadau	458	463
Gweithwyr Unigol	16	0
Hyfforddiant MRG	16	11
Cynnal a chadw offer NDG	100	122
Dimensiynau Newydd	625	426
Operation mail Guard/Sicrwydd	24	9
Y Ffenics	180	197
Swyddog Cydnerthu	78	63
Gwelliannau RMS	14	0
Hyfforddiant – gwrthdrawiadau ar y ffyrdd ac ymddygiad tân	45	0
Mentrau gwrthdrawiadau ar y ffyrdd	46	1
Cydlynydd y Trydydd Sector	80	97
Offer Cymdeithas y Diffoddwyr Tân Ifanc	5	0
CYFANSWM	**2,692**	**2,298**

29. PARTÏON CYSYLLTIEDIG

Mae gan yr Awdurdod nifer o gysylltiadau â'r awdurdodau cyfansoddol:

- Mae pob Aelod o'r Awdurdod hefyd yn Aelod o un o'r awdurdodau cyfansoddol
- Trysorydd yr Awdurdod yw'r Cyfarwyddwr Corfforaethol – Adnoddau gyda Chyngor Bwrdeistref Sirol Conwy
- Y Swyddog Monitro yw Prif Weithredwr Cyngor Sir y Fflint

Mae gan Heddlu Gogledd Cymru rai trefniadau ar y cyd â'r Awdurdod, sy'n cynnwys Adran Reoli Ystadau ar y cyd, rhannu ystafell reoli a gweithio mewn partneriaeth ar nifer o brosiectau.

Yn ystod y flwyddyn bu trafodion gyda phartïon cysylltiedig fel y dangosir isod.

	£'000
CBS Conwy – Trysorydd a Gwasanaethau Ariannol	106
CBS Conwy – Gwasanaethau Cyfreithiol	9
Cyngor Sir y Fflint – Swyddog Monitro	17
Cyngor Sir Caerfyrddin – Gwasanaeth Pensiynau	26
Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru	21
Heddlu Gogledd Cymru – Rheoli Cyfleusterau	141
Heddlu Gogledd Cymru – Caffael	12
Atal Tân	35

Nid oedd unrhyw falansau'n weddill ar ddiwedd y flwyddyn.

Gofynnwyd i Aelodau ac uwch swyddogion yr Awdurdod ddatgan unrhyw drafodion trydydd parti yn ystod y flwyddyn. Ac eithrio lwfansau a threuliau'r aelodau, ni nodwyd unrhyw drafodion eraill.

Lluniwyd y nodyn hwn yn unol â'r dehongliad a'r ddealltwriaeth gyfredol o IAS 24 a'r modd y mae'n gymwys i'r sector cyhoeddus.

30. GWARIANT AC ARIANNU CYFALAF

Nodir isod y gwariant cyfalaf a gafwyd yn ystod y flwyddyn, a'r ardrawiad ar y Gofyniad Ariannu Cyfalaf:-

2011/12 £'000		***2012/13 £'000***
19,754	Gofyniad Agoriadol Ariannu Cyfalaf	22,327
	Buddsoddiad Cyfalaf yn y flwyddyn	
0	• Asedau Anniriaethol	0
4,491	• Asedau Sefydlog	3,075
	Ffynonellau cyllid	
(94)	• Grantiau a Chyfraniadau	(443)
(1,824)	• Refeniw a Darpariaethau Eraill	(1,988)
	• Addasu'r flwyddyn flaenorol	(2)
22,327	Gofyniad Terfynol Ariannu Cyfalaf	22,969
2,573	Newid mewn Gofyniad Ariannu Cyfalaf	**642**
	Esboniad o'r newid:	
2,573	Cynnydd yn yr angen gwaelodol i fenthyca	642

Dyma'r Gwariant Cyfalaf yn ystod y flwyddyn:

Cynllun	£000
Adnewyddu Gorsafoedd	2,380
Cerbydau	194
TGCh	409
Offer yr Ochr Weithredol	92
Cyfanswm	3,075

YMRWYMIADAU CYFALAF 2012-2013 ymlaen

Nid aethpwyd i unrhyw ymrwymiadau cyfalaf mawr ar 31 Mawrth 2013.

ARIANNU GWARIANT CYFALAF

Cafodd y gwariant cyfalaf yn y flwyddyn ei ariannu fel a ganlyn:

	2011/12 £000	**2012/13 £000**
Benthyciadau Allanol	1,344	2,347
Arian Grant	94	74
Derbyniadau Cyfalaf	21	39
Benthyca Mewnol	3,032	285
Cyfraniadau Refeniw	0	330
Cyfanswm	4,491	3,075

31. LESOEDD

Lesoedd Cyllid

Mae'r asedau a gafwyd dan y lesoedd hyn yn cael eu cario fel Eiddo, Peiriannau ac Offer yn y Fantolen fel y symiau net canlynol:

	31 Mawrth 2012 £'000	***31 Mawrth 2013 £'000***
Cerbydau, Peiriannau, Dodrefn ac Offer	254	165
Cyfanswm	**254**	**165**

Mae'r newid yng ngwerthoedd lesoedd oherwydd ailnegodi telerau'r lesoedd. Dyma symiau'r isafswm taliadau'r lesoedd:

	31 Mawrth 2012 £'000	***31 Mawrth 2013 £'000***
Ymrwymiadau lesoedd cyllid (NPV o isafswm y taliadau lesoedd)		
▪ Cyfredol	45	165
▪ Anghyfredol	0	0
Costau cyllid yn daladwy yn y blynyddoedd i ddod	3	0
Isafswm Taliadau Lesoedd	**48**	**165**

Bydd isafswm y taliadau lesoedd yn daladwy dros y cyfnodau canlynol:

	Isafswm Taliadau Lesoedd		*Ymrwymiadau Lesoedd Cyllid*	
	31 Mawrth 2012 £'000	***31 Mawrth 2013 £'000***	***31 Mawrth 2012 £'000***	***31 Mawrth 2013 £'000***
Heb fod yn hwyrach na blwyddyn	48	165	45	165
Heb fod yn hwyrach na blwyddyn a heb fod yn hwyrach na 5 mlynedd	0	0	0	0
Cyfanswm	**48**	**165**	**45**	**165**

Les Gweithredu

Y taliadau lesoedd gweithredu sy'n weddill ar 31 Mawrth 2013 yw £113,672 (31 Mawrth 2012, £171,320), gyda thaliad am y costau lesoedd gweithredu yn ystod y flwyddyn yn £73,028 (2011/12, £110,366). Mae'r holl lesoedd gweithredu yn ymwneud â cherbydau ac offer. Mae taliadau lesoedd 2012-13 yn uwch na'r flwyddyn flaenorol, gan fod pob les wedi ei ailnegodi fel y bydd pob ased ar les yn eiddo i'r Awdurdod erbyn 2016/17.

YMRWYMIADAU LESOEDD	***£'000***
Yn dod i ben o fewn 12 mis	28
Yn dod i ben ymhen rhwng 2 a 5 mlynedd	86
Yn dod i ben ar ôl 5 mlynedd	0
CYFANSWM ar gyfer 2012/13	**114**

32. BUDDION TERFYNU

Ni derfynodd yr Awdurdod gontractau yn 2012/13. Ni dalwyd costau terfynu yn 2012-13 (2011-12 171,129), byddai unrhyw gostau wedi eu codi o fewn y flwyddyn a'r unig ymrwymiadau ar gyfer y dyfodol fydd pensiynau. Caiff yr ymrwymiadau hyn eu cynnwys o fewn yr ymrwymiadau pensiynau dan IAS 19, ac o fewn Nodyn 33 datgelu pensiynau isod.

33. TRAFODION YN YMWNEUD Â BUDDION ÔL-GYFLOGI

Pensiynau

(i) **<u>Staff Gwasanaethau Llywodraeth Leol a'r Ystafell Reoli</u>**

Yn 2012-13 talodd yr Awdurdod gyfraniad Pensiwn Cyflogwr o £865,268 (2011-2012, £883,400 sy'n 12% (2011-2012, 12%) o gyflog pensiynadwy gweithwyr, ac roedd yn cynnwys taliad lwmp-swm o £459,000 (2011-12, £459,000) i Gronfa Bensiwn Clwyd, sy'n talu buddion diffiniedig i aelodau sy'n gysylltiedig â chyflog a gwasanaeth. Yn 2011-12 cafodd y ganran a ddefnyddiwyd i gyfrifo'r cyfraniad ei leihau'n sylweddol, gyda'r gostyngiad yn cael ei newid i daliad lwmpswm blynyddol, a bwriad y newid yng nghyfrifiad yr arian yw cynorthwyo i reoli'r gronfa'n well. Pennir cyfradd y cyfraniad gan Actiwari'r Gronfa, yn seiliedig at werth actiwaraidd tair blynedd, gyda'r adolygiad diwethaf ar 31 Mawrth 2010. Dan y Rheoliadau Pensiynau cyfredol, mae cyfraddau'r cyfraniadau'n cael eu gosod i gwrdd â 100% o'r atebolrwydd cyffredinol i'r Gronfa.

Yn ystod 2012-2013, roedd y buddion blynyddoedd ychwanegol a chostau ymddeoliadau cynnar oherwydd diswyddiadau, sef £158,706 (2011-2012 £35,978), a dalwyd i weithwyr, sy'n 4.34% (2011-2012 0.86%) o gyflog pensiynadwy gweithwyr. Amcangyfrifir y bydd y cyfraniadau pensiwn sydd i'w talu i'r cynllun am flwyddyn ariannol 2013-14 yn £843,000 ar gyfer y cyflogwr.

Gellir cael rhagor o wybodaeth am Gronfa Bensiwn Clwyd yn Adroddiad Blynyddol a Chyfrifon y Gronfa Bensiynau sydd ar gael ar gais gan Drysorydd y Sir yng Nghyngor Sir y Fflint, Neuadd y Sir, yr Wyddgrug CH7 6NA neu ar y wefan, www.siryfflint.gov.uk.

(ii) Diffoddwyr Tân

Mae cynllun pensiwn y Diffoddwyr Tân yn gynllun gyda buddion penodol, nad yw'n cael ei ariannu. Yn 2012-2013, talodd yr Awdurdod gyfraniad Pensiwn Cyflogwr o £1,851,954 (2011-12 1,907,685). Roedd y pensiynau a dalwyd o'r refeniw yn £432,739 (2011-12 £389,976). Yn 2013-2014, amcangyfrifir mai cyfraniad y cyflogwr i'r cynllun fydd £1,819,700,000, a'r amcangyfrif am bensiynau a dalwyd o'r refeniw fydd £346,000. Mae'r rhan fwyaf o'r taliadau pensiwn i ddiffoddwyr tân sydd wedi ymddeol yn cael ei dalu o gyfrif Cronfa Bensiwn sy'n cael ei weinyddu gan yr Awdurdod, ac mae manylion y Gronfa a sut mae'n gweithredu i'w cael ar dud. 52.

Safon Cyfrifyddu Rhyngwladol (IAS) 19 – Buddion Ymddeol

Yn unol â gofynion y Safon Cyfrifyddu Rhyngwladol Rhif 19 – Buddion Ymddeol (IAS19), mae'n rhaid i'r Awdurdod ddatgelu rhywfaint o wybodaeth am asedau, ymrwymiadau, incwm a gwariant yn ymwneud â chynlluniau pensiwn i'w weithwyr. Fel yr esbonir yn Nodyn 33, mae'r Awdurdod yn cymryd rhan mewn dau gynllun, sef Cynllun Pensiwn y Diffoddwyr Tân ar gyfer Diffoddwyr Tân llawn amser sydd heb ei ariannu, a'r Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol (Cronfa Bensiwn Clwyd) ar gyfer gweithwyr eraill, sy'n cael ei weinyddu gan Gyngor Sir y Fflint. Hefyd, mae'r Awdurdod wedi gwneud trefniadau ar gyfer talu blynyddoedd ychwanegol i weithwyr sydd wedi ymddeol y tu allan i ddarpariaethau'r cynlluniau.

Er mwyn cydymffurfio ag IAS19, bydd yr Awdurdod yn penodi actiwariaid yn flynyddol i asesu asedau ac ymrwymiadau'r ddau gynllun. Penodwyd Mercer i asesu'r Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol, ac Adran Actiwari'r Llywodraeth i asesu cynllun y diffoddwyr tân gan eu bod yn ymwneud â gweithwyr blaenorol a chyfredol Awdurdod Tân Gogledd Cymru. O ran y Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol, asesodd yr actiwari mai ymrwymiad net yr Awdurdod fel ar 31 Mawrth 2013 oedd £9.74m (31 Mawrth 2012 7.563 miliwn) ac ar gyfer Cynllun y Diffoddwyr Tân, yr ymrwymiad oedd £242.16 fel ar 31 Mawrth 2013 (31 Mawrth 2012 £206.63 miliwn). Isod, ceir dadansoddiad o asedau ac ymrwymiadau'r ddau gynllun a'r rhagdybiaethau a wnaed yn y cyfrifiadau actiwaraidd.

Mae'r IASB (*International Accounting Standards Board*) wedi cyhoeddi IAS19 diwygiedig – Cyfrifyddu ar gyfer Costau Pensiwn, a ddaw i rym ar gyfer cyfnodau ariannol sy'n dechrau ar 1 Ionawr 2013 neu wedi hynny. Dyma'r prif newidiadau:-

- Cyfrifir yr enillion ar asedau ar y gyfradd ostyngedig, yn hytrach na chyfradd ddisgwyliedig ar gyfer enillion;
- Caiff y llog ar gost y gwasanaeth ei gynnwys yng nghost y gwasanaeth ei hun, ac

Ar gyfer yr Awdurdod hwn, fel yn achos y rhan fwyaf o sefydliadau, bydd hyn yn arwain at dâl uwch Elw a Cholled yn y dyfodol.

Caiff y datgeliad hwn ei ymgorffori'n llwyr yn Natganiad o Gyfrifon 2013-14. Fodd bynnag, mae IAS8 yn ei gwneud yn ofynnol i ddatgelu effaith ddisgwyliedig y darpar-newidiadau.
Bydd y newid mewn rhagdybiaethau'n cynyddu costau cyfredol y gwasanaeth a godir ar y Cyfrif Cynhwysfawr Incwm a Gwariant, ac amcangyfrifir y bydd y rhain yn cynyddu tua £2.8m ar gyfer cynllun pensiwn y diffoddwyr tân, a £0.16m ar gyfer y Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol.

Symudiadau ar y Gronfa Bensiwn wrth gefn

SYMUDIADAU ar y GRONFA BENSIWN WRTH GEFN	***2011/12 £'000***	***2012/13 £'000***
Balans Agoriadol 1 Ebrill	**(196,832)**	**(214,193)**
Cyfrif Incwm a Gwariant		
Cost Net Gwasanaeth		
Cost Gwasanaeth Cyfredol		
– Diffoddwyr Tân	(5,000)	(4,790)
– Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol	(660)	(582)
	(5,660)	(5,372)
Setliadau a Chwtogiadau		
– Diffoddwyr Tân	0	(30)
– Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol	0	0
Gwariant Gweithredu Net	(5,660)	(5,402)
Cost Llog		
– Diffoddwyr Tân	(10,810)	(10,090)
- Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol	(1,084)	(1,079)
Adenillion Disgwyliedig ar Asedau Pensiwn		
– Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol	823	771
Cost Net i'r Cyfrif Incwm a Gwariant	(16,731)	(15,800)
Y swm gwirioneddol a godwyd		
Cyfraniadau cyflogwyr		
– Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol	**894**	**901**
– Diffoddwyr tân y telir pensiwn iddynt	**335**	**354**
– Cronfa Pensiwn Diffoddwyr Tân	**1,963**	**1,851**
Gwahaniaeth rhwng Amcangyfrif Actiwaraidd a Gwir Gyfraniadau – Diffoddwyr Tân	**2,922**	**3,755**
Addasiad	**10**	**0**
Addasiadau Actiwaraidd i'r Fantolen	**(6,754)**	**(28,768)**
SYMUDIAD AR Y GRONFA BENSIWN WRTH GEFN	**17,361)**	**(37,707)**
BALANS TERFYNOL	**(214,193)**	**(251,900)**

IAS 19 Addasiad Pensiwn i gost net gwasanaeth – Cyfrif Incwm a Gwariant

Addasiad i Gost Net Gwasanaeth	***2011/12 £'000***	***2012/13 £'000***
Costau Gwasanaeth Cyfredol	5,660	5,372
Costau Gwasanaeth Blaenorol	0	0
Cyfraniadau Cyflogwyr	(3,192)	(3,106)
Grant Atodol	(2,936)	(3,825)
Addasiad Actiwaraidd/Cwtogiad	14	30
Gwerth Trosglwyddiadau i mewn	0	70
Addasiad i gost Net Gwasanaeth	**(454)**	**(1,459)**

Hanes y Cynllun

Gellir dadansoddi'r enillion a'r colledion actiwaraidd a nodwyd fel symudiadau ar y Gronfa Bensiynau yn 2012-13 yn y categorïau canlynol.

CATEGORI	***2012/13***		***2011/12***		***2010/11***		***2009/10***		***2008/09***	
	£'000	***Ased/ Ymrwymiad %***	***£'000***	***Ased/ Ymrwymiad %***	***£'000***	***Ased/ Ymrwymiad %***	***£'000***	***Ased/ Ymrwymiad %***	***£'000***	***Ased/ Ymrwymiad %***
Y gwahaniaeth rhwng yr adenillion disgwyliedig a gwirioneddol ar Asedau	517	3.4	(594)	4.4	(35)	0.3	0	0	0	0
Y gwahaniaeth rhwng rhagdybiaeth-au actiwaraidd ynglŷn ag ymrwymiadau a'r profiad gwirioneddol	7,470	3.08	3,460	1.51	16,309	7.8	25,330	10.73	30	0.6
Newidiadau yn y rhag-dybiaethau demograffig ac ariannol a ddefnyddiwyd i amcangyfrif yr ymrwymiadau	(36,755)	14.59	(9,620)	4.22	902	0.43	(72,227)	30.59	17,072	10.59
Cyfansymiau	**(28,768)**		**(6,754)**		**17,176**		**(46,897)**		**17,102**	

Dyma asedau ac ymrwymiadau'r Awdurdod rhwng 31 Mawrth 2009 a 31 Mawrth 2013:

	31 Mawrth				
	2013 £'000	***2012 £'000***	***2011 £'000***	***2010 £'000***	***2009 £'000***
Cyfran amcangyfrifiedig yr Ymrwymiad yng Nghynllun Pensiwn y Diffoddwyr Tân	242,160	206,630	189,890	216,810	135,040
Cyfran amcangyfrifedig yr ymrwymiadau yng Nghronfa Bensiwn Clwyd	25,037	21,037	19,447	19,250	12,515
Cyfanswm cyfran amcangyfrifiedig yr ymrwymiadau	**267,197**	**227,667**	**209,337**	**236,060**	**147,555**
Cyfran yr asedau yng Nghronfa Bensiwn Clwyd	15,297	13,474	12,505	10,593	7,255
Diffyg Net Pensiynau	**251,900**	**214,193**	**196,832**	**225,467**	**140,300**

Mae’r ymrwymiadau wedi cael eu prisio ar sail actiwaraidd gan ddefnyddio’r dull rhagamcanu unedau, sy’n asesu ymrwymiadau’r dyfodol i’r gronfa wedi eu gostwng i’w gwerth presennol. Mae Cynllun y Diffoddwyr Tân wedi ei brisio gan Adran Actiwari’r Llywodraeth, ac mae ymrwymiadau Cronfa Bensiwn Clwyd wedi eu prisio gan Mercer, cwmni annibynnol o actiwariaid. Y prif ragdybiaethau a ddefnyddiwyd wrth gyfrifo yw:

	Cynllun y Diff. Tân		***Cronfa Bensiwn Clwyd***	
	2012 %	***2013 %***	***2012 %***	***2013 %***
Cyfradd Chwyddiant	2.6	2.5	2.6	2.4
Cyfradd y Cynnydd mewn Cyflogau	4.7	4.75	4.5	3.9
Cyfradd y Cynnydd mewn Pensiynau	2.5	2.5	3.0	2.4
Cyfradd Gostwng Ymrwymiadau’r Cynllun	4.9	4.3	5.5	4.4
	Disgwyliad oes Amcangyfrif 31 Mawrth 2013			
Disgwyliad oes yn 65	Dynion	Merched	Dynion	Merched
Pensiynwyr Cyfredol	23.5	25.4	22.2	24.8
Pensiynwyr yn y Dyfodol	26.7	28.4	24.1	26.8

Mae Cynllun y Diffoddwyr Tân yn gynllun sydd heb ei ariannu, ac felly nid yw’n dal asedau i greu incwm i gwrdd ag ymrwymiadau’r cynllun. Mae’r cyllid ar gyfer taliadau’r cynllun yn dod gan gyfraniadau’r cyflogwyr a’r gweithwyr yn y flwyddyn, a grant blynyddol gan Lywodraeth Cymru.

Mae’r Cynllun Llywodraeth Leol yn gynllun sy’n cael ei ariannu, ac felly mae wedi adeiladau asedau dros y blynyddoedd i greu incwm i gwrdd ag ymrwymiadau yn y dyfodol. Mae asedau yng Nghronfa Bensiwn Clwyd wedi eu prisio ar werth teg, yn bennaf y gwerth cynnig ar gyfer buddsoddiadau, ac maent yn cynnwys:

	31 Mawrth %	***31 Mawrth £’000***	***Adenillion Disgwyliedig Ar Ased %***
2013			
Buddsoddiadau Ecwiti	43.6	6,670	7.0
Bondiau	14.8	2,264	3.9
Asedau Eraill	41.6	6,363	7.0
Cyfanswm		**15,297**	
2012			
Buddsoddiadau Ecwiti	41.0	5,525	7.0
Bondiau	16.0	2,156	5.1
Asedau Eraill	43.0	5,793	7.0
Cyfanswm		**13,474**	

Gellir dadansoddi'r symudiad ar y diffyg pensiwn net am y flwyddyn fel a ganlyn, yn seiliedig ar werth presennol ymrwymiadau'r cynllun:

Ymrwymiadau	***2011/12 £'000 Clwyd***	***2011/12 £'000 Diffoddwyr Tân***	***2012/13 £'000 Clwyd***	***2012/13 £'000 Diffoddwyr Tân***
Balans ar 1 Ebrill	(19,447)	(189,890)	(21,037)	(206,630)
Cost Gyfredol y Gwasanaeth	(660)	(5,000)	(582)	(4,790)
Gwerth Trosglwyddiadau i mewn	0	(350)	0	(70)
Cost Gwasanaeth Blaenorol	0	0	0	0
Llog	(1,084)	(10,810)	(1,079)	(10,090)
Cwtogiadau	0	0	(30)	0
Colled/Enillion Actiwaraidd	2	(6,160)	(2,675)	(26,610)
Cyfraniadau'r Cyflogwr	0	5,570	0	6,030
Buddion a dalwyd, llai cyfraniad Aelodau	152	10	366	0
Ymrwymiadau Pensiwn Net ar ddiwedd y flwyddyn	**(21,037)**	**(206,630)**	**(25,037)**	**(242,160)**

Cysoniad o werth teg Asedau'r cynllun, - dim ond mewn perthynas â Chronfa Bensiwn Clwyd:

Asedau	***2011/12 £'000***	***2012/13 £'000***
Balans 1 Ebrill	12,505	13,474
Adenillion ar Asedau Pensiwn	823	771
Enillion/Colledion Actiwaraidd ar Asedau	(596)	517
Cyfraniadau	742	535
Asedau Pensiwn Net ar ddiwedd y flwyddyn	**13,474**	**15,297**

34. NATUR A MAINT Y RISGIAU SY'N DEILLIO O OFFERYNNAU ARIANNOL

Mae amcanion yr Awdurdod yn ei wneud yn agored i amrywiaeth o risgiau ariannol:

- risg credyd – y posibilrwydd y gallai partïon eraill fethu talu symiau sy'n ddyledus i'r Awdurdod
- risg hylifedd – y posibilrwydd y gallai'r Awdurdod fod heb yr arian i gwrdd â'i ymrwymiadau i wneud taliadau
- risg y farchnad – y posibilrwydd y gallai colled ariannol ddod i'r Awdurdod o ganlyniad i newidiadau mewn mesurau megis cyfraddau llog a symudiadau ar y farchnad stoc.

Mae'r Awdurdod wedi mabwysiadu Cod Ymarfer CIPFA ar Reoli'r Trysorlys, sy'n sicrhau bod gan yr Awdurdod fesurau yn eu lle i reoli'r risgiau uchod. Ar ddechrau'r flwyddyn ariannol, cafodd yr Aelodau adroddiad sy'n amlinellu'r Strategaeth Rheoli'r Trysorlys i'w dilyn yn y flwyddyn, a gosod y Dangosyddion Darbodus am y flwyddyn. Hanner ffordd drwy'r flwyddyn, ceir adroddiad yn nodi cynnydd o'i gymharu â'r strategaeth, ac os oes angen, adolygiad o'r Dangosyddion Darbodus. Ar ddiwedd y flwyddyn, mae'r adroddiad terfynol yn nodi sut mae'r Awdurdod wedi perfformio yn ystod y flwyddyn. Mae'r ffordd y mae'r Awdurdod yn rheoli risgiau sy'n deillio o'r offerynnau ariannol yn cael ei nodi yn adroddiadau'r trysorlys a gyflwynir i'r Aelodau, a gellir eu cael ar wefan Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru sef www.gwastan-gogcymru.org.uk.

Mae'r risg credyd uchaf yn ymwneud â buddsoddiadau, a rheolir y rhain trwy Strategaeth Rheoli'r Trysorlys fel y nodir uchod. Yn y farchnad gyfredol, nid yw'r Awdurdod ond yn buddsoddi ar gyfer y tymor byr, hyd at uchafswm o 3 mis, a hynny gyda sefydliadau sydd ar restr partïon i gontract yr Awdurdod. Bydd yr Awdurdod yn cael yr wybodaeth ddiweddaraf bob dydd am unrhyw newidiadau i statws credyd y sefydliadau ar restr y partïon i gontract, ac os bydd unrhyw sefydliadau'n cael eu hisraddio ac yn methu cwrdd â'r meini prawf sydd yn Strategaeth Rheoli'r Trysorlys, byddant yn cael eu tynnu oddi ar y rhestr. Os bydd sefydliad yn methu ad-dalu buddsoddiad, yna gallai'r golled ariannol i'r Awdurdod fod yn uwch na £1 miliwn. Fodd bynnag, oherwydd rheoli'r portffolio'n ofalus, nid oes yr un sefydliad wedi methu ad-dalu arian sy'n ddyledus.

Mae'r Awdurdod yn gallu cael gafael yn rhwydd ar fenthyciadau gan y Bwrdd Benthyciadau Gwaith Cyhoeddus, nid oes unrhyw risg sylweddol na fyddai'n gallu codi'r arian i gwrdd â'i ymrwymiadau dan yr offerynnau ariannol. Yn hytrach, y risg yw y bydd yr Awdurdod yn rhwym o ailgyflenwi cyfran sylweddol o'i fenthyciadau ar adeg o gyfraddau llog anffafriol.

Gwnaed asesiad o effaith ariannol 1% o gynnydd mewn cyfraddau llog; byddai'r llog ar fenthyciad cyfradd amrywiol wedi codi £100k; a byddai'r llog oddi ar fuddsoddiadau wedi cynnydd £22k.

35. YMRWYMIADAU AMODOL

Pensiynau Diffoddwyr Tân y System RDS

Mae Diffoddwyr Tân y System RDS wedi gallu ymuno â'r Cynllun Pensiwn Diffoddwyr Tân Newydd ers 1 Ebrill 2006. Fodd bynnag, o ganlyniad i achos llys yn ymwneud â Gweithwyr Rhan Amser (Atal triniaeth llai ffafriol), a ddaeth i rym ar 1 Gorffennaf 2000, mae hawl gan Ddiffoddwyr Tân y System RDS, dan rai amgylchiadau, brynu i mewn i Gynllun Pensiwn y Diffoddwyr Tân o ddyddiad cynharach. Pan ddewisir yr opsiwn hwn, bydd ymrwymiad sylweddol i'r Awdurdod dalu cost pensiynau o'r fath. Yr amcangyfrif cyfredol yw y gallai uchafswm y gost i'r Awdurdod fod hyd at £960k, ac mae darpariaeth o £300k wedi ei neilltuo i wrthbwyso'r costau hyn (gweler nodyn 2). Fodd bynnag, nid yw cyfrifiad manwl yr ymrwymiad wedi ei gytuno'n llwyr eto, ac efallai y bydd elfen yn cael ei ariannu gan Lywodraeth Cymru.

CYFRIF CRONFA BENSIWN Y DIFFODDWYR TÂN

Cyfrif y Gronfa	*2011/12 £000*	*2012/13 £000*
INCWM		
Cyfraniadau Derbynadwy:		
Cyfraniadau arferol y Cyflogwr	(1,908)	(1,852)
Cost Afiechyd y Cyflogwr	(56)	(75)
Aelodau	(1,064)	(1,089)
Trosglwyddiadau i mewn	(354)	(65)
CYFANSWM	**(3,382)**	**(3,081)**
GWARIANT		
Buddion Taladwy:		
Taliadau Pensiwn	4,934	5,336
Cymudo buddion Pensiynau a Lwmp-swm	1,384	1,590
Taliadau i Ymadawyr, ac ar eu rhan:		
Trosglwyddiadau allan	0	0
CYFANSWM	**6,318**	**6,926**
SWM NET (TALADWY)/DERBYNADWY CYN Y GRANT YCHWANEGOL	2,936	3,845
Grand Ychwanegol gan Lywodraeth Cymru	(2,936)	(3,845)
SWM NET (TALADWY)/DERBYNADWY AM Y FLWYDDYN	**0**	**0**

Datganiad Asedau Net	*2011/12 £000*	*2012/13 £000*
Asedau ac Ymrwymiadau Cyfredol Net:		
Grant Ychwanegol yn daladwy i/(oddi wrth) Lywodraeth Cymru	(1,064)	(1,117)
Swm yn ddyledus o'r / i'r Gronfa Gyffredinol	1,064	1,117
Asedau Net ar ddiwedd y flwyddyn	**0**	**0**

Nodiadau i Gronfa Bensiwn y Diffoddwyr Tân

Sefydlwyd y Gronfa ar 1 Ebrill 2007, ac mae'n ymorol am Gronfeydd Pensiwn y Diffoddwyr Tân 1992 a 2007, a'r Awdurdod sy'n ei gweinyddu. Telir cyfraniadau'r cyflogwr a gweithwyr i'r Gronfa, a gwneir taliadau i bensiynwyr ohoni. Mae lefelau cyfraniadau'r gweithwyr a'r cyflogwr yn seiliedig ar ganrannau o'r cyflog pensiynadwy a osodir yn genedlaethol gan Lywodraeth Cymru, ac maent yn agored i ailwerthusiad bob tair blynedd gan Adran Actiwari'r Llywodraeth. Mae'r cynllun yn un nad yw'n cael ei ariannu, nid oes ganddo asedau buddsoddi, a bydd unrhyw wahaniaeth rhwng y buddion sy'n daladwy a'r cyfraniadau derbynadwy, yn cael ei ateb gan Grant Ychwanegol gan Lywodraeth Cymru.

Mae trosglwyddiadau i'r cynllun yn drosglwyddiad o fuddion pensiwn o gynllun pensiwn arall ar gyfer gweithwyr newydd neu bresennol, ac mae trosglwyddiadau allan yn drosglwyddiad buddion i weithwyr sydd wedi gadael yr Awdurdod ac wedi ymuno â chynllun pensiwn arall.

Mae'r Awdurdod yn gyfrifol am dalu cyfraniadau'r cyflogwr i'r gronfa, a dyma'r costau a gynhwysir yn y cyfrifon ar gyfer yr Awdurdod.

Ar ddechrau'r flwyddyn ariannol, gwneir asesiad o swm y Grant Ychwanegol sydd ei hangen gan Lywodraeth Cymru, a chaiff 80% o'r amcangyfrif ei dalu ym mis Gorffennaf. Roedd yr amcangyfrif ar gyfer 2012-13 yn cynnwys asesiad o nifer y diffoddwyr tân sydd i fod i ymddeol o fewn y flwyddyn yn seiliedig ar oedran a blynyddoedd eu gwasanaeth, ac yn seiliedig ar hyn, gellir amcangyfrif y taliad cymudo a ddaw'n ddyledus, a'r taliadau pensiwn ychwanegol.

Yn 2012-13, roedd nifer y diffoddwyr tân a oedd yn ymddeol yn uwch na'r amcangyfrif gwreiddiol, a hynny yn rhannol oherwydd newid i system rota y diffoddwyr tân llawn amser a oedd yn golygu bod y Grant Ychwanegol yn is na'r hyn yr oedd ei angen i ymorol am y diffyg yn y gronfa. Ar ddiwedd y flwyddyn, roedd ar yr Awdurdod £1.117 miliwn i Lywodraeth Cymru oherwydd tandalu'r Grant Ychwanegol.

Mae'r polisïau cyfrifyddu ar gyfer Cyfrif y Gronfa Bensiwn yn gyson â'r polisïau cyfrifyddu sydd ar dudalennau 14 – 20.

Cyfraddau Cyfraniadau

Dan Reoliadau Pensiwn y Diffoddwyr Tân, cyfraddau'r cyfraniadau cyflogwr ar gyfer cynllun 2007 oedd 11% o gyflog pensiynadwy gyda chyfraddau'r gweithwyr fel y bandiau cyflog pensiynadwy isod:

Band Cyflog Pensiynadwy	Cyfradd Cyfraniad 2012-13 %
Hyd at, a chan gynnwys £15,000	8.5
Mwy na £15,000 a hyd at, a chan gynnwys £30,000	8.8
Mwy na £30,000 a hyd at, a chan gynnwys £40,000	8.9
Mwy na £40,000 a hyd at, a chan gynnwys £50,000	9.0
Mwy na £50,000 a hyd at, a chan gynnwys £60,000	9.1
Mwy na £60,000 a hyd at, a chan gynnwys £100,000	9.3
Mwy na £100,000 a hyd at, a chan gynnwys £120,000	9.5
Mwy na £120,000	9.7

Ar gyfer cynllun 1992 roedd cyfradd cyfraniad y cyflogwr yn 21.3% o'r cyflog pensiynadwy gyda chyfraddau'r gweithwyr fel y bandiau cyflog pensiynadwy isod:

Band Cyflog Pensiynadwy	Cyfradd Cyfraniad 2012-13 %
Hyd at, a chan gynnwys £15,000	11.0
Mwy na £15,000 a hyd at, a chan gynnwys £30,000	11.6
Mwy na £30,000 a hyd at, a chan gynnwys £40,000	11.7
Mwy na £40,000 a hyd at, a chan gynnwys £50,000	11.8
Mwy na £50,000 a hyd at, a chan gynnwys £60,000	11.9
Mwy na £60,000 a hyd at, a chan gynnwys £100,000	12.2
Mwy na £100,000 a hyd at, a chan gynnwys £120,000	12.5
Mwy na £120,000	13.0

Nid yw Cronfa Bensiwn y Diffoddwyr Tân yn cymryd ystyriaeth o'r ymrwymiadau ar gyfer pensiynau a buddion eraill wedi diwedd y cyfnod, gan mai cyfrifoldeb yr Awdurdod yw hyn. Mae manylion am yr ymrwymiadau pensiwn tymor hir i'w cael yn Nodyn 33 o'r datganiadau ariannol craidd (2013 - £242.16 miliwn, 2012 - £206.63 miliwn).

ATODIAD 2

Gwasanaeth Tân ac Achub
Fire and Rescue Service

Datganiad Llywodraethu Blynyddol 2012/2013

Fersiwn	Dyddiad	Awdur	Cymeradwywyd gan	Dyddiad Adolygu
2	20fed Mai 2013	Rheolwr Cyllid	Grŵp Gweithredol Panel Gweithredol	23ydd Mai 2013 15fed Gorffennaf 2013

1 Cyflwyniad

1.1 Cafodd y Datganiad hwn ei lunio yn unol â chanllawiau a gynhyrchwyd gan Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifyddiaeth (CIPFA) a Chymdeithas Prif Weithredwyr ac Uwch-reolwyr Awdurdodau Lleol (SOLACE), sef y fframwaith 'Delivering Good Governance in Local Governance'.

2 Cwmpas Cyfrifoldeb

2.1 Mae Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru (y Gwasanaeth) yn gyfrifol am sicrhau bod ei fusnes yn cael ei gynnal yn unol â'r gyfraith ac i'r safonau priodol, a bod arian cyhoeddus yn cael ei ddiogelu a bod cyfrif cywir amdano, a'i fod yn cael ei ddefnyddio'n ddarbodus, yn effeithlon ac yn effeithiol. Hefyd, mae dyletswydd ar y Gwasanaeth o dan Ddeddf Llywodraeth Leol 1999 i wneud trefniadau i sicrhau gwelliant parhaus yn y modd y mae ei swyddogaethau'n cael eu cyflawni, gan dalu sylw i ddarbodaeth, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd.

2.2 Wrth gyflawni'r cyfrifoldeb cyffredinol hwn, mae'r Gwasanaeth yn gyfrifol am roi trefniadau cywir yn eu lle ar gyfer llywodraethu ei faterion er mwyn ei gwneud yn haws i gyflawni ei swyddogaethau'n effeithiol, ac sy'n cynnwys trefniadau ar gyfer rheoli risg.

2.3 Mae'r Gwasanaeth wedi cymeradwyo a mabwysiadu cod llywodraethau corfforaethol sy'n gyson ag egwyddorion Fframwaith CIPFA/SOLACE, sef 'Delivering Good Governance in Local Government'. Mae'r datganiad hwn yn esbonio sut y mae'r Gwasanaeth wedi cydymffurfio â'r cod, a hefyd wedi ateb gofynion Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) 2005.

<u>**Diben y Fframwaith Llywodraethu**</u>

3 Diben y Fframwaith Llywodraethu

3.1 Mae'r fframwaith llywodraethu yn cynnwys y systemau a'r prosesau, y diwylliant a'r gwerthoedd sy'n cyfarwyddo a rheoli'r awdurdod, a'r gweithgareddau ar gyfer bod yn atebol i'r gymuned, trafod â hi, a'i harwain. Mae'n galluogi'r awdurdod i fonitro'r modd y mae'n cyflawni ei amcanion strategol ac ystyried p'un a yw'r amcanion hynny wedi arwain at ddarparu gwasanaethau priodol a chost-effeithiol a gwelliannau parhaus.

3.2 Mae'r system rheolaeth fewnol yn rhan bwysig o'r fframwaith hwnnw, a'i nod yw rheoli risg i fod ar lefel resymol. Ni all gael gwared ar bob risg o fethu â chyflawni polisïau, nodau ac amcanion ac felly ni all ond darparu sicrwydd rhesymol, heb fod yn absoliwt, o effeithiolrwydd. Mae'r system rheolaeth fewnol yn seiliedig ar broses barhaus sydd â'r nod o adnabod a blaenoriaethu'r risgiau i gyflawni polisïau, nodau ac amcanion y Gwasanaeth, gwerthuso'r tebygolrwydd o wireddu'r risgiau hynny a'r effaith petaent yn cael eu gwireddu, a'u rheoli'n effeithlon, yn effeithiol ac yn ddarbodus.

3.3 Rhoddwyd y fframwaith llywodraethu yn ei le ar gyfer yr Awdurdod am y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2013 a hyd at ddyddiad cymeradwyo'r datganiad o gyfrifon.

4 Y Fframwaith Llywodraethu

4.1 Mae'r datganiad hwn yn disgrifio prif elfennau Fframwaith Llywodraethu'r Awdurdod a'n hunanasesiad o gydymffurfiaeth â Chod Llywodraethu Blynyddol yr Awdurdod. Mae'r sicrwydd llywodraethu sydd yn y datganiad hwn wedi eu strwythuro o gwmpas pob un o'r 6 egwyddor llywodraethu sydd yn y Fframwaith 'Delivering Good Governance in Local Government'.

4.2 Mae pob un o'r egwyddorion hyn yn rhan bwysig o drefniadau Cod Llywodraethu Blynyddol yr Awdurdod. Trwy gymhwyso'r egwyddorion, gallwn ddangos ein bod yn cyflwyno'r gwasanaethau i'n dinasyddion a'n cymunedau mewn ffordd sy'n dangos atebolrwydd, tryloywder, effeithiolrwydd, didwylledd a chynhwysiant.

Egwyddor 1
Canolbwyntio ar ddiben yr awdurdod, y deilliannau i'r gymuned, a chreu a gwireddu gweledigaeth ar gyfer y fro.

5.1 Mae'r **Cynllun i Leihau Risg a Gwella 2010/11 i 2012/13** yn nodi gweledigaeth, datganiad cenhadaeth a gwerthoedd yr Awdurdod. Paratowyd y cynllun yn unol â dyletswyddau penodol sy'n deillio o Fesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2009 a Fframwaith Cenedlaethol Tân ac Achub Cymru 2008-11. Ymdrinir â'r tri diben gwahanol yn y cynllun:

- Darparu gwybodaeth ynglŷn â'r Awdurdod a'r Gwasanaeth, a'r cyd-destun y maent yn gweithredu o'i fewn;
- Mae'n cofnodi blaenoriaethau uchaf yr Awdurdod ac yn olrhain cynnydd tuag at nodau penodol;
- Mae'n ddogfen gyfeirio ddefnyddiol sy'n cadw cofnod hanesyddol o berfformiad dros dair blynedd ariannol.

5.2 Mae'r Prif Swyddogion yn gyfrifol am sicrhau bod Blaenoriaethau'r Gwasanaeth yn cael eu cyflawni, a bod perfformiad o'i gymharu â thargedau allweddol yn cael eu monitro'n rheolaidd drwy'r fframwaith **rheoli perfformiad** ac yn cael ei adrodd yn rheolaidd i'r aelodau.

5.3 Mae trefniadau cadarn yn eu lle ar gyfer **rheolaeth ariannol** effeithiol drwy weithdrefnau cyfrifyddiaeth y Gwasanaeth a'r Rheoliadau Ariannol. Mae'r rhain yn cynnwys gweithdrefnau sefydledig ar gyfer cynllunio'r gyllideb, a'r rheini'n ddarostyngedig i asesiadau risg, ac adroddiadau rheolaidd i'r aelodau gan gymharu'r refeniw gwirioneddol a'r gwariant cyfalaf gyda'r cyllidebau blynyddol. Y Trysorydd sy'n gyfrifol am sicrhau bod materion ariannol y Gwasanaeth yn cael eu gweinyddu'n briodol, a hynny fel y bo'n ofynnol gan Adran 151 o Ddeddf Llywodraeth Leol 1972. Mae ffin glir o ran cyfrifoldebau rhwng swyddogaeth cyfrifyddiaeth y rheolwyr, a wneir yn fewnol, a'r swyddogaeth cyfrifyddiaeth ariannol, a wneir trwy Gytundeb Lefel Gwasanaeth gyda Chyngor Bwrdeistref Sirol Conwy.

5.4 Mae gweithdrefnau ar gyfer tendro a gosod contractau wedi eu cynnwys yn y Rheoliadau Ariannol. Mae trefniadau'r Gwasanaeth ar **Reoli'r Trysorlys** yn dilyn arferion proffesiynol, ac maent yn agored i'w hadolygu'n rheolaidd ac yn cynnwys adroddiadau a gyflwynir i'r Aelodau bob chwarter.

5.5 Er mwyn sicrhau bod gwasanaethau'n cael eu cyflwyno'n llwyddiannus a phrosiectau'n cael eu cwblhau, darperir canllawiau a chymorth canolog mewn perthynas â **chaffael** a rheoli prosiectau.

5.6 Trwy gydol y flwyddyn, mae'r Gwasanaeth yn casglu ac yn monitro cyfres o **ddangosyddion perfformiad**. Mae'r Grŵp Gweithredol (bob chwe wythnos) a'r Panel Gweithredol (bob chwarter) yn ystyried adroddiadau rheolaidd ynghylch gweithgarwch a pherfformiad o'u cymharu â blynyddoedd blaenorol er mwyn monitro cynnydd. Gall ystyried yr adroddiadau hyn arwain at ymchwil pellach neu gamau i gywiro os yw'r lefelau gweithgarwch neu berfformiad ymhell o'r targed neu os na ellir eu hesbonio (e.e. oherwydd y tywydd). Mae holl adroddiadau'r Awdurdod Tân ac Achub ar gael ar wefan y Gwasanaeth.

5.7 Mae'r Gwasanaeth wedi cytuno ar egwyddorion a phrosesau i sicrhau bod ei amcanion, ei flaenoriaethau a'i werthoedd yn cael eu hyrwyddo a'u diogelu wrth weithio mewn partneriaeth. Cyhoeddwyd **strategaeth partneriaeth** ac mae ar gael ar wefan y Gwasanaeth. Darperir atebolrwydd eglur a darpariaethau ar gyfer cyfathrebu ymhob cytundeb partneriaeth.

5.8 Mae'r Gwasanaeth wedi gwneud gwelliannau ym meysydd sicrhau ansawdd a rheoli perfformiad ym maes **ymgysylltu â'r sector gwirfoddol.** Mae'r gwelliannau'n cynnwys:

- Ffurfioli darpariaeth protocolau rhannu gwybodaeth gydag asiantaethau partneriaethol sy'n ymwneud â'n cynllun y Ffenics a mudiadau o'r sector gwirfoddol sy'n cynnal Archwiliadau Diogelwch Tân yn y Cartref ar ein rhan;
- Caiff gwaith mewn partneriaeth ei lywodraethu gan gytundebau, protocolau a memoranda cyd-ddealltwriaeth sy'n berthnasol i'r math o waith neu'r berthynas dan sylw;
- Cafodd dogfen ganllaw ei llunio ar gyfer Addysg Diogelwch Cymunedol mewn ysgolion, a chafwyd cadarnhad o'r amcanion partneriaethol o fewn y prosiect amlasiantaethol, Criw Craidd. Hefyd, lluniwyd cofrestr risg a chwblhawyd asesiad risg ar gyfer y meysydd gwaith o fewn Diogelwch Cymunedol.

5.9 Bob blwyddyn, mae'r Gwasanaeth yn cymryd rhan mewn proses **Sicrwydd Gweithredol** Darparu Gwasanaethau rhwng y tri gwasanaeth tân ac achub yng Nghymru. Y Prif Lwybrau Ymholi yn 2012/13 oedd Diogelwch Tân Deddfwriaethol a Chyfeiriad Teithio. Ar ôl cwblhau hunanasesiad, gwahoddodd y Gwasanaeth dîm o blith y ddau GTA arall yng Nghymru i gynnal adolygiad cymheiriaid ac i wneud argymhellion ar gyfer gwella yn seiliedig ar eu canfyddiadau.

Egwyddor 2
Bydd yr Aelodau a'r Swyddogion yn cydweithio i gyflawni diben cyffredin, gyda swyddogaethau a rolau wedi eu diffinio'n glir.

6.1 Mae'r **Cyfansoddiad,** sydd i'w gael ar wefan yr Awdurdod, yn nodi'r canlynol:

- Sut y mae'r Gwasanaeth yn gweithredu ac yn gwneud penderfyniadau;
- Y gweithdrefnau ar gyfer sicrhau bod y dulliau o wneud penderfyniadau yn dryloyw ac yn atebol i bobl leol a rhanddeiliaid eraill;
- Prif rolau pob aelod a phrif swyddog, gan gynnwys y cyfrifoldebau arweiniol dros lywodraethu corfforaethol sydd gan y PST, y DBST a'r prif swyddogion dynodedig eraill;
- Cynllun pwerau dirprwyedig ar gyfer gwneud penderfyniadau;
- Cyfrifoldebau dros adolygu a chytuno ar drefniadau llywodraethu corfforaethol y Gwasanaeth;
- Trefniadau ar gyfer sicrhau ei fod yn cael ei adolygu a'i ddiweddaru'n rheolaidd;
- Ei godau a'i brotocolau cysylltiedig.

6.2 Caiff y gwaith o **Lunio polisïau a gwneud penderfyniadau** ei hwyluso drwy'r **Grŵp Gweithredol.** Mae'r grŵp strategol hwn yn cynnwys y Prif Swyddog Tân, y Dirprwy Brif Swyddog Tân a'r tri Phrif Swyddog Tân Cynorthwyol, ac mae'n cyfarfod bob chwe wythnos i adolygu eitemau sefydlog, gan gynnwys rheoli perfformiad, risg ac ariannol, a datblygu polisïau a gweithdrefnau mewnol.

6.3 Mae gan y **Panel Gweithredol** rôl amrywiol i ymdrin â phynciau megis penodi prif swyddogion, edrych yn fanwl ar gynlluniau gwella a chynlluniau ariannol, ymdrin â rhai materion archwilio ac â materion polisi a chyfansoddiadol pan fo angen. Fel arfer, mae'n ymdrin ag ymatebion i bapurau ymgynghori a datblygiadau eraill ym maes polisi, ac yn gwneud argymhellion i'r Awdurdod Tân ac Achub ynghylch ei brif bolisïau, gan gynnwys y Cynllun i Leihau Risg. Y Panel sydd yn arfer ymdrin ag uwch benodiadau drwy sefydlu is-bwyllgor arbennig i'r diben.

6.4 Mae rolau eglur yr Awdurdod llawn, fel penderfynwr, a'r berthynas waith ffafriol a chynhyrchiol rhwng yr aelodau a'r swyddogion, yn enghreifftiau o drefniadau llywodraethu cadarn.

6.5 Mae'r Gwasanaeth yn gweithredu **Polisi Diogelu Data**, ac mae ganddo hefyd weithdrefnau yn eu lle i ateb ei gyfrifoldebau o dan y **Rheoliadau Gwybodaeth Amgylcheddol** a **Deddf Rhyddid Gwybodaeth 2000**. I gydymffurfio â'r olaf, mae gwefan y Gwasanaeth yn cynnwys 'cyfeirlyfr o wybodaeth gyhoeddedig', sy'n rhoi arweiniad i'r wybodaeth y mae'r Gwasanaeth yn ei chyhoeddi fel mater o drefn. Mae'r wefan hefyd yn cynnwys gwybodaeth arall y mae'n ofynnol i'r Gwasanaeth ei chyhoeddi, megis y lwfansau a delir i'r aelodau yn unol â darpariaethau statudol. Hefyd, mae pob adroddiad a ystyrir gan yr awdurdod, ei Banel Gweithredol a'i Bwyllgorau, a chofnodion penderfyniadau a wnaed, ar gael ar wefan yr Awdurdod, oni bai eu bod yn gyfrinachol.

6.6 Yn unol â'i gyfrifoldebau statudol, mae gan y Gwasanaeth **Bolisi Iechyd a Diogelwch** a gweithdrefnau cysylltiedig.

6.7 Mae cytundebau yn galluogi'r Gwasanaeth i gydymffurfio â gofynion statudol mewn perthynas ag **amddiffyn plant** ac **amddiffyn oedolion bregus.** Mae gweithdrefnau recriwtio yn gymorth i sicrhau bod gweithwyr ac aelodau'r Gwasanaeth sy'n gweithio gyda phlant neu oedolion bregus yn cael eu gwirio i sicrhau eu bod yn addas i wneud hynny.

Egwyddor 3
Hyrwyddo gwerthoedd yr awdurdod, ac amlygu gwerthoedd llywodraethu da trwy ymddwyn yn ôl safonau uchel.

7.1 Mae polisïau yn eu lle i sicrhau bod y Gwasanaeth yn sefydlu fframweithiau llywodraethu moesegol, sy'n cynnwys:

- Codau ymddygiad ar gyfer swyddogion ac aelodau, a adolygir, a ddiwedderir ac a brofir yn rheolaidd er mwyn sicrhau eu bod yn cydymffurfio;
- Cod ymddygiad cynllunio;
- Polisi i gynnal proses ddisgyblu i ymdrin ag unrhyw achos o dorri'r cod ymddygiad ymhlith Swyddogion;
- Polisi chwythu'r chwiban, a hwnnw wedi ei rannu'n eang yn y Gwasanaeth ac yn cael ei adolygu'n rheolaidd;
- Cofrestrau o fuddiannau personol a busnes;
- Polisi y cytunwyd arno, a gweithdrefnau corfforaethol cysylltiedig, ar gyfer sicrhau bod modd gwneud cwynion am wasanaethau ac ymchwilio iddynt, ac ar gyfer sicrhau bod modd dysgu unrhyw wersi.

7.2 Clerc yr Awdurdod Tân ac Achub yw'r '**Swyddog Monitro'** dynodedig, a hynny yn unol â Deddf Llywodraeth Leol a Thai 1989, ac mae'n sicrhau cydymffurfiaeth â pholisïau, gweithdrefnau, cyfreithiau a rheoliadau sefydledig. Ar ôl ymgynghori'n briodol, bydd y swyddog hwn yn adrodd i'r Awdurdod ynghylch unrhyw gynigion, penderfyniadau neu hepgoriadau a allai fod yn anghyfreithlon.

7.3 Mae trefniadau **gwrth-dwyll a llygredd** yn arf ataliol, yn ei gwneud yn haws i ganfod twyll a llygredd, ac yn nodi llwybr clir ar gyfer ymchwilio. Mae'r rhain yn cynnwys gweithdrefnau ar gyfer trechu twyll ariannol.

7.4 Mae **Archwilio Mewnol** yn gweithredu i'r safonau a nodir yn y ddogfen Cod Ymarfer ar gyfer Archwilio mewnol mewn Llywodraeth Leol yn y Deyrnas Unedig 2006 a gynhyrchwyd gan CIPFA. Bob blwyddyn, mae'r Rheolwr Archwilio yn adrodd crynodeb o'r canfyddiadau archwiliadau i'r Pwyllgor Archwilio, a hefyd yn adrodd barn ynghylch pa mor ddigonol ac effeithiol yw amgylchedd rheoli'r Gwasanaeth yn gyffredinol. Mae'r Awdurdod yn derbyn ei swyddogaeth Archwilio Mewnol gan Gyngor Bwrdeistref Sirol Conwy fel rhan o'i Gytundeb Lefel Gwasanaeth ar gyfer y Trysorlys a'r Gwasanaethau Ariannol. Nod y gwasanaeth Archwilio Mewnol, sy'n annibynnol yn y modd y mae'n cynllunio ac yn gweithredu, yw rhoi sicrwydd fod yr Awdurdod yn cynnal systemau digonol o reolaeth fewnol, a gwneud argymhellion ynghylch ffyrdd i wella'r rhain pan fo'n gweld angen. Mae gan Bennaeth y Gwasanaethau Archwilio fynediad uniongyrchol at y Prif Swyddog Tân, rheolwyr ar bob lefel a'r aelodau etholedig.

7.5 Mae gan y Gwasanaeth berthynas wrthrychol a phroffesiynol gyda'i **archwilwyr allanol**. Ym mis Medi 2012, cyflwynodd Swyddfa Archwilio Cymru a KPMG yr Adroddiad 'Archwiliad o Ddatganiadau Cyfrifyddu' i'r Pwyllgor Archwilio, ac roedd yn nodi eu bwriad i roi Adroddiad diamod yr Archwilydd ar y datganiadau cyfrifyddu a'r nodiadau cysylltiedig am 2011/12. Roedd yr adroddiad manwl yn cadarnhau bod datganiadau cyfrifyddu'r Awdurdod yn rhoi golwg wir a theg o'r sefyllfa ariannol ar 31 Mawrth 2012 fel y ceir tystiolaeth ohoni yn Llythyr Blynyddol Rheolwr y Berthynas. Mae hwn i'w gael ar wefan yr Awdurdod.

7.6 Sefydlwyd y **Pwyllgor Safonau** yn unol â gofynion Deddf Llywodraeth Leol 2000, a sefydlwyd ei Gylch Gorchwyl yn 2003. Mae ei ddyletswyddau'n cynnwys ystyried cwynion yn derbyn aelodau'r Awdurdod a gyfeirir gan yr Ombwdsmon a chaniatáu goddefebau. Mae hefyd yn cynghori'r Awdurdod ar faterion yn ymwneud â safonau. Mae'r pwyllgor yn cynnwys 6 aelod, a phedwar ohonynt yn annibynnol. Ni all cynrychiolwyr yr Awdurdod Tân ac Achub ar y Pwyllgor hwn fod yn rhai sy'n dal swyddi ar yr Awdurdod. Daw'r Cadeirydd a'r Is-gadeirydd o blith yr aelodau annibynnol. Mae hefyd yn goruchwylio trefniadau'r Gwasanaeth ar Chwythu'r Chwiban. Rydym yn falch o gadarnhau nad atgyweiriwyd ynghylch ymddygiad aelodau i'r Pwyllgor Safonau/Ombwdsmon yn y blynyddoedd diwethaf.

Egwyddor 4
Gwneud penderfyniadau gwybodus a thryloyw sy'n agored i graffu effeithiol a rheoli risg

8.1 Mae'r **Pwyllgor Archwilio** yn ystyried pa mor effeithiol yw trefniadau rheoli risg y Gwasanaeth, yn monitro gwaith yr archwilwyr mewnol ac allanol, ac yn monitro'r berthynas rhwng yr archwilwyr a'r staff a'r ymatebion i argymhellion archwiliadau ac arolygiadau. Mae'n gyfrifoldeb ar y Pwyllgor i graffu ar yr holl adroddiadau ariannol a gwneud argymhellion i'r Awdurdod Tân ynghylch eu canfyddiadau. Yn y blynyddoedd diweddar mae wedi cael cyfrifoldeb dirprwyedig am gymeradwyo'r Datganiad o Gyfrifon blynyddol a'i adroddiadau cysylltiedig (sy'n cynnwys y datganiad hwn). Mae aelodaeth y Pwyllgor yn cynnwys pob aelod nad yw'n aelod o'r panel gweithredol, ac maent yn cyfarfod o leiaf ddwywaith y flwyddyn. Penodir y Cadeirydd a'r Is-Gadeirydd o wahanol awdurdodau cyfansoddol, a hynny er mwyn cael cynrychiolaeth o gymunedau Gogledd Cymru.

8.2 Mae data sy'n bwydo i mewn i **Ddangosyddion Strategol Cenedlaethol**, sy'n seiliedig ar ganlyniadau, a Dangosyddion Craidd eraill a osodir gan Lywodraeth Cymru, yn cael eu casglu, eu gwirio, eu dadansoddi a'u cyflwyno'n rheolaidd i Lywodraeth Cymru, a'i hadrodd yn gyhoeddus trwy gydol y flwyddyn. Mae Llywodraeth Cymru hefyd yn cyhoeddi llawer o'r wybodaeth hon ar ei gwefannau ei hun.

8.3 Mae Swyddfa Archwilio Cymru yn archwilio **data'r Dangosyddion Strategol** bob blwyddyn. Yn gefn hefyd i reolaeth effeithiol o berfformiad mae mesurau a dangosyddion lleol, gyda thargedau cysylltiedig pan fo hynny'n briodol.

8.4 Caiff **data Digwyddiadau** eu casglu a sicrheir eu hansawdd yn fewnol cyn eu cyflwyno drwy System newydd ar y we (2009) i Adrodd ynghylch Digwyddiadau i Lywodraeth y DU. Mae systemau electronig mewnol hefyd yn storio data ar y canlynol er enghraifft: gweithgarwch diogelwch tân ac atal tanau; a gwybodaeth ariannol.

8.5 Mae'r Awdurdod wedi cyhoeddi polisi **Rheoli Parhad Busnes** (RhPB). Gwnaed gwaith i integreiddio trefniadau RhPB y Gwasanaeth gyda gofynion adrodd Llywodraeth Cymru ar Addasu i Newid Hinsawdd. Fel rhan o'r Cynllun Cyfunol i Leihau Risg a Gwella 2010-11 i 2012-13, mae'r Gwasanaeth yn sicrhau bod y trefniadau parhad busnes yn gynhwysfawr ac yn ddiogel. Mae pob adran yn y Gwasanaeth wedi datblygu cynlluniau parhad busnes ar gyfer y swyddogaethau unigol. Ar ôl dadansoddi risg, mae'r cynlluniau'n ymdrin â gwahanol sefyllfaoedd, a'r mesurau i'w dilyn i sicrhau cydnerthedd rhag tarfiadau posibl, gan gynnwys sefyllfaoedd megis anghydfod diwydiannol. Mae'r cynlluniau wedi diffinio a dyrannu cyfrifoldebau'n glir am Reoli Parhad Busnes yn y Gwasanaeth, gan roi'r un pwyslais ar reoli parhad busnes yn gorfforaethol ac yn weithredol, a hynny er mwyn sicrhau nad oes yr un maes wedi ei anghofio a bod y cynlluniau adfer yn rhai cadarn. Mae'r Gwasanaeth yn parhau i ddatblygu rhaglen o brofi ac ymarfer er mwyn gwirio bod y cynlluniau presennol yn ddilys.

8.6 Mae gan y Gwasanaeth strategaeth ar gyfer **cyfathrebu** mewnol ac allanol, ac mae'n gysylltiedig â'i flaenoriaethau corfforaethol ac yn cynnwys prosesau ar gyfer adolygu ei effeithiolrwydd.

8.7 Ffurfiwyd **Grŵp Llywio TGCh**; y cadeirydd yw un o'r Prif Swyddogion sy'n gyfrifol am TGCh, ac mae hefyd yn cynnwys y Dirprwy Brif Swyddog Tân a'r Prif Swyddogion Tân Cynorthwyol eraill yn ogystal â Rheolwr TGCh. Mae ei gylch gwaith yn cynnwys:

- Cyfrifoldeb am ddiffinio polisïau a gweithdrefnau TGCh y Gwasanaeth, gan gynnwys y polisi diogeledd;
- Monitro'r modd y caiff y Polisi TGCh ei drefnu a'i weithredu, a pherfformiad TGCh o fewn y Gwasanaeth;
- Datblygu'r strategaeth TGCh, a chyfrifoldeb am adolygu a derbyn achosion busnes dros fuddsoddi mewn TGCh gan wahanol adrannau;
- Cyfrifoldeb am adolygu a chymeradwyo caffaeliadau mawr TGCh, a goruchwylio'r modd y rhoddir prosiectau mawr TGCh ar waith.

8.8 Mae **Polisi Rheoli Risg** y Gwasanaeth yn gofyn am gyfranogiad rhagweithiol gan bawb sy'n gyfrifol am gynllunio a chyflwyno gwasanaethau wrth ganfod, gwerthuso a rheoli risgiau mawr i flaenoriaethau'r Gwasanaeth, ei wasanaethau a'i brosiectau pwysig. Mae hyn yn cynnwys asesiad penodol o'r risgiau hynny yr ystyrir eu bod yn strategol i flaenoriaethau'r Gwasanaeth. Caiff y risgiau, a'r rheolaethau sydd eu hangen i'w rheoli, eu cofnodi yn y **gofrestr risg corfforaethol**, a chaiff unrhyw welliannau angenrheidiol i'r rheolaethau eu monitro er mwyn sicrhau eu bod yn cael eu gweithredu. Mae'r gofrestr risg corfforaethol yn cynnwys canfod/arfarnu 9 risg lefel uchel mewn 5 maes: Ariannol, Gwleidyddol, Adnoddau, Cynllunio a Materion Cenedlaethol. Adolygir y gofrestr bob blwyddyn.

8.9 Mae prosesau yn eu lle i sicrhau'r defnydd **darbodus, effeithiol ac effeithlon** o adnoddau ac i sicrhau gwelliant parhaus yn y modd y cyflawnir swyddogaethau. Mae'r rhain yn cynnwys adolygiadau a wneir yn fewnol a chan yr archwilwyr allanol, a chydweithredu â Llywodraeth Cymru yn 'Rhaglen Cymru ar gyfer Gwella' ac mewn mentrau ar y cyd.

Egwyddor 5
Meithrin gallu'r aelodau a'r swyddogion i weithio'n effeithiol

9.1 Mae gweithdrefnau **recriwtio'r** Gwasanaeth yn darparu cydraddoldeb o ran cyfleoedd cyflogaeth. Mae **strwythur cyflogau y sicrheir ei ansawdd** yn ateb gofynion Cytundeb Statws Sengl 1997. Mae pob aelod o'r staff yn cael contract, swydd-ddisgrifiad ac adolygiad blynyddol o ddatblygiad perfformiad.

9.2 Mae'r Gwasanaeth yn dal Siarter Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru ar gyfer **Cefnogi a Datblygu Aelodau**, ac felly mae ganddo weithdrefnau ar gyfer asesu anghenion hyfforddi'r aelodau a'r uwch swyddogion ac ar gyfer sicrhau eu bod, pan fod angen, yn cael yr hyfforddiant priodol. Mae'r **fframwaith cymhwysedd gweithwyr** yn golygu proses arfarnu i adolygu perfformiad unigolion ac i gyfrannu at sicrhau bod gan weithwyr y sgiliau digonol ar gyfer eu gwaith. Mae'r Gwasanaeth yn gweithredu'r system IPDS genedlaethol ar gyfer staff yr ochr weithredol, ac mae wedi datblygu cynlluniau ar gyfer olyniant yn y gweithlu ac wedi cyflwyno **Llwybrau Datblygu Gyrfa**.

9.3 Ymdrinir â materion cydraddoldeb drwy'r Cynllun Cydraddoldeb Strategol.

9.4 Caiff gwybodaeth ei raeadru i'r staff drwy Ddiweddariadau wythnosol y Prif Swyddog, gorchmynion arferol misol, y fewnrwyd a chylchlythyrau i'r staff.

Egwyddor 6
Trafod gyda phobl leol a rhanddeiliaid eraill i ofalu bod atebolrwydd cyhoeddus cadarn

10.1 Mae'r Awdurdod yn gweithredu strwythur pwyllgorau, sy'n ymdrin â meysydd allweddol sy'n gyson â'i amcanion strategol. Mae 28 o aelodau etholedig ar yr Awdurdod Tân ac Achub, ac maent yn dod o'r chwe Awdurdod Unedol sy'n ymorol am ardal y Gwasanaeth Tân ac Achub, a hynny yn unol â Gorchymyn Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru (Cynllun Cyfuno) 1995. Mae rôl yr Awdurdod wedi ei ddiffinio yn ei Reolau Sefydlog. Mae'r Awdurdod llawn yn cyfarfod bedair gwaith y flwyddyn, ym mis Mawrth, Mehefin, Hydref a Rhagfyr. Gellir galw cyfarfodydd arbennig unrhyw bryd os oes angen trafod busnes brys. Caiff swyddogaeth yr Awdurdod ei gefnogi ymhellach gan ei Clerc a'i Drysorydd. Mae'r cyfarfodydd yn **agored i'r cyhoedd**, ac mae cofnodion o drafodion yr Awdurdod ar gael ar wefan yr Awdurdod (www.gwastan-gogcymru.org.uk)

10.2 Ymgynghorir â rhanddeiliaid y Gwasanaeth ynghylch penderfynu'r blaenoriaethau sydd eu hangen i wireddu'r weledigaeth sydd yn y Cynllun Lleihau Risg, ac mae'r broses cynllunio gwasanaethau yn sefydlu ac yn mynegi'r blaenoriaethau hynny a'r ffyrdd o'u cyflawni. Gosodir y gwelliannau arfaethedig a'r targedau yn yr **Adroddiad Blynyddol** a'r Cynllun Gwella.

10.3 Ymgynghoriad blynyddol gyda'r holl randdeiliaid i gael adborth am brif amcanion y Gwasanaeth.

11 Adolygu Effeithiolrwydd

11.1 Mae'r Gwasanaeth yn gyfrifol am gynnal, o leiaf unwaith y flwyddyn, adolygiad o effeithiolrwydd ei fframwaith llywodraethu, gan gynnwys y system rheolaeth fewnol. Yn sail i'r adolygiad o effeithiolrwydd mae gwaith y Grŵp Gweithredol a'i swyddogion o fewn yr awdurdod, sy'n gyfrifol am ddatblygu a chynnal yr amgylchedd llywodraethu, adroddiad blynyddol yr Archwiliad Mewnol, a hefyd y sylwadau a wneir gan archwilwyr allanol ac asiantaethau adolygol eraill ac adolygiadau eraill a gynhelir.

11.2 Dyma brosesau a ddefnyddiwyd i gynnal, adolygu a gwella effeithiolrwydd y fframwaith llywodraethu:

i) mae adolygiadau rheolaidd o'r Cyfansoddiad a'r trefniadau llywodraethu moesegol (gan gynnwys i ba raddau y maent yn cydymffurfio â Deddf Rheoleiddio Pwerau Ymchwilio) gan y Swyddog Monitro;
ii) yn sail i'r adolygiad o effeithiolrwydd mae gwaith y Prif Swyddog Tân, y Dirprwy Brif Swyddog Tân a'r prif swyddogion sy'n gyfrifol am ddatblygu a chynnal yr amgylchedd a'r diwylliant llywodraethu;
iii) mae'r Swyddogaeth Archwilio Mewnol yn cynnal adolygiadau rheolaidd o'r systemau a'r rheolaethau ariannol, a hynny er mwyn darparu sicrwydd i'r Awdurdod drwy ei Bwyllgor Archwilio;
iv) adolygiadau rheolaidd o'r rheolaethau ariannol gan y Dirprwy Brif Swyddog Tân a'r Trysorydd;
v) er 1988 mae'r Gwasanaeth wedi rheoli ei gynlluniau gwariant o fewn y gyllideb gymeradwyedig. Mae Swyddfa Archwilio Cymru a KPMG yn ystyried bod yr amgylcheddau rheoli cyffredinol yn rhai cadarn, a bod systemau cadarn o reolaeth ariannol a threfniadau rheoli ariannol ar waith;
vi) rheoli risg yn ffurfiol ac adolygu'r prosesau dan sylw yn rheolaidd a pharhaus;
vii) archwiliadau mewnol ac allanol o'r prosesau rheoli risg;
viii) swyddogaeth Archwilio Mewnol, y mae ei waith yn ystyried y risgiau a ganfuwyd drwy archwiliadau rheolaidd o'r systemau mawr, niferoedd staff a phrosiectau pwysig yn unol â'r cynllun archwilio mewnol blynyddol, ac sy'n cynnwys gwaith dilynol i sicrhau bod y prif swyddogion yn gweithredu argymhellion y cytunwyd arnynt;
ix) yr asesiad blynyddol o'r gwaith Archwilio Mewnol gan archwilwyr allanol y Gwasanaeth, a gasglodd bod yr Archwilio Mewnol yn cydymffurfio â Chod Ymarfer CIPFA ar Archwilio Mewnol mewn Llywodraeth Leol yn y Deyrnas Unedig 2006;
x) gwaith Pwyllgor Craffu a phwyllgorau eraill y Gwasanaeth, gan gynnwys ei Bwyllgor Archwilio a'i Bwyllgor Safonau,
xi) barn ac argymhellion archwilwyr allanol y Gwasanaeth ac asiantaethau arolygol ac adolygol eraill;
xii) monitro perfformiad yn rheolaidd yn erbyn y Cynllun Gwella a chynlluniau'r gwasanaeth a thargedau allweddol, ac adrodd yn ei gylch i aelodau'r Awdurdod;
xiii) Penaethiaid Adrannau yn darparu sicrwydd yn eu rhinwedd broffesiynol am eu maes gwasanaeth drwy gyflwyno adroddiadau, adolygiadau misol sy'n darparu sicrwydd o reolaeth risg, gweithredu argymhellion allanol a mewnol a chynnydd ar berfformiad;
xiv) Prif swyddogion yn darparu sicrwydd am y rheolaethau mewnol y mae ganddynt gyfrifoldeb amdanynt;

11.3 Fe'n cynghorwyd am oblygiadau'r adolygiad o effeithiolrwydd y fframwaith llywodraethu gan y Pwyllgor Archwilio, ac rydym yn bwriadu mynd i'r afael â gwendidau a sicrhau bod gwelliant parhaus o'r system yn ei le.

11.4 O ran y 'materion rheolaeth sylweddol' sydd yn y Datganiad Rheolaeth Fewnol am y flwyddyn ariannol flaenorol (2011/12), roedd y cynnydd yn 2012/13 fel a ganlyn:

- sicrhawyd bod staff yn ymwybodol o'r polisi Chwythu'r Chwiban.
- gwnaed gwelliannau i'r wybodaeth a adroddwyd i'r Pwyllgor Archwilio am ganfyddiadau'r Archwilio mewnol, gan gyflwyno crynodebau ysgrifenedig ar y cyd â gwybodaeth ar lafar;
- cafodd yr amserlen diwedd blwyddyn ei ffurfioli, gan sicrhau bod y pecyn-L Cyfrifon Llywodraeth Gyfan yn cael ei gyflwyno i'r archwilwyr allanol gyda digon o amser i'w adolygu er mwyn ateb dyddiad terfynol Llywodraeth Cymru;
- mae strategaeth TGCh bum mlynedd wrthi'n cael ei datblygu ar lefel Cymru gyfan;
- mae cryn gydweithio gyda'r GTA eraill yng Nghymru o dan y Pwyllgor Materion Cenedlaethol, a hynny er mwyn gwella a cysoni diwyg y cynlluniau refeniw tymor canolig;
- mae gwell trefniadau llywodraethu ar gyfer yr adegau pryd y mae'r Gwasanaeth yn cydweithio neu mewn partneriaethau,
- mae datblygu cynaliadwy ac ystyriaethau cydraddoldeb wedi eu hintegreiddio ymhellach yn y prosesau cynllunio gwasanaethau a gwneud polisïau

12 Argymhellion ar gyfer Gwella

12.1 Mae gan y Gwasanaeth reolaethau a llywodraethu, ond nid yw'n hunanfodlon. Mae'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol wedi nodi meysydd lle mae angen gwneud rhagor o welliannau.

Cynllun Gweithredu Datganiad Llywodraethu Blynyddol 2012/13 – Camau Newydd ar gyfer 2013/14

Adolygiad o'r Cod Llywodraethu	Adolygu/diweddau Cod Llywodraethu'r Awdurdod a'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol yn unol â'r Pwyllgor Materion Cenedlaethol.	Rheolwr Cyllid
Sefydlu Strategaeth Ymgynghori ac Ymgysylltu	Ystyried sut yr ydym yn ymgynghori ac yn ymgysylltu â'r cyhoedd ar hyn o bryd; chwilio am ffyrdd i wella'r broses.	Ymgynghorydd Cydraddoldeb
Gwella meincnodi	Defnyddio cymharydd tebyg wrth debyg; rhagor o gydweithio gyda'r ddau GTA arall yng Nghymru.	Rheolwr Cynllunio Corfforaethol
Gwella cymwyseddau mewnol, penodol i rolau	Rhoi fframwaith cymwyseddau PDR ar waith fesul cam i staff yr ochr gefnogol, a monitro ei effeithiolrwydd.	Pennaeth Hyfforddi

12.2 Llywodraethu da yw sylfaen y gwaith o ddarparu gwasanaethau o safon sy'n diwallu anghenion yr holl randdeiliaid, ac mae'n hanfodol i ddangos bod arian cyhoeddus yn cael ei wario'n dda. Yn seiliedig ar yr adolygiad, asesiad a gwaith monitro parhaus a wnaed yn ystod 2012/13, rydym o'r farn fod trefniadau llywodraethu da yn eu lle, bod y systemau allweddol yn gweithredu'n iawn ac nad oes unrhyw dystiolaeth o wendidau sylfaenol mewn rheolaeth. Fodd bynnag, ni all yr un system reolaeth ddarparu sicrwydd absoliwt yn erbyn camddatgan na cholled. Yn seiliedig ar y gwahanol sicrwydd a roddwyd, bwriad y datganiad hwn yw rhoi sicrwydd rhesymol fod trefniadau llywodraethu corfforaethol boddhaol yn eu lle ac yn gweithio'n effeithiol.

12.3 Yn y flwyddyn nesaf, rydym yn bwriadu cymryd camau i fynd i'r afael â'r materion uchod i wella rhagor ar ein trefniadau llywodraethu. Rydym wedi ein bodloni y bydd y camau hyn yn ymdrin â'r angen i gael y gwelliannau a nodwyd yn ein hadolygiad o effeithiolrwydd, a byddwn yn monitro eu gweithrediad fel rhan o'n hadolygiad blynyddol nesaf.

Llofnodwyd
(Prif Swyddog Tân) **2013**

Llofnodwyd:
(Cadeirydd ATAGC) **2013**

Anthony Barrett
Swyddfa Archwilio Cymru
24 Heol y Gadeirlan
Caerdydd
CF11 9LJ

KPMG LLP
3 Assembly Square
Britannia Quay
Bae Caerdydd
CF10 4AX

Eich Cyf/Your Ref:	
Ein Cyf/Our Ref:	SF/M27
Dyddiad/Date:	23 Medi 2013
Gofynner am/Ask for:	S Forrest
Rhif Union/Direct Dial:	01492 576179

Annwyl Foneddigion

Datganiad o Gyfrifon Awdurdod Tân Gogledd Cymru 2012/2013

Darperir y llythyr sylwadau hwn mewn cysylltiad â'ch archwiliad o ddatganiadau cyfrifyddu Awdurdod Tân Gogledd Cymru (yr Awdurdod) a chronfa bensiwn y diffoddwyr tân am y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2013.

Rydym yn cadarnhau y gallwn, hyd eithaf ein gwybodaeth a'n cred, ac wedi gwneud ymholiadau yr ystyriwn yn ddigonol, wneud y sylwadau hyn i chi.

Sylwadau'r Rheolwyr

Cyfrifoldebau

Rydym wedi cyflawni ein cyfrifoldebau wrth lunio'r datganiadau ariannol yn unol â'r gofynion cyfreithiol a Chod Ymarfer Cyfrifyddu Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2012-13; yn benodol, mae'r datganiadau ariannol yn rhoi golwg wir a theg yn unol â hwy.

Rydym yn cydnabod ein cyfrifoldeb am lunio, gweithredu, cynnal ac adolygu rheolaeth fewnol er mwyn atal a chanfod twyll a chamgymeriad.

Yr Wybodaeth a Ddarperir

Ar eich cyfer, rydym wedi darparu:

- mynediad llawn at:
  - yr holl wybodaeth yr ydym yn ymwybodol ei bod yn berthnasol ar gyfer paratoi'r datganiadau ariannol, megis llyfrau cyfrifon a'r ddogfennau i'w cefnogi, cofnodion cyfarfodydd a materion eraill;
  - gwybodaeth ychwanegol y gofynnwyd amdani gennym i ddiben yr archwiliad; a
  - mynediad dirwystr at staff yr oeddech yn tybio ei bod yn angenrheidiol cael tystiolaeth archwilio ganddynt.

- canlyniadau ein hasesiad o'r risg y gallai'r datganiadau ariannol fod wedi eu camddatgan yn sylweddol o ganlyniad i dwyll;

- ein gwybodaeth am dwyll neu amheuaeth o dwyll yr ydym yn ymwybodol ohonynt ac sy'n effeithio ar Awdurdod Tân Gogledd Cymru, ac sy'n ymwneud â'r:
  - rheolwyr;
  - gweithwyr sydd â rolau pwysig mewn rheolaeth fewnol; neu
  - eraill lle gallai'r twyll gael effaith sylweddol ar y datganiadau ariannol.

- ein gwybodaeth am unrhyw honiadau o dwyll, amheuaeth o dwyll, sy'n effeithio ar y datganiadau ariannol a fynegir gan weithwyr, cyn-weithwyr, rheoleiddwyr neu eraill;

- ein gwybodaeth am bob achos o anghydffurfiaeth â deddfau a rheoliadau y dylid ystyried eu heffeithiau wrth baratoi'r datganiadau ariannol; ac

- enw pob parti cysylltiedig a pherthynas pob parti cysylltiedig, ynghyd â'r trafodion yr ydym yn ymwybodol ohonynt.

Sylwadau ar y datganiad ariannol:

Cofnodwyd yr holl drafodion, asedau ac ymrwymiadau yn y cofnodion cyfrifyddu, ac maent yn cael eu hadlewyrchu yn y datganiadau ariannol.

Mae'r rhagdybiaethau sylweddol a ddefnyddiwyd wrth wneud amcangyfrifon cyfrifyddu, gan gynnwys y rhai a fesurwyd ar werth teg, yn rhesymol.

Rhoddwyd cyfrif priodol am y perthnasoedd â phartïon cysylltiedig, ynghyd â'r trafodion, a datgelwyd hwy.

Mae pob digwyddiad a fu wedi'r dyddiad adrodd, ac sy'n gofyn am addasu neu ddatgelu, wedi cael ei addasu neu ei ddatgelu.

Mae pob ymgyfreithiad hysbys gwirioneddol neu bosib, ac y dylid ystyried ei effeithiau wrth baratoi'r datganiadau ariannol, wedi cael ei ddatgelu i'r archwilydd, a rhoddwyd cyfrif amdano a'i ddatgelu yn unol â'r fframwaith adrodd ariannol perthnasol.

Mae'r datganiadau ariannol yn rhydd o gamddatganiadau sylweddol, gan gynnwys hepgoriadau. Nid oes unrhyw gamddatganiadau heb eu cywiro.

Sylwadau gan Awdurdod Tân Gogledd Cymru

Rydym yn cydnabod bod y sylwadau uchod, a wnaed gan y rheolwyr, wedi cael eu trafod gyda ni.

Rydym yn cydnabod ein cyfrifoldeb am baratoi datganiadau ariannol gwir a theg yn unol â'r fframwaith adrodd ariannol perthnasol. Cymeradwywyd y datganiadau ariannol gan Bwyllgor Archwilio Awdurdod Tân Gogledd Cymru ar 23 Medi 2013.

Yn gywir

Cadeirydd yr Awdurdod
Dyddiad 23 Medi 2013

Trysorydd i'r Awdurdod
Dyddiad 23 Medi 2013